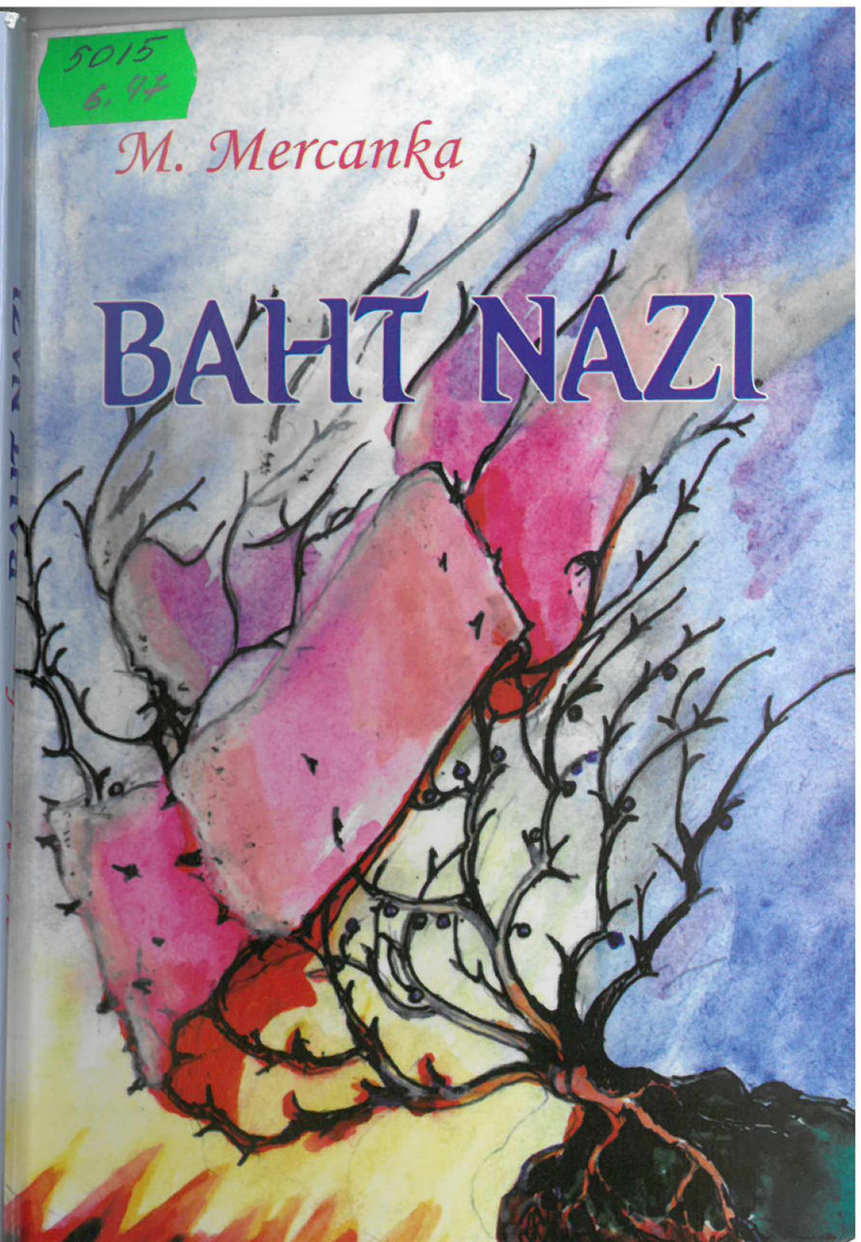

5015
6.92

M. Mercanğa

BAHT NAZI

M. Mercanka

BAHT NAZI

Yaratma toplumu

Yazı koleğiyası:
Liudmila Marin
Anjela Kapaklı
Nikolay Kapaklı

Kompyuter dizgisi:
Liudmila Marin
Anjela Kapaklı

Resimci:
G. Stomatoglu

Sponsor:
İlya Kapaklı

*Önsözün yerinä
taa dooru diil mi okuycunun
verilmää elinä...*

Avtor

GAGAUZ MILLI ARHIV

5015

МІСЦЕВЕ СЕРВІСЦІ
ІСЦЕ АРХІВ ГАГАУЗІ

І ГАГАУЗІЙ

І.В. МАРУНІ ВМІ

MUSKANDA PELİN OLSUN

Duuma yerin Bucak sa,
Önüdü yol uzak sa,
Muskanda pelin olsun –
Ana vatana koksun.

Varsa şüpän kökler'nä,
Danış sözsüz pelinä, –
Sessiz dedä kuvedi
Bu otta kaybelmedi.

Basmaasın adetler'ni –
İçinä çek pelini.
Fasıl hacı onda dat, –
Kırcı ruha tek imdat.

2002

ANA DİLİM

Ana dilim! Oguz dilim!
Seçkin seninnän milletim.
Dedä, koyup fikirini,
Korumuş temelini.

Laf bulmuş serbestliinä,
Ad vermiş sevgiliinä.
Nasaat kalmış dededän...
„Olmaz atılmaa dilindän!”

Yoluna olmuş donak
Pelin, çorlan, pıtırak.
Yazıylan hem yazısız, –
Şükür, kalmadık dilsiz.

Kendi dilim – aklım, kanım!
Seninnän hoş düüler canım.
Göktän dilim! Gözäl dilim!
Dolgun, duruk senin selin.

Derin, kaavi köklerim,
Varkana kendi dilim.
Öter dilim, yasêêr dilim! –
Dünnäädä uursuz bän diilim!

07.2007

KENDİ DİLİN

Ko akılın özünü söylecän
Dünnäänin herbir dilindä,
Ama yabancı dildä söyleyämeycän,
Ne söylecän kendi dilindä.

Yukardan bu vergi kısmetli,
Onuştan ana gibi üüsekli.
Rus dili – rusa,
Gagauz dili – gagauza.

Ayoz havada

İLK YAZ HALI

Çiçek ayı ilkyazın
Daadêr hereri nazı.
Kıştaki bıkip zeetä,
Çıkêr mal selemetä,

Tikêêr eşil taazelik,
İlin kuşku şüpelik.
Akıl sersemli tatlı
Ürek duyguda atlı.

Toomrukta türlü döller,
Esirerlär bülbüllär.
Ay aydın maavi gecä –
Mutluk diil sade gencä...

03.2003

CANNANMAK

Lüzgerdän kayıp, bulut
Akıdêr erä umut
Göktä gürültü uzun – ,
Bereket olur olsun.

Aulda yeni saamal,
Ayaklanêr körpä mal.
Maaledä öter – „hales”!
Kuzu atlamaa havez.

Brakıp dar yımırtaı,
Piliç durer „tay-tayı” – ,
Kıpıştırêr gözünü,
İlk sefer görüp günü.

03.2003

KIŞ AAZI

Dışarda te kiş aazı,
Dünnää bekleer ayazı.
Poyraz lüzgeri keskin,
Çalkanmaz kırdä ekın:
Tavlı mera sürülü
Bekleer derin kürtünü.
Aaçlar yapraanı attı,
Ap-açıp tabiatı.
Dalda kaldı salt güven,
Yısıtmaz, artık, üülen.
Salt mercanka şıralı
Başçamda düzer halı.

11.2006

TE KAAR EKELEER...

Te kaar ekeleer,
Eleer, sepeleer...
Silkiner yerä
Hayırlı tenä.

Geniş açıklık –
Taazä kırınlık.
Biyaz, lekesiz
Bayır tepesi.

Ensener pislik –
Üzdä temizlik!
Kinnik baskıda
Ayoz havada.

01.2003

* * *

Kaba bulut söküler,
Kucaklan tüü döküler.
Onnarı kapıp, lüzgär,
Saurdup, aşaa silkär.

Tüü-kaarcaaz alatlamaz,
Boşanıp, dönmaa doymaz.
Kızışêr yavaş-yavaş
Hoş havada şen oynaş.

Dineni sessiz konêr, –
Yer kürtünä donanêr.
Tepesindä biyaz tüü
Hodul durêr kışın küü.

01.2004

KIRÇLI HAVA

Yerdä kış saabi, –
Sert ayaz kaavi.
Durum havada
Bir donuk halda.

Gecä soluundan
Sabaa pak kırçtan.
İneli gaytan –
Donaklı meydan.

Can-cunnuk uslu,
Suskunnuk buzlu.
Bu büülü dünnää –
Hayır üzünä.

01.2004

KIŞIN

Yivêr, yivêr yivinnık!
Kaybeler herbir annık.
Dolay kaba kabalık.
Bütün dünnä biyazlık!

Herersini kaar gömmüş –
Güneştä haliz gümüş.
Bitmeer yamaçta gülüş, –
Durmasın, kim üşümüş.

İilik dallar püsküllü,
Tellär sarkık pülüzlü.
Kızaklar uçêr üklü, –
Yok arada küsülü.

GÜZ GELİR-GELMÄZ

Güz gelir-gelmâz, –
Sus olêr dolay,
Ses keskin ötmâz,
Solumaa kolay.

Maavi göklerde –
Serin mutluluk.
Raatlı güneştâ
Olêr kuytuluk.

Bir vakıt donêr
Hepsi erindâ,
Soluunu tutêr
Güzün önündâ.

Güzsâydi donak –
Yalaplı altın.
Adımnêêr yalpak
Bassin-basmasın.

Gülümseer üzü:
Hepsinä baaşış
Bolluundan güzün
Şaşırêr bakış.

Kısa vakıda
Karışêr duygu.
Kuşkuluk raata
Yaraşêr uygun.

ÇİN SABAA

Solêêr yıldızlık
Üüsek Göklerdä,
Olêr aydinnık
Uyanan Yerdä.

Uzakta duuan,
Gün üzü duruk,
Kalkınêr duman,
Vakıdı duyup.

Dallarda kuşlar
Uyku semesi,
Artık, bulmuşlar
Dolaşık sesi.

Eşillik çiidä
Doymêêr yıkanmaa.
Sakınêr küüdä
Şamata kalkmaa.

Ayoz vakıtta,
Olmalı, günaa
Gerilip patta,
Raatlı uyumaa.

04.2000

GÜZ KIPIMNARI

Payak gergefi
Kırnacık geerdi.
Çii – düzmää kefi –
Boncuunu dizdi.

Lüzgercii duyup,
Sallandı dalcaaz,
Dapturu olup,
Ürkündü kuşcaaz.

Kopuştu yaprak
Ardı ardına, –
Donandı toprak
Sarı altına.

10.2000

GAGAUZ MİLLİ ANI

No

5015

«CENTRUL DE CERCET
ŞTIINŢIFICE AL GAGAUZ

НИЦ ГАГАУЗИИ
ИМ. М.В. МАРУНЕВИ

ALDANMAK

Bu köşä sapa bir yerdi,
Kök çekerdek birda verdi.

Gün siirek bııy urardı,
Lüzgär kim-kerä uurardı.

Filiz çıkınca, zor çekti:
Taşlı bu er çıktı çetin.

Benizsiz filiz kuvetsiz
Büümää havezdi şüpesiz.

Büük umuduydu sıcakta,
Hoşluydu hayırlı şafkta.

Baksa – bir yalabık kapak
Fit yanında şilêêr yalpak.

Olmalı, filiz bilmääzdi,
İnanmaa mı istemääzdi?

Yalabık – o taa diil sıcak,
Yalpaklık – nicä aldanmak.

Hem ne yalabêr üstündän,
Diil saa herkerä içindän,

Onuŧtan ne var kuvedi,
Ŗılaa o uzanıverdi.

Kapak sa oŧaat annadı:
GevŖek filizçik yanıldı.

Cansız, kinni o seviner.
Sırı yalap-yalap eder.

DüŖünmekleri pis kirli,
Neetleri – hacı, zehirli.

İilik sä yapmaa kolaydı,
Demirdä sıcak olaydı.

Filiz haŖlandı buz suuktan,
Can toplardı cansızlıktan...

Kısmetinä, gün hayırlı
Bulduydu herbir aralı.

Fidancık girdi kuvedä,
Kökleri artık derindä.

Pıksaydı, baksa: aŖaada
Kapak kalmıŖ fit kahırda:

Lekä-lekä üzü olmuŖ,
Yalabı sa heptän tunmuŖ.

Dallarını fidan iildip,
Yardım olmaa isteer, silip.

Salt hayırlı boşa iiler, –
Küf haseti içtän iyer.

07.2000

*Ama hasta içimdä
yaşêêr umut derindä*

GEVŞEKLİK

Serssem gevşeklik –
Zeetä tatlı dat.
Acıda zevklik –
Buna nedir ad?

Hal hoş lirikli –
Ürektä kanaat.
Neetlär iilikli
Da canda yok raat.

03.2003

RAATSIZLIK

Çok kerä pek aar geler,
Canıma aarêrim yer.
Sızlêêr yorgun fikirim,
Saplêêr sıkça can yerim.
Tıkêr saklı şüpelär, –
Bitkisiz hacı işlär.
Hepsi – dolaşık yumak,
Kendimnän yok annaşmak.
Sındırêr hep fenalık,
Çöker bana karannık.
Ama hasta içimdä,
Yaşêêr umut derindä.
Ölä titsi havada
Gün şılêêr bulutlarda.

1998

YALNIZLIK

Yalnız geleriz dünneyä.
(Lääzım unutmayalım neyä)
Kabledip ayoz vatizlik,
Ayrıılmaz bizdän teklik.
Sarımızı yalnız yudup,
Üktän fit iki kat olup,
Taşıyêr herkez stavrozunu,
Kimsey koyamaz omuzunu.
Biz eş arêêrız bitkisiz,
Eşlenip tä, genä eşsiz
Kalêrız fikirimizdä
Hem raatsız içimizdä.
Te ödek sorêr yaptımız, –
Ödää çekeriz hep yalnız.
Tekiz brakarkan dünneyi
Almêêrız ötää kimseyi.
Allahtan, deerlär, yalnızlık.
Kimdän, acaba, darsıklık?

05.1999

BÄN KARI

Allahtan bän betvalı,
Dünneedä diilim nazlı.
Ama baaşlandı bana,
Sanêrım diil boşuna,
Gözäl boy hem incä bel,
Metin, işçi iki el.
Gözlerim benim şafklı,
Dudaklarım şıralı.
Dilim – sanêrım, ballı,
Pıksa güzelliim aalı.
Biliner bu dünneedä –
Kuvedim – güzelliimdä.
Bundan bana diil ayıp,
Esabım da diil kayıp.

13.05.1999

BÄN KARIYIM İLKTÄN

Ani kariyim ilktän,
Fit unudulêr, heptän.
Aaradım dayak Erdä,
Umut sa salt kendimdä.
Yalvardım yufkalıma:
„Yardım et kaavi olmaa!”
Danıştım büük sevgimä:
„Üüret, inanmaa kimä?”
Girginniim, beni edä,
Bu dolaşıklı Erdä!
Ani kariyim ilktän,
Beki, unudulmaz heptän.

06.05.1999

ANA

Anayı uşaa acıttı,
Koordan beter lafı yaktı.
Acımadı ihtiyarlını,
Tanımadı yufkalını.
Birdän Er aktarıldı,
Göklär çirkin çatladı.
Tutmadı onun dizleri,
Gökä uzandı elleri.
Boje! Gücenmä duvama,
Yollama ceza uşaaama.
Prost et onu, Allahım!
Bu benimdir günahım!
Ko bu acı bendä kalsın,
Uşaaam onu çekmesin.
İççözini onun pakla,
Dönsün hodulluu akıla.
Hem yakışırsa, al beni,
Baaşla ona güünnerimi.

09.1999

AYDINNADAN

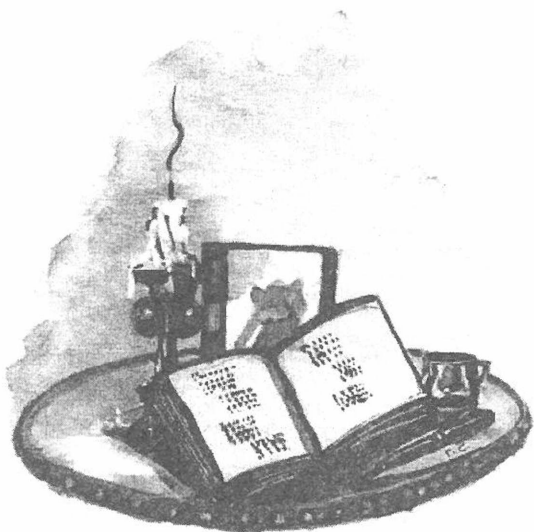
*D. Kara Çobana –
sakınmaklan, saygıylan,
sevgiylän hem acımaklan*

Dünnedä bir halk – bir bölük insan
Dilsiz kalardı, dinsiz hem soysuz.
Yol yıldızı düşmüş gibi çoktan.
Karannıktaydı uursuz hem yolsuz.
Göktä nurdaydı umut – kurtulmak:
– İnecek nezaman? Kimin başına?
Te O seçildi. Onda nur – duvak.
O salt diz çöktü vergi – baaşış'na.
Milletinä, topaana, halkına,
Atılıp kendindän, hep izmettä.
Tikenni yolda uzak aydınnaa
O feneri tutardı ilerdä.
Sünmüz alif daadardı lafları,
Dinmüz yalınnan yanardı canı.
Geçirärdi bezä sancıları,
Elindä mızga olardı canı.
Ama hep aazdı: büyük paa aydınnaa.
Ona örnek ozaman oldu pelikan –
Çok yaralara zordu dayanmaa,
Makar aradaydı o bir pelivan.
Kıvrıldı açan büyük acıdan,
Ozaman sancı geçti üreklerä.
Tutuştı cannar keskin nurdan, –
O çaktı ölä bitki kerä.

Yol olêr belli – açılêr karannık,
Nicä saalında – onda hep insan.
Topraa da çeker, nicä acılık,
Of, aydınadan, kalksan da baksan.

05.2001

BİZ GENÄ YASLI, BEŞALMAM

*Mina Kösenin –
yazıcının, bilgi adamın hatırına*

Biz genä yaslı, Beşalmam,
Yaslı bütün yanık Bucaam.
Kayıp oldu bilgi oolun,
İi saygıda adı onun.
Ürektän sevän topraanı,
Dünneyä metedän Bucaanı.
Ayrıldı bizdän seftä,
Zor inanmaa, ama heptän,
Bu kaybın eri dolmaz.
Maanasız ölüm dä olmaz.
Saklardı büük sabur üzdä
İncä canı hep içindä.
Sancılarna paalı Bucaan
Dayanmadı gevrek o can.
Cıran kaldı sert vakıttan,
Er bulmadı cansızlıktan.
Açan adam olêr kayıp,
Yaptımızdan gelir ayıp.
Pişmannık etişer pek geç.
Yazık, kimsey kalmêêr düveç.
Afet. Dinnen, bilgi adam,
Öter adın Beşalmadan.

26.11.1999

*Sensiz dünyadä
can-cunsuzluk*

GEÇ AVŞAM

Pembä batı günü saklêêr,
Esmer duman yeri sarêr.
Geçän gün brakêr izleri,
Uzun yol kalêr hep geeri.

Koparêr tozu araba,
Taa buluşacez mı acaba?
Şüpedän laflar kesildi,
Canımıza bir hoş geldi.

Artık vakıt ayrılmaa,
Aarêêrız maana durgunmaa.
Olmalı, kısmetimizä,
Çıkêr sürü önümüzä!...

Yakêr soluun al yanaamı,
Suazlêêr elin bol saçlarmı.
Bu avşama „şükür” deyecäm,
Ki uykusuz geç'cek gecäm.

1997

SENİN SESİN

A.K.

Telefonu çoktan örttüm –
Bir kabaatsız ona küstüm.
Yanêr içim! Raatsız içim!
Sade senin sesin için.

Te, açan umudu kestim,
Darsıklıktan döndü tersim,
Senin sesin! Paasız sesin!
O ne deyârsâydi desin.

Geçmeer lafın fikirimä,
Sıcak daalêr eklerimä.
Etti sesin! O tek sesin!
Sünük kefım aliflensin.

Ürektän gülersin seslän –
Uzaktan esersin feslen.
Öter sesin! Büülü sesin!
Olsa, o hiç kesilmesin.

„Benim sevgim! Zeetli sevgim!” –
Demää etmedi kuvedim:
Onu kesti yalpak sesin,
Kuşku sesin, güüstän sesin.

...Telefonu elim sevdi,
Koorlu dudaam ona diidi.
Gitti sesin... siirek sesin...
Nez'man dön'cek, Allaa bilsin.

09.2000

KIPIŞ – KISMET

Esmer tendä –
Bıyaz gülüş,
Nıcä o gül –
Cana ödül.

Karagözdä
Parlak bakış, –
Kader çentik
Raatlık bitnik.

Raslantıda –
Mutlu kabaat!
Kıpiş – kismet,
Akıl! Afet!

2004

DUY BENİ UZAKTAN

İşit beni, duy uzaktan,
Zere çıktım insannıktan.
Uzalt bana şen elini,
Unutmam bey iliini.

Olaydı, işideyim seni,
Pek özledim sesini.
Olsa çökeyim dizlerinä,
Bakayım uz gözlerinä.

Koyum saçlar'na elimi,
Sän tutasın belimi.
Sünük soluum kızışır,
Kahırım uzaklaşır.

Ama buna pek aaz umut,
Daalmaz tezdä aar bulut.
İnanı kaybedip heptän,
Diişilirim fikirdän.

1991

DARSIDIM

Uzaktaysın sän bendän,
Darsıdım pek derindän.
Da onuştan, bezbelli,
Yolda kaldı gözlerim.

Neyä sabaalen kalkmaa?!
Sensiz neyä çalışmaa?!
Gün şafkı sensiz tunuk,
Göl suyu da diil duruk.

Çiçää sevinmeer gözüm,
Çoktan şennenmeer üzüm,
Olsa yarım güüsümü,
Çıkarım aar küsümü.

Yok havezim donanmaa,
Pek zor oldu solumaa,
Taazä sabaa – bürkülük,
Sırtımda, sansın, üklük.

Oldum odun, kof içli.
Kafam sansı içkili.
İliim senin elindä,
İmdadım salt bir sendä.

1991

BEENERİM, AÇAN...

A. V. K.

Beenerim, açan gülümseersin,
Gözünü kırıp.
Açan kucaana alêrsın,
Heptân bayılıp.
Esirerim, açan suazlêêrsın,
Duygulu öpüp.
Kokulu çiçek baaşlêêrsın,
Dizinä çöküp.
İnanêrım, açan sertlenersin,
Kaşımı dürüp.
Zerä boşa kıskanêrsın,
Beni çok görüp.
Donêrım, açan zeetlenersin,
Kinnäâ verilip,
Ama bana tez dönersin,
Yaşımı silip.
Bitkisiz seni severim,
Günaha dalıp.
Kasvetsiz sana kaçêrım,
Akılsız kalıp.

11.1999

NAALET DUYGUMU KABLET

Senin aarlı kūsün bana –
Olmadı atılmaa maana.
Olur mu güç zarif duygu?
Ona herbir hava uygun.

Çıvgınnıkta da var mutluk,
Makar ozman raatın bozuk.
Ama neyâ raatlık, sölä?
Kısmet hem raat uymaz bilä.

Duygum gelir sana serin?!
O pak, üüsek, ona sevin,
Nicä susuzkan çöşmeyä,
Sıcak yolunda gölgeyä.

Nedän, sanki, can erin?
Duygum çeliy edir ergin!
Aslı, sevgim nazlı, naalet.
Afet, onu ölä kablet.

08.2000

CUVAPSIZ DUYGU

Lafından geldi bir hoş,
 Ansızdan sandım o boş:
 – Bilmeirim ne üzerä,
 Diilsin üreemä görä.

Kendim dä annamadım,
 Neçin bän aalamadım.
 Yaşım dondu gözümdä,
 Korent çaktı güüdemdä.

Kimsey hiç diil kabaatlı –
 Pinmäm kinä bän atlı.
 Kahır – bir tarafa,
 Girmäm esmer korafa.

Bitmeer o sendän, bendän –
 Verilmemiş göklerdän.
 Yazgım, belli, diil ballı,
 Ama diilim zavalı.

Yaslı duygum törenli
 Oldu bana önemli.
 O inatlı, annamaz,
 Kanadı onun korkmaz.

Bän severim – bän zengin!
 Büük zeettäyim – var sevgim!
 Yaşêırım sana sensiz,
 Kim dedi, bän kısmetsiz?

DOSTUMA

G. S.

Seninnän ilin,
Yoksaydı iliim.
Dürüksä dolay,
Biläysäk – kolay.

Baktıysam halsız,
Annêersın lafsız.
Yanında kuytu –
Canıma – yortu.

Bir cansız kusur
Pak dostluu bozur:
Sän adam ilkindän,
Bän – senin iyendän.

02.2001

BÜLBÜL SESİ

S.D.

Büülü bülbül türküsü
Taazeli daaya çekärdi.
Suuk uzaktan ay üzü
Sevgi paklımı denäärdi:

Cannarı alifleyip,
Sarp yavruşkaya sarardı;
İki gölgeyi birleyip,
Arada akılı brakardı.

Ateşli hal içindä
Günahlı duygu sızlaardı.
Ama bülbül sesindä
Ne-sa paklı koruyardı.

Semeli artık akıl,
Makarki ensenilmedik.
Çiinenmedik üz akı,
Ayoz sınır dürtülmedik...

Bülbül esirik çalêr –
Kandırılmaz bir mutluluk.
Ay sakınêr: dan aarêr –
Duuêr yenedän umutluk.

2002

ONUNNAN DÜNYA TAMAN

Yıldızlar arasında
Diil olmasın şılak.
Nekadar aarasam da, –
Bana biri parlak.

Onu, diil ani özleyim, –
Kalmêêr onsuz ak'lım.
Vedä görsä gözlerim.
Yanamêêrlar şavklı.

Onsuz diil gelsin darsık, –
Ömür dünnäa yaslı.
Canım sa diil düülsün sık, –
Hasta güüsüm paslı.

O üzdä – bulut kayır,
Ayoz mutluk azman.
Ondan diil ani hayır, –
Onunnan dünya taman.

2002

А ПУРПУР РОЗ У АЛТАРЯ СИЯТЬ ОСТАЛСЯ...

Войти в одну и ту же реку,
Знать суждено им было сверху.
В реке бурной, не зная броду,
Пришлось зайти вдвоём им в воду.
Безвинным было всё сначала,
Грозу ничто не предвещало.
К концу склонялся майский день,
Божественна пред храмом тень.
Вот крепко за руки берясь,
В храм они вошли, всему дивясь.
Трепетны, полны смущенья,
В куполах – эхо песнопенья.
Отпето всё, за здравие, за упокой,
В храме вечернем царит покой.
Мерцая, догорают свечи,
Приглушён здесь шёпот речи.
В венке терновом Иисус Христос.
У них – букет пурпурных роз.
Вуаль Марии Магдалины
Каснулась их – они неотдалимы.
В миру заблудшие две души
Молили о благословении в тиши.
На две души – одно страдание,
Одно, должно быть, покаяние.
Неистовство беззвучного стенанья

У образов искало оправдания.
Дыхание их намного горячей
Огня ещё не угаснувших свечей.

...Остались розы у алтаря,
Любовным пурпуром горя.

Их святой огонь Заре под стать
Она страшилась в страсти растоптать.
И доброту его, и нежность
Суровая сменила внешность.
Его унять она старалась
И в рассуждения пускалась:
„За страстью что? Опустошение!
Не понять туда стремления?!“
То была противоречива,
То горяча, но справедлива.
Вопреки её страданиям
Нелепы его старания
Найти ей жёлтых хризантем.
Она предпочла бы белых тем.
И за невинною улыбкой
Злую не прятала ухмылку...

...А пурпур роз у алтаря
Сиять остался нет, не зря!

05.2007

SÖLEYİM, DEDİM

Yazayım, dedim,
Ki iyi neetim:
Bindä ko bir
Aliflenir.

Susmayım, dedim,
Var sa vergim,
Yufka kişi
Kuvetleşir.

Çalayım, dedim,
Candan peetim
Garipleri
Şennendirir.

Söleyim, dedim
Bu kismetim –
Erdä açan
Uursuz yok can.

03.2003

KÜTÜPHANE

*Komrattakı türk
kütüphanenin hatırına.*

Uuraarsan kütüphaneye,
İçerliysin birtaane:
Raatlı, kuytu bu konak,
Duvarları da yalpak.

Buluşa o – çatırık,
Yabancıya – hatırlık.
Ömürlär olêr çapraz,
Biri konuksuz kalmaz.

Bu bir bilgi merkezi –
Alif alır herkezi.
Burada duan dostluk
Dünneeyä daalêr çapuk.

03.2003

Çevirmelär

N. Zabolotkiy

CANA ÜŞENSİN SÄN VERMÄ ÜZ

Cana üşensin sän vermä üz.
 Ki dübektä su ezmesin,
 Canın borcu hep işlesin
 Gecä-gündüz, gecä-gündüz.
 Koola şunu evdän evä,
 Dönümdän sürü dönümä.
 Çek artmaktıktan kürtünä,
 Çıtıranıktan – boş erä.
 Boz uykusunu çok ileri
 Yıldızların sünmesindän.
 Sert tut haylazı elindä,
 Bollandırma terbiləri.
 Üz verirsän, nazlandırıp,
 Düşünürsän brakmaa işsiz, –
 Çıplak brakır fit kas'vetsiz,
 Bitki gölmeeni sıyırıp.
 Darttır şunu omuzlardan,
 Zeetlä olunca karannık.
 Üürensın, ne o insannık
 Endän seninnän hep sondan.
 O izmetçi sana hem kız,
 Zaabit tä o, hep o çırak.
 Ko hep bir işlesin, sän bak,
 Gecä-gündüz, gecä-gündüz.

N. Zabolotkiy

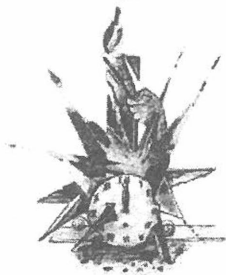
DİİL GÖZÄL KIZÇAAZ

Aalemdä kismet – kär kendindä,
İçini hoşluklan taştırêr.
Da kızçaaz ürektän baylêr
Var olmanın hayırî içindä.

Ne fena bir neet, ne hasetlik
Taa bilmeer mutlu bu evlad can.
Ona dünnä – taazelik, açan
Çoyuna deyni artık senik.

Küçük uşaan ruh zariflii
Şilêêr onun havezindä.

Bu böläykän, gözellik – o ne?
Neçin ayoğlu o insanda?
O kap mı, boşluk angısında,
Osa alif mi, kapta ani?

A. Ahmatova

* * *

Bakışında senin gevşediykän,
Kendim üürendim kef vermää.
İyendän senin yapılykan,
E nesoy seni sevmemää?

Sana kızkardaş olayım sevinçli,
Bana yazılmış eceldän.
Pıksa izmetçin senin şekerli,
Şalver hem tamah oldum bän.

Ama fit donakalarsam uslu.
Senin o geniş güüsündä,
Nasil şennener, esirer mutlu
Canın – gün duuma erimdä.

A. Ahmatova

* * *

İnsan yakınında var sımarlı çizgi,
Onu aykırılamaz ateşli duygu.
Ko canını param-parça eder sevgi
Hem aar sessizliktä aaz-aaza uygun.

Denenmiş dostluk ta burada kuvetsiz,
Güçsüz yıllar, ani kismetliydilär,
Açan için serbest – yabancı bitkisiz
Serssem sevmeklää – en tatlı gevşeklää.

Ki havezlenän ona – akılsız heptän.
Ona etişeni biçer darsıklık.
Tä şindi, olmalı, sän annadın, nedän
Elinin altında düülmeer canım sık.

M. Tvetæeva

Beenerim, ani diil bendän derdiniz,
 Beenerim, ki benim derdim diilsiniz,
 Ani tombarlak dünnä hiç bir zaman
 Ansızdan kayıp – gitmâz altımızdan.
 Beenerim, ki var nicä yayman olmaa,
 Sakınmamaa, laflarlan oynamamaa,
 Sıklettän kızarmasın üzlerimiz,
 Biri-birinä diidiysä ennerimiz.

Beenerim taa, ani benim önümdä
 Eliniz aalemin durêr belindä,
 Adamêêrsınız cendem ateşini,
 Ani öperim bän diil canabini,
 Ani ne gündüz, ne gecä vakıtsız
 Yalpak adımı benim anmêêrsınız,
 Hem hiç bir kerä karşı aydimuya
 İkimizä ötmeyecek alliluya.
 Saa olunuz, ki beni seversiniz
 Kendinizin yokkana haberiniz,
 Ani gecelerdä raat benim için
 Hem bizim buluşmaklar'mız için,
 Gezmemäk için aydın gecelerdä,
 O gün için, ani diil üstümüzä.
 Ne yazık, ani diil bendän derdiniz,
 Yazık, ani benim derdim diilsiniz.

F. Tütçev

BİTKİ SEVGİ

Yımalandıkça yıllarımız
Ne nazlı sevgi halımız.
Şıla! Şıla, gün alifi, –
Geç sevginin zarif kefi!

Şindän sora gölgä göklerde,
Aydın salt batı ötedä.
Aarlaş, gün, kauşmaa aarlaş!
Büülü hal, uzamaa savaş!

Ko kan yıprêêr damarında,
Duygu yıpramêêr canında.
Bitki sevgi! Sän – mutluluk!
Hep sänsin büük umutsuzluk.

S. Esenin

* * *

O diil bulutlar kaysınnar göklerde
 serin lüzgerdän:
 İyisusun anası hamur pesmetä
 yuurêr teknedä.
 Hamura türlü kokular ekeleer,
 serper ilaç ta.
 Da, pişirip, ooluna götürer
 o sallangaçta.
 Şımarık uşak, oynaya-oynaya,
 uykuya dalêr,
 Altınnı pesmeti kaba samana
 sessiz düşürer.
 Tukurlanêr pesmet, geçip tokattan,
 çavdar kırcana.
 Aarlı güç geler paalı kayıptan
 Ayozlu cana.
 Ozaman ana vermiş ooluna
 nasaat butakım:
 „Gücenmä, oolum, olmaz aalamaa,
 benim akıllım.
 Hepsi Yerdä yaşayan insannar,
 nicä evladlar:
 Titsi onnara kör karannıklar –
 läüzım imdatlar.

Küçük, ama aldancak dünnäädä
ko olsun, bolay,
Bu gökteki uzak pesmetä ad
koydum bölä – Ay!”

İ. Bunin**VATANIMA**

Onnar seni gülmää alêlar,
Onnar, hey, Ana-Vatanım
Senin pak üzünä urêlar,
Ki düşkün kıtlıymış halın...

Olä kalın üzlü,iirek ool
Utanêr tek anasından,
Kahırsak, yorgun, ürkek, ki o
Kentli dostlar arasında.

Acıyêr gülümseyrâk onu,
Kim buncak yol, sürünerâk,
Gelmiş sevindirmää oolunu,
Bitki paracımı koruyarak.

Proza

ECELİN KIRIP-GEÇİRÄN DALGASINDA BULUNMUŞ OLANNAR.

(*Diil uydurulma istoriya.*)

Avşam üstü Todur, yaşlı adam, yenikunu gezärdi aulunda. Yazın bitki günneriydi. Eşillik başlaardı geçmää. Annın boyuna karısı Länka ilkyazın koymuştu morkuva hem kırmızı çukundur toom için. Toomnar lääzımdı nası-nicä toplansınar. Ama şimdi onnar gevrektilär – diydiynän silkineceydilär. Bu işi o braktı erken sabaalenä, toomnar gevşekkän. Neetlenip hazırlamaa bir bişey, toomnarı koymaa, Todur girdi dama. Dipteki karannık köşeyi yoklayıp, buldu enserdä asılı dokuma torbayı. Açan dışarda o silkti torbanın tozunu, üzä urdular kıvrak sayma dikili ufacık çiçeciklär bir köşedä, öbüründä da iki bukva: „T.K“. Vakıttan onnar artık solmuştlar.

Todur çöktü yanında bulunan kütää. Bu torba...

... O zor karma-karışık titsi yıllardan sora yaşamak enikunu çıkardı selemetä. Kaavileşirdi kolhozlar. İnsan sınaşardı eni yaşamaya.

Todur kolhozda elektrik hem radio montörüydu. Üüseltmää ustalını bu uurda deyni, onu yolladıydılar Çadıra kurslara.

Ozaman o yaşaardı ikinci karısınınnan – Paşıylän. Nicä toplandıydılar yaşamaa, yoktur ayırıldılar çok vakıda. Paşi kahırlanardı. Maasuz orayı deyni diktiydi bu torbayı, özenli donaklayıp onu sayma dikişlän.

– Sän beni sansın Stambula hazırlêêrsın, – kanırdardı onu Todur.

– Var halın taa şakalaşmaa da! Ne yapacam sensiz, aklım vermeer, – aalamaa durardı karı.

Paşinin kuşkuluunun vardı taa bir maanası. Onun kulaana çalındıydı, ani Todurun ilk karısı Länka adamınnan diil çoktan Çadıra yaşamaa geçmişlär. O birtürlü kıyışamaardı Todura açıklamaa bu hen acıdan lafi. Todurun yoktu şüpesi bışeydän. Acıyıp Paşiyi, o sarıldı onun, üç uşaktan sora, hep taa incä belinä.

Todura Paşi bir baaşıtı allahtan, olmalı, onun sakatlanmış yaşaması için. Karısı hayırlıydı, şeremetti, esabı erindäydi. Çok hatırlara, ani Paşi yapardı, Todur kayıl olmaazdı, ama Paşi atılmazdı bildiindän. Todur birtürlü sınaşamazdı, ani karısı yıkêêr onun ayaklarını. (Evelki adet: karı yıkasın adamın ayaklarını).

– Sana aaz iş gelir bütün gün. Kendim yıkanacam, – kinsiz sölenärdi o.

– İnan, bu diil adet üzerinä. Senin yorgunnuunu aldıynan, bana da ilinnik olêr, – çevirärdi onu Paşi.

Onun yalpak kaba elleri alıverirdilär ayaklarından yorgunnu acıyı: gün uzunnuunda diil bir kerä tırmaşıp insin direklerdän.

Geçärdi vakıt. Todur sınaştıydı bu insana. Ama ilk sevgisini, ilk karısını – Länkayı, unudamazdı. Çok kerä, diil isteyiptä, danışardı Paşiyä Länkanın adınnan.

– Bän sana gücenmeerim, – gülümsäardı Paşi, – bizim insanda var ölä adet, adamın ikinci karısına takmaa ilk karısının adını.

– Ölä, ama açan ilk karı raametli olêr. Bölä sa... –
 Todur aaraardı laf.

– Kahurlanma. Bizim ne kabaatımız, – sakınarak
 çekärdi içinä Paşi. O annaardı, ani Todur unudamêêr
 Länkayı.

... Todur düzeltti dizlerindä torbayı.

... Diil bir kerä kabaatsız kııardı karının üreeni.

Çok kerä, açan çıkaardılar Paşıylän kır işinä, çiçekli
 otlar içindä ona görünärdi Länkanın sevgili gülän üzü.
 Kimärkerä, sansın, sesi da işidilärdi. Todur unudardı
 kendini, gülümsäardı kendi kendinä.

Bunu annayıp, Paşi enikunu çekinärdi bir tarafa.

Todurun gözün önündän geçärdilär saklı buluşmak-
 ları Länkaylan o büük açlıktan sora.

Aaçlıktan kurtulduydular onnar hepsi: beş kardaş,
 anası, bobası. Açan o güzün, 1946-da çirkin kurak yazdan
 sora kürüyüp süpürdüydülär insandan bitki teneyi da,
 onnarın evini derindän taraşlamadıydılar. Todurun
 bobası topraksız adamdı. Ama etiştirdiydilär hazırlayıp
 sauşturmaa biraz tenä.

Büük açlık oldu diil kuraktan. Aaçlıkta kaybelennerin
 taa çoyu bir kabaatsız kurban oldular küüyü kullanan
 dinsiz soysuzların cansızlına.

Länka varlıklı erdändi. Onnar taa kolay geçirmiştilär
 açlı.

Küüydä insanın yarısından taa çoyunu aaçlık aldı.
 Kim da kurtulduydu, onnar da iprak, kuvetsiz kıştan
 çıktılar. Topraa sa işlemää kuvet läözım. Kııda keleme-
 likti. Küüydä maalelerdä kalmadıydı köpek ta ulumaa.

Boş evlär bakardılar karannık kırık pençerelerinnän. Herersi pustiyalıktı.

Kurtulannar sallanardılar zabunnuktan, üstleri şılardı yırtık, partallı rubadan. İnsanın gülümsemesi taa çok benzäardı aalamaya. İlkyaz günü başladıydı yeri yısıtmaa. İnsan kırdı pındık toplardı, kömüren kopardı.

Te bölä vakıtta Todurlan Länkaya geldiği büük sevgi. O kaptıydı onnarı zorlukların elindän, da götürdüydü kendi gözäl çiçekli başçasına. Çirkin fukaaralın içindä onnar zengindilär sevgiylän, kaaviydilär kısmetlän.

Açan Länkanın bobası bunu üürenmişti, dürüp kaşlarını, urmuştı sofraya yumuruunu:

– Unut! O bizä yaşmêêr, sana da diil eş, – kestirmişti o.

Ozaman Todur, söyleyip evdä, kavrêêr Länkayı, kızın kayıllınnan. İlkin bobası prost etmediydi sevgili kızını, ama sora verdiydi onun leftlerini, rubalarını, adadıydı bir parça toprak ta, ama geldi kolhozlar, yaşamakta eni dönüm çekedärdi.

Evlendiği onnar güzün çeketmesindä, açan papşoylar püsküldäydi, üzümnärdä – çotukta. Länka taa körpäydi: üç yaş küçüktü Todurdan, ama kalmaazdı geeri bir da iştä. Güz çiçää yanaanda, o hep bir eşinin yanında arabada, kırdı. Unudulmaz vakıtmış onnara deyni.

Bir gün Länka koydu Todurun elini kendi canının yanına. Ozaman onnar yoktu neredän bilsinnär, ani o cancaaza, angısına sesirgenärdilär ikisi da, soluklarını durgudup, ömür yazılmamıştı...

... – Bän buradayım, Todur, – koyup elini kocasının omuzuna, Paşi bu laflarlan diil seftä çevirärdi Toduru gerçek dünneyä...

...Todur sürüttü pütürüklü elini torbanın pülüzlenmiş ipinä.

...Kursalar Çadırda geçtiydilər hızlı. Bitki günü Çadırda o kalktı erken. İçi diildi raat. Ne-sa kuşkulandırırdu onu. Evdekilerini sevindirmää deyni, o gitti tükänä. O karı sesindän, ani ne-sa istäärdi satıcıdan, Todur dondu erindä. Bu sesi o tanıyacëkti binnän seslär içindä üz yıldan sora da.

Şüpä kalmadıydı – o ses Länkanındı. Länka da, duyup arkasında Todurun bakışını, dönüverdi kapuya, neredä torba elindä durardı ilk istedii kocası. Onnara kesildiydi her bir ses, uzaklaştıydı hepsi dolaydan. Kaldıydılar ikisi dünnedä. Laf yoktu. Vardı büük can sıkınan acı. Adımna-sinnar-adımna-sinnar biri birinä.

Satıcı akıllı adamdı, teklif ettiydi onnarı içyankı odaya.

İşidildi biri-birinin can düülmesi. Duygular tikaardılar, buuldardılar yaşlar. Todur kaçırdu elindän torbayı. Sansın annaşıp, onnar yannaşık çöktülär uzun skemneyä, aldılar biri-birinin ellerini.

– Benim düşlerımdä gecä hem düşünmeklerımdä gündüz sän kaldın ozamankı, benim yavklum, – sıkardı çenelerini Todur, boşanmasın yaşları deyni.

– Sän da genişlenmişin, – durgutmazdı yaşlarını Länka.

Cınnadı ortalık.

– O betvalı gün çıkmadı aklımdan buncak yıl. Gece-
lerdä, daptur gelip, uyanêrım şindi da tää o titsilikän,
– Länkanın kuvetsiz sesi uzdu.

– Kongazda sizi etiştirdiydim ozaman, yalvardım seni
kolversinnär, eki beni da alsinnar, ama kooladılar beni,
nicä köpää, – kırardı ellerini Todur.

– Bän gördüm, açan o askerci tüfään kundaannan
urdu sana. İçim koptyuydu senin için. Yoktu bir kolayı
kurtulmaa oradan.

– Kongazlı dostum çok kaçındıydı bizim için. Bitki-
bitkiyâ adadıydılar seni kolvermää, her getirirsäm
küüydän spravka, ani sän benim karımsın. Bir solukta
küüyä geeri geldiydim. Öküzlär köpük içindä kaldıydılar.
Kolinin Vanisi, köpek, ozaman küü başıydı, hiç seslemää
da istämedi, – vermedi o dooruluu bana.

– Todi. Todi, o spravka verecek. Te o, şu iuda, sattıydı
rus askerciyä, ani bän kaldıran adamın kızıyım.

– Savaştım işittirmää onnara, ani evim başka, var
kocam, ani aarlıyım. – Boşuna, – canavara dönmüş-
tülär.

– Sölediydilär, ani sesini işidenin etleri dikenne-
nirmiş.

– Diil sadä benim sesim. Ozaman uluyardı bütün
küü, dolayda kulaklar da. Kuduz köpään ellerini da dala-
dıydım, o titsi suratına tırnaklarımı battırdıydım, ama
onnar çokluktular. Attıydılar beni, nicä partalı, arabaya.
Çok vakit içim kalkınardı, bunnar aklıma geldikçä.
Kulaklarımda ötärdi o aalıış, baarış küüydä.

– Yazık, ani bulunmadım yakında, – sıkardı Todi yumuruklarını.

– Allahtan, olmalı, zere o tüfeklär onnarda diildi gözellik için, – Länka diişildiymi benizindän.

– Länka, sana zor bunnarı hendän canından geçirmää. Brak. Diil läázım, – yalvardı Todur.

– Bilermiysin, Todur, açan olurdu adık zor, umut, ani gelecek o vakit, açan bän sana hepsini annadacam, kurtarardı beni. Te geldi o saat, geç, ama geldi.

– Biz enez ekmekleri fırından çıkardıydık, açan komuşuyka getirdi haberi, ani bizim bobaları kaldırêrlar. Şaşırđık, ne yapalım. Kayınnam, senin anan, o bana da anaydı, yolladı götüreyim onnara sıcak ekmek, bir parça piynir, zere taa ilerdän bilêrdik, ani kaldırêrlar ansızdan, insan nicecä bulunêr, ölecä da koolêêrlar, bişey yanına almaa brakmêêrlar. Gittiydim anamnan-bobamnan bitki kerä buluşmaa hem geçirmää onnarı o uzak, çirkin yola, ama ani beni alacêklar, bizim aklımıza gelmediydi.

– Mamu döşeklerä düştüydü kahırdan, ani seni yolla-mıştı orayı.

Bir parça vakıda aralarında sus oldu. Sansın unudul-duydu, ani ikisinin da var başka eşleri. Todurun – uç uşaa.

... – Açan bana küüydän spravka vermedilär, beygirdä athı geeri Kongaza uçtum, ama etiştirmedim – sizi Bolg-rada haydamıştılar. Çok düşünmedään, orayı kopettim. Vardı neetim ilişmää trenä, angısına sizi kapıycıklar, ama ortalık karışıkta. Bulamadım seni.

– İnsanı, nicä hayvanı, doldurdular vagonnara. Adamnarı ayırdılar karılardan, uşaklardan. Titsi uluyaardı o gara ozaman. 'Sora üürendiydik, adamnarlan vagonnar okadar sıkışmalıkmişlar, onnar bütün ayakça gidärmişlär. Uyuyarmışlar sıralık ikişär saat. Onnarı aldıydılar „trudovoy fronta” – olä ozaman deyärdilär, açan parasız, aaç, suukta itledärdilär. Çoyu yolda hastalandılar, oldu ölüm da.

– Bän hep bir haber bekledim sendän, işideyim, ani saasin.

– Şindi zor inandırmaa, ama yoktu kolayı ne haber yollamaa, ne da geeri kaçmaa. Küçük stanşiyacıklarda kimisi erä kaçırılanırdı umutlan, ani geeri evinä yolu bulacék, ama onnarı tutup çirkin düvärdilär. Geeridän gelenneri, kendi senselelerini aarayannarı da acımaazdılar.

– Bunu bän kendi derimdä deneyip duydum.

... – Uşaa bän dört ay taşıdım... – Länka yuttu yaşlarını, derin soluk aldı içinä, – Kızçaazdı, nicä sän istäärdin, – kabaatlı baktı o Todura. – Üç gün diilmişim kendimdä. Açan kendimä geldim, istämäärdim yaşamaa: nesoy cuvap tutacam senin önündä bu kayıp için.

Todur suvazladı Länkanın titiräär omuzlarını.

– Cuvabı läüzim tutasın diil sän. Cuvapçıları zakon aylandı: Sovetlär ona izmet edänneri mi cezalayceydı? Onnar sin-sin gezerlär insan arasında, nicä yoluk canavarlar. Cuvapçıları bu titsi işlär için yukarda daava bekleer. Yazık cansızlaa kurban olannara.

Kapu enikunu açıldı. Satıcı adam getirdi bir parça imää hem su, ama onnarın buazlarından bişey geçmâzdi.

– Ačan üürendim, neredä sizi trendän indirmişlär, çıktım yola. Çadırda, etişip geeridän, verdilär bana telegrama sendän, ani çıkmayım evdän. Çadır popazı telegramı kabletmişti, çabuk beni buldu. Büün da pişmanım, ani geeri evä döndüm, – Todur saklamazdı can acısını.

– Umutlandırıydılar bizi, ani tezdä geeri evlerimizä kolvereceklär. Osa kapadılar yolları bizä hem bizdän. Geeri evä dönmäktän umudu kaybettiynän, bir vakıttan sora toplandık Andreylä – şindiki adamınnan.

Okendi Çadırdan. Yardımnadık biri-birimizi zorlarda. Aramızdan uşak olmadı. Kabaatıma af yok.

– Biz kabaatsız kabaatlılarız.

– Diil çoktan Çadıra geldik. Duuma toprak çeker. Yaşêrız Andreyin senselelerindä. Kendi evlerinä kolvermeerlär – çıkmamış taa ölä zakon. Hep taa cezalı bulunêrız, lekelenmiş sayılêrız. Okadar ki, ne kabaatımız var, büün bir da erdä söleyämeerlär.

– Bir umut var, ani vakıt hepsini erinä koyacêk.

– Todi, gidelim, Andreylä tanışın. Nezaman-sa bu lääzim olsun.

– Büünä eter. Länka. Brak başka kereyä.

Todur didärdi torbayı, angısını annamadı nezaman kaldırdı erdän.

Länka auçladı sepedindän biraz tatlılık, koydu Todurun elindä bulunan torbaya:

– Götür uşaklara...

... – Todi, sän ne orada oturêrsın? Acıyêr bir erin mi? – kuşkulu sordu kapu önündän Länka.

– Kahırlanma, te gidecäm. Eski cırannar sızlêêrlar. – Todur enikunu uudu elinnän can erini keptarın altından, uzun-uzun baktı dizlerindä torbaya:

...Paşi... Allaa erken onu aldı bizdän. Şindi uşakların herkezin kendi yaşaması var, uçtular duuma yuvadan...

Todur baktı kapu önünä dooru, neredä Länka sofrayı koyardı.

... – Andrey da dayanamadı sert ömürün denemelerinä.

Aar düşünmeklär sallaardılar onu.

– Tätü, mamu imää koydu, – sesetti Todura oniki yaşında oolu – onnarın Länkaylan geç, ama büyük sevgidän duan uşaa.

BÜÜLÜ GÖZELLİK

Sabaa yortu. Troița. Aklıma geldi, nicä bu yortuya karşı anamnan gözäl tertiplärdik içerlerini, kapunü önünü. Sora saçaklara geçirärdik körpä fidan dalı. İçerdä palaların üstünä da döşedärdik türlü otlar hem kır çiçää. Adetä görä, bu otların arasında nası-nicä läüzümdü bulunsun Troița otu da çiçäännän.

Can erim sarılıydı geçmäz darsıklıklan. Avşam üstü çıktım kıra. Bakındım dolaya, aarayarak gözlerimnän Troița çiçeeni. Tä gördüm onu, da neçinsä pek sevindim. Troița çiçeeni kolay ayırmaa başka otlardan: onun ufacık pütürekli yapracıkların benizi soluk eşil, çiçää sä şıralı, zambak başacak. O çekeder açmaa aşaadan yukarı dooru. Onuştan başacıın aşaaında dizili taa iiri hem şıralı çiçeciklär. Ucuna dooru çiçeciklär ufaklanêrlar. Ucu sa hep bir büyer, da onda peydalanêr eni tomrucak. Bir yanından aşaadakı çiçecikleri başlêrlar geçmää, kurulanêrlar, ucnda sa eni tomruklar açılêrlar da doldurêrlar dolayı eni keskin, unutulmaz kokuyulan. Kim baari bir kerä çekti içinä bu çiçään kokusunu, o biler, ani bu koku dürter canını, kuşkulandırêr üreeni. Açan bakêrsın kota, Troița çiçekleri görünerlär, nicä zambak mumnar eşillik içindä.

Sansın bir görünmäz kuvet çekti beni otluk içinä. Yaptım birkaç adım bir tarafa, da çöktüm aşaa. Bütün güüsümnän çektim içimä soluumu. Bu serinniktän, taazä

ot hem çiçek kokusundan canım çeketti sık-sık düülmää. Üreemdä uyandı çok türlü duygular.

Bän sansın daldım bir büülü hobana, neredä serincäydi, herbir taraftan da gelärdi kafanı semeleyän kokular. Hepsindän pek duyulardı pelin kokusu: pelin bulundu fit yanımda. Gözäl bu ot. Alaca kesili gümüş yapracıkları yapérlar onun boyunu donaklı hem şenni.

Pelin kokusu nicä yaşamak: acı, ama geler çekäsin onu içinä bitkisiz. Bu kaavi kokudan sansın ayınêr kafan, taazelener düşünmeklerin.

Pelindän bir tarafaesap aldım lay-lay kuçkayı. Onun kaar gibi biyaz çiçecii durêr nicä duak gelinin başında. Nicä gençkenä, elim birdän uzandı onun biyaz yapracıklarına, denemää umutlarımı. Ama pelin kokusu sansın çekti elimi geeri. Gülümsedim kendi-kendimä: herbir iş vakıdında...

Tä gözüm ilişti gengereyä, ani büyärdi hendeciin boyunda. Tikenni onun yaprakları, ama kaba leläka çiçää olêr pek sevgili Dragayka yortusunda. Bu yortuya karşı gençlär kırkêrlar gengerä çiçään uççaazını. Yataceykan koyêrlar onu başı ucuna, neetleyip bir kismet. Yatêrlar uyumaa bir büyük umutlan, ani bu gecedä o kırkık uççaaz büyecek enidän, da gösterecek, ani kismet yakında.

Bu düşünmeklerdän sora bir ilin darsıklık yısıttı içimi.

Tä ansızdan gözäl donaklı kelebecik kanatçınnan suvazladı yanaamı, da hızlı uçup, da kondu pam-pam pamucaa, ani sararardı sol tarafta. Onda o çok oyalanmadı, da atladı balaban susay çiçeenä. Bu ilin kanatlı kelebecik sansın gezdirärdi bir şenni haber çiçektän

çiçää, ottan ota. Te o braktı susayı sallanarak, da uçtu ileri dooru. Onun şenni uçmasından hem donaklı kanatçıundan, ani brakmazdı raata bir parça vakıt, açan annamadık biri-birimizi.

Baktım taa bir kerä o sallanar susaya. Aklıma geldi, nicä küçüklüümüzdä soyardık susayın üstünkü iplikli eşil kapçaazını. Soyuk gevrek filizçii bir parça vakıt yuvarlardık iki aucumuzun arasında, deyeräk: „Acısı çıksın, tatlısı girsın”. Sora dadardık onu, da inanıp, ani o şansora fit tatlı, pek sevinärdik.

Bekim bizim elimizdä yaşamanında acısını çıkarmaa, tatlısını da getirmää. Bekim...

Dolayı yok nasıl doymaa siiretmää. Tä payak germiş görünär-görünmüz tanteli perdä gibi gengeredän palamidaya. Hep ta taa savaşêr onu düzmää. Koyu eşil tikenni palamidaya sa sarılmış bir sarmaşık, da donaklamış onu biyaz, küçücük fınıya benzeyän, çiçeciklerinnän.

Hepsi burada biri-birinnän uygun, raatlı, biri-birinä lääzımını.

Bu ayozlu uygunluk çıkardı beni prost fikirlerdän senin için. Eridi küsüm sana. Canım istedi diz çökmää bu büülü, ayozlu gözellää. Zordu ayırılmaa buradan, ama esmer avşam enikunu sarardı dolayı.

Koparıp herbir ottan birazcık, bän çıktım patikaya, ani döşediliydi kaaz otunnan, nicä kaba kilimnän. Kucaamda götürärdim evä bir testä kır otu, da pek istärdim inanmaa, ani bu testä dolduracak evin içini hem ürekerimizi ayozlu gözelliklän.

ALİFLENMÄK

Onnar diildilär artık pek genç, açan buluşular. Onuştan yoktu nändan umutlansınnar, ani bu buluşmak kalacek onnara bir baaşış gibi bütün yaşamaklarına...

Oldu ölä, ani Sanda evlendi sevgisiz. Buna o kimseyi, kendindän kaarä, kabaatlı koymazdı. Açan gün-gündän taa zor olardı sınaşmaa kocasının cansızlına hem kanırıklına, o düşünärdi, ani läüzüm dayansın, zerä başka türlü o getirecek büyük kahır, utanmak anasınnan boba-sına hem başka yakın senselelerinä.

Sandanın canı acıyardı kocasına da: beki diil sade onda kabaat, ani büümüş bölä kaskatı; beki o büyürkän sarardı onu sadä fenalık, beki küçüktän işitmedi yalpak laf?

Çok kerä Sanda düşünärdi, savaşsın da açsın kocasının gözlerini yaşamanın ii tarafına. Kendi yalpaklınnan hem sıcaannan eritsin bu don ürä.

Geçti yıllar. Büüdü Sandanın aylesi. Uşaklarına o verärdi bütün üreeni hem havezini. Kendisinä bişey brakmazdı. Geeri kaldı o üüsek umutları, büyük sevgisi, ani hep dürtärdi onu bir sancı gibi.

Yaşamak sa gidärdi kendi sırasına görä, götürärdi Sandayı, nicä dalga götürer fidandan düşmä yapracı.

Sanda sayardı kendisini kısmetli, neçinki onun vardı beendii işi: o üürediciydi. Büyük havezlän o üüredärdi uşakları sevinmää biri-birinä, günä, çiçek açmasına,

lüzgär esmesinä. Uşaklar açardılar Sandanın üreeni, çok işlerä havezlendirärdilär onu.

Ama te bir fena lüzgär sardı bu insanı. Gün-gündän o annardı, nicä kaybeder göz nurunu.

Bu kenarsız kahırda o düünärdi yalnız. İstämärdi onu yıkmaa ne kocasının, ne uşakların üstünä. Nicä suda buulan aarêr samancık, ölä aarardı Sanda neyä ilişmää, sade verilmemää kahıra.

İstär-istemäz läüzımdı diiştirsin zanaatını. Zanaatını, ani kuvetlärdi onu. Eni işinä koyamardı havezini. Oldu ölä, ani gelärdi, etişmeyecek kuvet yaşamaa ileri dooru.

Avşamnen, kolaylayıp bitmäz ev izmetlerini, uyudup uşaklarını, Sanda çıktı evdän. Kaldırıp gözlerini yıldızlara, o aarardı cuvap aar soruşlarına, aarardı dayak kuvetsizliinä. Ama suuk yıldızlar susardılar uzaktan.

– Neyä yaşamaa? Taa ii olmamaa, – bitkisiz ötärdi onun zeetlenän fikirindä.

Yakında şuruldardı sızıntı.

Sanda çöktü dizlerinä, auçladı serin suyu, attı üzünä. Açtı kopçalarını, serinnetti güüsünü, ensesini.

Serin taazä su uslandırdı onu.

– Ne fena fikirlär alêr beni elä! Ayıp, günaa! – savaşardı ensemää titsi düşünmeklerini.

– Yaşamaa! Läüzım yaşamaa herbir belanın inadına, – buuşardı o görünmüz fena kuvetlän.

Ertesi günü iştän, birkaç günä yolladılar onu kasa-baya.

Da te, bu ansızdan buluşmak...

Sanda durardı kafedä sırada imää almaa. Ona yaklaştı bir adam, danıştı bozdursun bir beşlik.

Sanda şüpele baktı bu yabancı adama: ya deneer onu, yada aarêr kimäsä ilişmää.

Atıp gözünü ona taa bir kerä, o benzetmedi onu hayırsıza. Bir lafsız bozdurdu onun beşliini.

Sora oldu ölä, ani onnar oturdular imää bir masada. Gülümsedilär biri-birinä. Tanıştılar.

Kosti kısından söledi, ani kasabada diil çoktan hem oyalanmayacak burada.

Sanda zeedä bişey sormadı. Kostinin soruşuna, hep ölä kısa cuvap verdi, ani o da birkaç gün bulunacak kasabada.

Ertesi günü onnar ansızın buluştular sokakça gidärkän. Lafa düştülär. Laf arasında Kosti esap aldı:

– Siirek benizdä gözlerin var, Sanda.

Bitki vakıтта göz acısı Sandada kesilmäzdi. Yardım olmazdı o ilaçtan, ani doktorun nasaatına görä o damnadardı gözlerinä. Ama o şükür edärdi, ani acı bozmadı onun gözäl şafklı gözlerini. O şüpeledenärdi, ani acı nezamansa uracak üzä. Onuştan sandı, acı belli gözlerindä.

– Bir da çok taa görersin, – sakınarak, kolverdi gözlerini (bakışını bir tarafa attı), istämedi kahırını açıklamaa.

– Onnar dürttü beni taa dün sana baktıynan, – cana yakın dedi Kosti.

Sandayı braktı sakınmak. Bu gün Kosti ona gelmärdi okadar yabancı.

– Sayın, ani bän yınandım, – onun ulaştırın gülüşü geçti Kostiyä.

– Ozaman seslä ileri dooru: onnar beni büüledi, onuştan kablet bir teklif konçertä, avşama.

– Beenmerim kendimi yalvartmaa.

Sanda kendi da annamadı, nicä kayıl oldu. Ama bulmadı bunda bişey sıradan dışarı.

Konçert cümbüşlüydü. Burada Sanda unuttu kahr-larını. O verildi gülüş elinä. Unudup kendilerini onnar yaşlan gülärdilär ona, ne olardı ştenada.

Dışarda onnar durgudamardılar kendilerini gülmektän. Onnar kısmetliyilär.

– Kosti, eter. Deerlär diilmiş islää çok gülmää.

– Beki çok aalamaa naflä, ama senin gülüşünü kayılım seslemää bitkisiz.

Onnar sustular.

– Bän seni siiretmää da doyamêêrım, – bir nedän dedi Kosti.

– Burada konçert kabaatlı. Saklayamayacam, ani sevindim teklifä, ani bana seninnän ilin, ama läüzim gitmää, – Sandanın sesinä karıştıydı darsıklık.

Girdiynän içeri, Sanda geçti aynaya. O gördü şımarık şafklı gözlerini. Bölä şafk onnarda peydalanmadıydı çoktan.

– Ne mayıl bu yaşamak! – düşündü o sarmaşıp yastaa. Tatlı uyku ensärdi onu.

– Onun düşünä geldi bir duruk deniz, neredä o doya-mazdı çırpınmaa.

Sabaalen, uyandıynan, Sanda alatladı aynaya:

– Sän taa neyäsä umutlanêrsın mı? Utanmêêrsın mı? Kaç yaşındaysın? – sordular aynadan kısmetlän dolu gözleri. Ama Sanda istemäzdi vermää cuvap o soruşlara.

Onda duudu kuvetli umut alışmaa.

Bu avşamdan sora onnar buluştular taa. Sanda duyardı, nicä onun ürää dolardı yaşamak kuvedinnän. Kosti yalpaklunnan hem iliinnän uyandırdı bir büyük duygu yaşamaya. O sansın enidän dirildi, nicä diriler çoktan yıslanılmadık senik filizçik, kökünä su döktüynän.

Açan onnar biläydilär, onnara ölä isläydi, ani istemäzdi aralarına zeedä kimseyi katmaa, korkardılar vakıdı boşuna kaybetmää. Onuştan aalaşmazdılar biri-birinä zor yaşamakları için, kötümäzdi eşlerini. İkişi dä sayardı, ani aalaşmak – bir ayıp iştir.

Oloardı ölä dä, ani onnar buvaz yırtardılar bir soruş beterinä.

Verilmäzdi biri-birinin dediinä.

Birkerä Kosti dedi Sandaya, ani o kayıl onun dediinnän, sayêr, ani Sanda çok erdä dooru. Sanda buna sevinmedi.

– Sän, Kosti, benim dediimä ölä kolay verilmä, zerä bän seni kaybedecäm.

– Bän seni annamadım, – dedi Kosti, şaşarak.

– Aslı, beni zor annamaa, – derin soluk aldı, cuvap etti Sanda. Onnar baktılar biri-birinin gözlerinä, da bir parça vakıt sustular. Bu susmak diildi zor birinä dä. Onnara bilä susmaa da hep ölä ilindi, nicä lafetmää.

Bu avşam onnar annadılar, ani islää mi bu, prost mu, ama unutmayaceklar biri-birini bitki günnerinädän.

Sanda fikirindän geçirärdi o aar evdeki düşünmeklerini, da ona utan geldi onnar için. O şaşardı, nasıl o vardı nicä düşünsün, ani bu yaşamak boşuna, açan gün şilêêr, çiçeklär açêr, uşakların etişer?!

Sora onun aklısına geldi o eni zanaatı, angısı göründü Sandaya pek läözımnı insana bu dünnedä. O düşündü, nelär o yapacak hem diiştirecek ileri dooru işindä hem evindä.

Kosti dä kendi uuru için düşünürdü. Zeedä onnar bişeyä umutlanmazdılar, zerä annardılar, ani herkezin var kendi aylesi, dostları, evi hem zanaatı.

Ama ikisi dä duyardılar bir büyük duygu, angısı yardım olacek onnara zor vakıтта. Onnar şansora diildilär yalnızar düşünmeklerindä. Onnar duyardılar, ani bu buluşmak onnara bir büyük kısmet hem baaşış bu dolaşıklı yaşamakta.

05.1991

SEVGİ ZEETLERİ

(evli karının açıklamaları)

Ne benimnän olêr? Fikirdän mi bozulêrım, ne?

Hep Sän aklımdaysın. Hep senin için düşünmeklerim. Şindiyädän bän bilmäzdim bu akılsızlı. Başka işim mi yok, ne? Başka yok ne iş için düşüneyim mi?

...Tä läözım uşakları yola koymaa... Adamın üstünü läözım tertiplemää... Kloçka tezdä piliç çıkaracak – läözım er hazırlamaa... läözım birkaç borkan hıyar kış için kapamaa... Läözım... läözım...

Nicä ileri, taa Seninnän buluşmadıynan, hepsi gidärdi sırasınca, vakıdınca! Ne bu şindi? Fikirim alınêr hep bir Sana.

Unudayım läözım Seni hem hepsini, ne Seninnän baalı. Bişey yapmadım, ama verildim sevgi duygularına. Enseyämedim onnarı. Onnar çıktı bendän kaavi, onuştan pek sevdim Seni. Sevdim acıyadan. Semelendi fikirim, kesildi kuvedim. Bakışın, gülüşün, duruşun, örüyüşün yapıştılar üreemä. Yatêrım hem kalkêrım hep Seninnän aklımda. Herbir lafın öter, fikirim dä bitkisiz.

Nicä aar hastalık, angısından yok ilaç. Nicä sancı, angısı yımırta kırdıynan da geçmeer. Näänı da gitsäm, naşey da yapsam – Sän benimnänisin.

Büün kavurêrım biber. Geldi kızçaazım da sordu:

– Mamu, sän ne yapêrsın?

– Biber kavurêrım, – dedim.

– Sän bakêrsın çüvenä da görmersin, ani biberläär yanêr, kararmışlar heptän.

Açan geldim kendimä, tütün içindä kalmışım. Aklım genä sendäydi.

– Mamu, ne sana oldu? Ne için hep düşünersin, kahırlanêrsın? – yalpak sordu uşam.

Ne var ne söyleyim ona? Nesoy annadayım, ani çok işlär bu yaşamakta olêr sırasız hem vakıtsız?

Bu avşam okadar darsıklık geldi, ani bulamêêrım canıma er. Düşündüm gideyim komuşuykama biraz gam daatmaa.

– İştittin mi bir eni yalan? Filannan-fışman saklı buluşarmışlar. Üzä çıkmış hepsi. Büük ayıp bu iş, – bir solukta annattı bana komuşuykam.

– Beki beenerläär biri-birini, – dedim bän enikunu.

– Nesoy beenmäk evlendiktän sora var nicä olsun? Var büük evleri, gözäl uşakları – ta ne läüzım? Hayırsızlık bu, diil beenmäk, – kestirdi o.

... Bekim dä, dooru benim komuşuykam, ama bän onunnan yok nicä kayıl olayım.

Büük sevgi ayırmêêr evliyi – delikannıdan, genci – yaşlı insandan. Geler ansızdan, hiç beklämärkän. Olmalı o verilmeer herbirinä. Zor ona kimä o gelir, ama bu bir büük kısmet, bekim diil pek tatlı hem raatlı, ama pek läüzımnı bu dünnedä.

Läüzım sevineyim bu büük duyguya. O beni diıştirdi, yaptı taa geniş ürekli, kanatlandırdı. Ama neçin bölä geç o geldi bana? Bölä vakıtsız? Bölä diil läüzım olsun.

Adamım, sansın, taa yalpak oldu benimnän, titirer üstümä. O bişey bilmeer. Bän ona korkêrim kaldırmaa gözlerimi. Taa ii ursa bana bir maanasız, hiç küsmeycäm ona, sansın, ilinnenecäm. Kabaathlıyım mı bän onun önündä? Olmalı kabaathlıyım...

Yok nicä, diil läüzım yaşamaa iki yaşamaklan birdän: fikirindä bir, gerçektä başka.

Bana ölä zor, ani yok nicä Seni betvalayım bölä sevgiyä bana. Läüzım olmaa en büük duşman Sana bölä betvalamaa deyni. Bän bu duyguyu yalnız savaşacam ensemää.

Düşündüm: „İşlemää, işlemää, da ölä yorulmaa, ani duymamaa kendimi. Bakalım, canım isteyecek mi düşünmää Senin için?” Tä öldürdüm kendimi işlän bir parça vakıt.

Avşamneyin gücülä pata etişerim yorgunnuktan, ama genä yok derin uyku. Fikirimdä hep Sänsin. Unudamayacam Seni, annadım. Yorgunnuk enseyämeyecek sevgimi Sana.

„Kesecäm bir parmaamı, isteyip tä. Ko acısın. Bekim, sevgi acısı geçecek”, – geldi fikirimä. Yumdum gözlerimi, da yaptım bu titsi işi. Ama

acıdıkça parmaam, canım taa pek acıyêr. Birkaç gündä parmaam bitişti. Kaldı kesiin erindä bir nışan, angısı en paalı nışan bana deyni.

Bu da bana yardım olmadı. Taa ne yapayım?

„...Duracam aaç. İmeycäm bişey. Bekim, kuvedimnän gidecek sevda da?” – birdän sansın biri üüretti. Birkaç gün sadä suyulan. Ama kuvetsizleştikçä kollarım, ayak-

larım, üreemdä sevgim kaavileşti. Onu bän enseyämeyecäm. Bekim, onu diil läözım ensemaa?!

Büün ölä bir kısmetli gün: fit umutsuz karşı geldik. Allah mı, osa şeytan mı bizi buluştürêr, ama bän Seninnän buluştuyunan, sansın derin taazä soluk alêrım, çöşmä suyu içerim. Yakışaydı büün sarılayım Sana bütün kuvetçiimnän, duyayım Seni bütün güüdämnän. Olaydı vereyim Sana da sevda sıcaandan. Sän dä duyasin kendini hep ölä kısmetli, nicä ban. Olaydı kalayım taa bir kerä sevgi yalının içindä. Günah mı bu? Ko dalaydım bir kerä günaha boyumca. Ama bän duygularımı sakladım sendän. Bu saklamak bana pek zor verildi. Neçin bölä gözäl duygu bölä zor?! Zetli?!

Bendä hepsi var, yoksun sadä Sän. Onuştan bana geler, ani bendä bişey yok. Ama bän hepsindän zenginim: bendä var sevgi Sana, angısı doldurêr beni kısmetlän.

...Tä sabaalen giderim zanaatıma. Evdan çıkınca, tersim döndü iştan. Bir kısacık vakıda çıkmıştın aklımdan. Birdän esti taazä sabaa lüzgercii. O suvazladı saçlarımı, serinnetti ensemi: sansın Senin yalpak ellerin, soluun sevdilär beni. Genä „benimnänsin”. Geldi uçayım Sana. Ama ilrdä bekleer zor zaametli gün. Läözım işlemä. Büün dä bana zor olacêk bütün fikirimi koymaa işä, Sän bana büün dä „engel edecän”. Bän bilerim, Senin yok burada kabaatın. Giderim sokakça, bir taraftan işidiler türkü: „Olmaz sevmä yabancı adamı”. Olmaz... olmaz... Belli ki olmaz. Ama kimä sevda sormuş, ne olur, ne da olmaz?

Tä geldi kış. Çıktım bu sabaa dışarı. Ekelemiş herersini biyaz, taazä kaarcaaz. Hava pek duruk, fidannarın dalları gözäl donaklı. Herersi biyaz, temiz. Gözüm sevindi ölä, sansın Seni gördüm. Bana deyni Sän herkerä gözäl donaklıysın, duruk senin sarfoş edän bakışın, lekesiz üzün.

Pek yalvarêrım kalasın bölä bana deyni herkerä.

Bu avşam çok yıldızlı gök. Baktım yukarı, da büyük darsıklık kapladı üreemi, ani gök diil ayna gibi. O aynada görüneceydi bütün dünnä.

Nända da Sän bulunaceydın, hererdä Seni göreceydim. Şindi orada sadä yıldızlar şilêêr. Bilsäm, angı yıldız Senin, siiredeyim onu. Uzaktaysın Sän bendän. Ayırêr bizi buluşmamıza çok engel edän işlär. Ama Seni üreemdän ayıran iş yok bu dünnedä.

Allahım! Zor bana, yok laf! Ama alma bu duygulu zeeti bendän, zerä bän bu alifsiz kof içliyim, külüm.

03.1992

UZAK YOL YAKIN KISMETÄ

Bir yaamurlu gündü, da bütün aylä evdä topluydu. Yaamurlu gün onnara deyni bür yortu gibiydi. Hepsindän pek sevinärdi uşaklar: evdäydi onnarın bobası. Pek siirek bu olardı, ama açan da olardı, onnar şaşırardılar ne işlär ustalasınnar ev içindä, ne türlü oyun oynasınnar barabar.

Yaşardılar onnar diil pek varlıklı, ama uşaklar bunu duymazdılar, zerä ev içindä ölä yaşamaktı, ani uşaklar duyardılar kendilerini hem zengin, hem kısmetli. Onnar bilmäzdilär naşey o hasretlik hem çok görmäk.

Tanas, uşakların bobası, sayardı, ani bu büyük kısmetlän evin içini doldurêr uşakların anası, onun karısı – Tudorka. Tanas doyamazdı siiretmää hem mayıl olmaa eşinä.

Bu gün uşaklarlan barabar çeketilär onnar dizmää alboma patretleri. Tä ellerinä geçti onnarın düün patredi.

– Ya bak, mamu ufacık hem incecik tätünun yanında, – şaştı büyük kızçaazları, – şindiyadan bän bunu esap almadıydım.

– E nicä siz evlendiniz? – sordu o.

...Tanaslan Tudorka baktılar biri-birinä. Onnarın evlenmesini zordu annatmaa hem inandırmaa birkimseyä. Bunu bilärdi onnar ikisi, yabancı orada yoktu ne aarasın. İkisi dä bilärdi, ani gelecek vakıt, nezaman onnar

uşaklarına annadaceklar, ani kısmetä yol diil kolay, ani haliz kısmet veriler zor hem diil birdän...

...Tanas küçüktän bir kaavi hem saalıkli çocuktu. Ev içindä onnar beş kardaştı. Kızkardaşları yoktu, onuştan onnar ayırmazdılar karı işini adam işindän. Belli ki, onnara karı işini taa zordu yapmaa.

Büüdülär onnar bir geniş çayırdä, su boyunda. Yazın anası oollarını sudan çıkaramazdı, kışın da buzdän ayırmazdı. Aralarında Tanas taa boyluydu hem cana yakındı. Vakıt geldiynän, o büyük havezlän çeketti gezmää şkolaya. Geçtiydi gerää gibi vakıt nicä onnar çekettilər üürenmää, açan geldi klasa bir ufacak kızcaaz.

Tudorka hastaydı da çekedämedi şkolaya hepsi uşaklarlan barabar. Oturtular onu ilerdä. Tanas sa oturardı en geerki partada. O çok kerä siiredärdi Tudorkanın gözäl, sıkı örülü „balık sırtı” peliklerini.

İlk günnär Tudorkanın kara kömür gözleri korkuyulan doluydu. O bir türlü sınaşamardı bu şkola şamatasına. Tanas dönüşärdi onun yanında, savaşardı üreklen-dirmää, korumaa onu.

Gün-gündän Tudorka sınaştı uşaklara, üüredicisinä. Ozaman hepsi annadı, ani o bir açıkgoz, akıllı kızcaaz.

Açan bişey diildi onun üreenä görä, yada klasta olardı bişey sıradan dışarı, Tudorka sıkardı incecik şıralı dudacıklarını, da ölä keskin bakardı, ani uslanardı en zulüm şımaran. Bir bet laf söyleyeceykänä esapsızlar bakınardılar: yok mu yakında Tudorka? Onunna taa meraklı uroklar da geçärdi. Ama Tudorka sıkça hastalanardı. Açan o gelmärdi şkolaya, Tanas darsıyardı. Geçärsä

elinä bir parça şeker, yada başka bir tatlı iş, o onu imardı: korudardı Tudorkaya. O kayıldı yapmaa çok işlär, sade Tudorka hastalanmasın, da hergün şkolaya gelsin...

Geçärdi yıllar. Tudorkaya üürenmäk kolay verilärdi. Tanas sa kayıldı bir aar iş yapsın, ani oturacak sökmää o dolaşıklı üürenmäk işlerini. Tudorka çok kerä savaşardı yardım etmää, ama Tanasın kafasına bişey girmäzdi: Tudorkanın gözleri semä edärdilär onun fikirini. Olardı ölä dä, açan Tudorkanın üfkesi çıkardı, ama Tanas küsmärdi, zerä üfkesindä Tudorka taa da gözäl olardı.

Yaklaşardı bitki günnär şkolada. Üürenmektän kaarä onnar biri-birinä annadardılar kendi düşünmeklerini yaşamak için, payedärdilär kahırlarını hem sevinmeklerini, nicä en ii dostlar.

Geldi o gün, açan Tudorka söledi, ani beener bir çocuu. O savaşardı annatmaa naşey o sevda. Tanasa sa karannık çöktü. Ama o göstermedi bunu, yaptı ölä, sansın pek sevindi Tudorka için. O günü Tanas sandı avşam olmayacak.

Avşamnen o çıktı çayıra su boyuna. Orada üzüko-yunu düştü eşil çimen üstünä, da seftä aaladı seslän, nicä aalamadıydı küçüklüündän beeri.

Can acısından düüyärdi nem eri yumuruklarinnan, dolay olduydu kuyucuk-kuyucuk, ama o duymazdı acıyı...

Şansora olduydu esmer karannık, açan Tanas kalktı da bakındı. Yabancı gibiydi ona bu büük su, geniş çayır. Göktä yıldızlar da sansın uzaklaştydılar.

Küüdä salardı köpeklär, baarışardı oynayan uşaklar. Neredäsä çimennär içində çekirgä kıvrardardı gözäl türküsünü. Ama Tanas bişey işitmärdi...

O düşünärdi, ani çoktan läüzimdi duysun, ani Tudorkanın aklı başkasında. Sora onun fikiri geçti o çocaa, angısına mayıl olmuş Tudorka, onun canı sıkıldı. Nekadar da o düşünärdi, hep okadar çetin bilärdi, ani Tudorkadan o yok nicä atılsın, ani bu sevgi onda hem ilk, hem bitki...

Tanas annamadı, nicä gecä geçti, da başladı dan erleri aarmaa. O kalktı gözäl levent boyuna, derin soluk aldı içinä da çeketti gitmää eni günä karşı. Bu çayırda, su boyunda, kaldı onun kasavetsiz uşaklı.

Şkolaya o geldi, sansın bişey olmadı: hep ölä üstü tertipli, kıvrışık saçları güzäl taralı. Sade diişilmişti üzü, bakışı dürüktü.

Tudorka esap aldı, ani o küsülü, onuştan yaklaştı ona da sordu:

– Senin acıyêr birerin mi, osa evdä mi bişey oldu?

Tanas gülümsedi da ölä ona baktı, ani Tudorkanın şüpesi geçiverdi.

...Şkolada gidärdi ekzamennär. Hepsi düşünärdi, angı yolu alsınnar şkoladan sora. Tanas istärdi olmaa şoför. Tudorka taa küçüktän bilärdi, ani büüdüyänän ilaçlaycek hastaları. Ama bobası hiç yaklaştırmadı da. Tudorka savaştı ona annatmaa, ani başka yol o önündä görmeer, ama tätüsü bişey seslemää istämärdi. Tudorkaya bu büyük kahırdı. Deerlär, ani kahır gezmäzmiş yalnız. Bu kahıra yapıştı taa bir: onnar yavklusunnan annamardılar biribirini da ayırıldılar.

Tudorka düşünürdü, ani bitti onun yaşaması taa çekemedän. Bulamardı canına er.

Tanasa zordu görmää Tudorkanın gücenik gözlerini.

Bir avşam gidärkän evä, Tanas kendi dä annamadı, nicä çeketti sölemää, ani o başka yok nicä dayansın, görsün onun yaşlarını. Ani o beener Tudorkayı taa küçüklüündän. O sölärdi, sölärdi... Laflar dizilärdilär, nicä sedeflär dizidä. Onun duyguları, angılarını o saklardı şindiyädän, boşandılar ona sorulmadık. Bunnarı sölärkän, o bakmaardı Tudorkaya. Onun bakışı gezärdi fidannarda, erdä, göktä...

Da tä o attı gözünü Tudorkaya: Tudorka bakardı Tanasa geniş açık gözlärlän, ani doluydular darsıklıklan, korkuylan hem can acısınnan. O bakardı Tanasa, hiç kıpmardı. Yaşları akardı yanaklarından, sora damnardı biyaz koftiçkasına, ama Tudorka onnarı silmäärdi hem savaşımaardı durgutmaa. O sansın solumardı. Tanas onu bölä yoktur gördüü. O sarsaladı Tudorkayı omuzlarından:

– Tudorka?

Tudorka kıpırdanmadı, sade incecik dudakları dedilär:

– Bu saadadan bän sansın saardım hem kördüm.

Tudorka bilärdi, ani onda yok o duygu Tanasa, angısını o beklärdi, ama can acısından dedi, ani, eer Tanas istärsä, o kayıl olma onunnan bütün yaşamasında.

Düün nicä düündü. Onnara ikisinä dä taa şaka gibi gelärdi, ani onnarın beterinä bu büük kaçınmak, şamata, onnara çalêrlar çalgıcılar, onnarı üüredärdilär ne läüzım yapmaa adetä görä. Onnar seslärdilär, deyni

hep okadardı nânda oturmaa, kimin elini öpmää. Düün dalgası götürärdi onnarı, onnar karşı koymardılar. Biri-birinä sölämärdilər, ama ikisi dä annardı, ani yaptılar bir büyük düşünülmedik iş.

Tä bitti şennik. Dalıştılar evlerinä düüncülär. Toplandılar donak masalar. Avşam oldu. Evdekilär dalıştılar kendi erlerinä. Tanas ta girdi o içeri, angısı donaklıydı maasuz onnara deyni. Tudorka oyalandı dışarda. O kayıldı bütün gecä iş yapmaa, sade girmesin içeri. Onun titirärdi içi dä: bu gecä o lääzımdı seslämesin kendi üreeni, da yamansın bu çocaa, zoruna savaşsın onu sevmää diil nicä kardaşını. Bu gecä o lääzımdı olsun Tanasın karısı.

Te o braktı korkuyu, utanmayı hem başka duyguları da girdi içeri: orada döşeliydi iki erdä ayırı. O durardı da bilmärdi ne yapsın. Tanasın yalpak sesi kurtardı onu:

– Ne düşünersin, bilerim, ani pek yorgunsun. Geç, otur.

O oturdu. Tanas oturdu Tudorkanın yanında, sora enikunu çeketti sölemää onu, naşey ona kendisinä sölärdi onun ürää:

– Tudorka, büün sän benimsin hem diilsin benim. Seni pek beenerim, beenerim ölä, ani zor laflan sölemää. Ama bän olacam kısmetli ozaman, nezaman görecäm seni kısmetli. Duyêrım, ani ürään dolu pişmannıktan. Bana da bundan diil kolay. Biz yanıldık. Taa çok kabaat bendä. Yanılttım seni. İsteerim, ki biläsin, ani bu evlenmäk baalamêêr senin kollarını, ama boşandırêr. Say, ani bän

senin en ii dostun, kardaşın, niceydi şindiyädän. E şindi ayır bir patı da dinnen.

– Saa ol, – bir büük ilinniklän dedi Tudorka.

...Tä bölä onnar çekettirdilär eni yaşamalarını; hepsinä dolaydakılara deyni onnar – eni gelinnän güväydilär. Biri-birinä deyni – kardaş.

...Tudorka girdi üürenmää medinstituta. Tanası tezdä aldılar armataya. Onnar sıkça yazardılar biri-birinä kendi işleri için.

Tudorka oldu taa gözäl, açtı bir gül gibi. Ona yoktu nasıl mayıl olmamaa. Çok genç erif savaşardı ona yaklaşmaa, ama Tudorka şakaya tutardı bölä takılmaları.

Vakit geçti, Tanas geldi evä, çeketti küüdä şoför işlemää. Onun aklından hiç çıkmardı Tudorka, ama savaşardı engel etmemää ona üürenmää. Yolu düştükçä, Kişineva savaşardı sevindirmää onu meyvaylan, tatlıylan hem kır çiçäännän, angılarını pek sevärdi Tudorka.

Onnar ikisi dä sınaştıydılar bölä yaşamaya.

Bir güz günü Tudorka kabletti titsi haber: Tanas düşmüş avariyyaya, hasta evindäymiş.

Nicä bulundu, kavrayıp sumkasını, o çıktı yola. Durguttu bir maşına, oturdu kabinaya da söledi, ani ona läüzım nekadar tez Komrata etişmää. Şoför, bir genç adam, gülümsedi da dedi, ani o Komrata etişmedään läüzım sapsın bir tarafa. Tudorkanın gözleri yaşlan doldu. O şaştı:

– Nesoy sapacan?

Ona gelärdi, ani şindi hepsi läüzım alatlasın Komrata.

– Bän läözım etiştiriim, bän läözım uçayım orayı. Etiştirmärsäm, bän yok neyä kalayım bu dünnedä, – dedi Tudorka.

Şoför başka bişey sormadı.

„Bän, bän kabaatlıyım hepsindä ne oldu” – düşünärdi Tudorka. Onun fikirindän geçärdi çok işlär, ani o geçirdi şindiyädän, da hererdä o görärdi Tanasın gülümseyär üzünü.

Tudorka unuttuydu, nändä bulunêr, da ba ellerini kırardı, ba kafasını tutardı. Şoför bakardı Tudorkaya, kıyıştırmardı sormaa, ne oldu, ama annardı, ani büyük bela var bu insanın başında. Onuştan o durguttu maşınayı hasta evin tokatında.

Tudorka dedi şoföra, ani bir unutulmaz ilik yaptı. Sora atladı erä da kaçarak girdi aula, palataya, neredä bulunardı Tanas. Kimsä onu savaştı durgutmaa. Sestracın biri baardı Tudorkanın ardına, ani o esapsız insan, ama o işitmärdi bişey.

Tanasın gözleri kapalıydı, benizi sap-sarıydı, ama Tudorkaya o pek gözäl göründü şindi. O susarak suvazlardı Tanasın ellerini, yanaklarını, kırnacık kaşlarını – baarardı onun ürää. Kuruydu (yaşsızdı) onun gözleri, ama doluydular can acısınnan. Geldi doktor, sordu:

– Canabiniz hastaya kimsiniz?

– Karısı, – seftä dedi bu lafı Tudorka.

Doktor baktı ona bir uzun bakışlan, sora sordu onun adını.

– İslää, ani geldin, seni çok çardı, – dedi doktor bir ilinniklän, sansın buldu hastaya deyni en ii ilacı.

Çok uykusuz gecä geçirdi Tudorka kendinä gelincä. Ama tä o açtı gözlerini, da kuvetsiz sordu:

– Sänsin mi, Tudorka?

Tudorka gülümsedi, sora yısladı onun kuru dudaklarını. Yaşlar, angılarında karışıkta kahırlan kısmet, tukurlandılar (damnadılar) onun yanaklarına.

– Varsa nicä, prost et beni, – dedi Tudorka, da öptü Tanası bir duyguylan, angısını o bilmärdi şindiyädän.

Tanas pek zor ayaa kalktı. Onun acılarını ilinnetmää deyni, Tudorka annadardı ona çok cümbüşlü, şaka işlər. Kendi dä şaşardı, nändan onnar geler aklısına. Çok vakit Tudorka siiretti Tanası. O bilärdi şansora Tanasın üzündä herbir çizicii, damarcıı. Tanasın üzündä ben vardı çok. Tudorka buna sevinärdi, zerä deerlər, kimdä çok ben varmış, o kısmetliymiş.

Tudorka umutlanardı, ani açan Tanas doorulacak, o yapacak ölä, ani bu gözäl söleyiş gerçek çıksın.

...Uşaklar siiredärdilər patretleri, neyäsä şaşardı, gülärdilər. Tudorkaylan Tanas baktılar biri-birinä, enikunu çıktılar içerdän. Şamatasız kapadılar kapuyu, dayadılar kafalarını biri-birinä...

03.1992

KUCAKLAN GÜNEŞ DAADAN

*D. KARA ÇOBANA –
üüredicimä, üreemä paalı adama.*

Bu yaşamakta bir büyük iş, açan buluşersın, yada yaşêersın yakın bir geniş ürekli, talanlı hem akıllı adamnan. Ama açan bölä adam senin üüredicin, da o seninnän taman o vakıtta, nezaman kuşçaaz gibi savaşersın sarını yutmaa, kanatlanmaa, ozaman, açan, nicä göçenciktä, açılêr gözlerin dünneyä – bu bir büyük kenarsız kısmet.

O vakıt biz taa annamardık, kim biza deyni bu fasıl, bizim fikirimizä uyan adam. Bilmärdik, ani bu pek siirek düşüş bizim yaşamamızda.

Çok işlär silindilär, soldular fikirimizdä, ama Onun işleri şıralı, taazä kaldılar çok vakıda.

...Tä biz gideriz şkolaya, da köprüdä o şen karşılêr bizi, da esap alêr, kimdä ne var meraklı.

– Ya bakın Kostiyä. O büün eni kalpaklan. Ne gözäl biyazlan kara alacalar var bu kuzu derisindän kalpakta. Bu kalpak pek yaraşêr Kostiyä, – esap alêr O.

Bu laflardan Kostinin ürää erinä geler: evdän o çıktıydı aalayarak, deyni utanardı giimää bu kalpaa. Bir gün Kati geldiydi şkolaya kakusunun fistanınnan. Fistan geerä gibi uzundu Katiyä. Ama açan O mayıl oldu o fistana da dedi, ani fistan düzer Katinin boyunu, bizim üreemiz kırıldı, ani bizdä yok bölä fistan.

Büün dä tutêrim aklımda, nicä İlişkanın dokuma

pesmetçikli torbasına ölä şaştıydı, sansın önündä gördüydü incäzanaat yaratmasını.

Köprüdän şkolaya etişincä O etiştirärdi bizä çok işlär annatmaa, göstermää.

Biz duyardık, ani O sert, ama o yalpak sertlikti. O pek sertlenärdi, açan biz vakıdı boşa geçirärdik. Urokların aralarında da biz durmardık haylak.

Onun yardımınnan biz resimnärdik bişey, ya örärdik kazaldan türlü işlär. Kendi ellerimizlän ördüydük hasırcık kazaldan da döşettiydik kapunun eşinä, bankaların yanına.

Pek beenärdik, açan O bizimnän bilä oynardı. Tä bir kerä O bizimnän barabar meklärdi erdä, bankaların arasında, bir dä açıldı kapu. Klasa girdi direktor. (Olmalı biz unuttuyduk, neredä bulunêrız, da büük şamata (ortalı) kaldırdıydık) donduran seslän direktor sordu, nända bizim üüredicimiz. O enikunu kalktı, silkti üstünü, sora şen-şen söledi, ani biz oynêêrız. Direktor teklif etti onu kabinedinä da çıktı.

Biz hepsimiz donduk. Gördüynän bunu, o kırdı bizä gözünü, gülümsedi da dedi, ani Onun canı acıyêr bu adama. Ozaman biz annamadıydık ne için. Ozaman bizim canımız acıyardı üüredicimizä, ani Ona düşecek bizim betlerimizä.

Unudulmaz o günnär, açan Onunnan barabar çıkardık çayıra. Herbir otçaaza, çiçecää, böcecää ölä şaşardı, ani yoktu nicä durmaa bir tarafta.

Açan oturardık bir çimen gölcüündä, beenärdik oynamaa Onun saçlarında. O brakardı öräyelim ona

pelicäk. Kendi dä bu vakıt annadardı bizä pek meraklı işlär. İlkyazın biz Onunnan doyamardık solumaa salkım çiçään kokusunnan, örmää fenet pipiruda otundan hem türlü başka çiçeklerdän.

Açan yayardı sıcak ilkyaz yaamuru, biz kaçmardık örtü altına, ama, soyunup yalnayak, gezärdik Onunnan bilä duruk seldä. Aazımızlan tutardık yaamurun iiri damnalarını. Taa şindiyadan unudulmêêr o yaamurların dadı hem kokusu.

Çok kerä bittiynän uroklar, O bakardı bizä bir şiret, naşeysä adayan bakışlan, da sorardı, kim kayıl gitmää Ona evä?

Bizä bu da läüzımdı: sevinmeliktän urardık şamarlarımızı, atlardık yukarı, zerä bilärdik, ne bekleer bizi Onda evdä.

O da sevinärdi bizimnän, alardı da atardı birkaçımızı yıkarı. Bän dä çok kerä o sayıdaydım.

Unudulmaz duygu, açan sevgili kaavi ellär atêr seni yıkarı, da sän yıkardan bakêrsın aşaa birazcık korkuylan, da görêrsin onun şafklı gözlerini, angıları üreklendirêrlär hem baaşlêêrlar çok sevinmelik.

Sora tutunardık kol-kol da iiri adımnardık Gibana¹ dooru, neredäydi onun evi. Orada bizä karşı çıkardı Onun yalpak anası. O tezicik koyardı sofraya, ne bulunmuştu bu gün onun dolabında. Taa çok koyardı piinirlän ekmek hem eşil suvan. Biz çok yalvarmardık kendimizi da sarıverärdik sofrayı. Gelärdi, ani bölä datlı imäk yok birerdä başka.

¹ Giban – Beşalma küüyün bir bölümün adı (sokakça)

Sofradan sora hepsimiz geçärdik eşil fidannarın altına. Orada döşeliydi parça pala, vardı albom yapraa, karandaş, mızga çamur hem taa başka tertiplär. Burada angımız ne beenärdi, onu da yapardı. Birazımız resimnärdik, birazımız mızga çamurdan yapıştırdık nesä. O da oturdardı birimizi kendinä karşı da yapardı skulptura. Çoyumuz sarardık Onu da siiredärdik, nicä işleerlär Onun becerikli elleri. Nicä masalda, bir topalak çamur dirilärdi gözümüzün önündä, da dönärdi onun büülü ellerindä bir gülümsär kızçaaza, yada bir dürük çocucaa. İşlärkän O da hiç susmardı, hep bir güldürärdi bizi.

Çok kerä onun anası bizimnän oturardı. Sendi aklıma, nicä o büyük hodulluklan deyärdi:

– Benim Mitikam diil nicä hepsi. Onun ürää pek islää. O Allahtan talantlı. Bän bunu duyêrim.

Bizä fasıl gelärdi, ani o bizim üüredicimizä deer „Mitika”. Kalan laflar etiştilər bizä ozaman, açan büüdük. Küçükkenä biz sanardık, ani O bizimnän oynêêr, da hiç annamardık, nicä O bizi gün-gündän üüreder saymaa, okumaa, lafetmäâ. Annamardık, nicä O uyandırdı bizim üreemizdä duygu sevmää ana tarafımızı, dilimizi. Nicä O üüretti alatlamaa hem tamahlanmaa bu dünnedä yapmaa iilikli unudulmaz işlär. Fukaara vakıtta geçti bizim küçüklüümüz. Yoktu gözäl çantalarımız, cins rubamız. Ama bizim kasavetsiz uşaklımız aydınnıktı, kismetliydi taa çok onuştan, ani bizimnendi bu vakıtta bu güneş daadan adam. Kismetli uşaklım için derin diz çökerim bu adamın önündä.

CAN BAAŞLANMASI

Länka işlärdi duudurmak evindä akuşërka. İşlärdi o büük havezlän, neçin deyni bilärdi, ani açan kableder o yalpak ellerinä bir sıcak baargan yumacık – ozaman dünnedä zeedelener bir can, göktä dä peydalanêr bir eni yıldız.

Bu gecä getirdilär bir genç insancık. Onun gözleri hem gözäl yazıda üzü zeetlän hem korkuylan doluydu.

– Bana pek zor, yardım edin bişeylän, – yalvardı o.

– İnanêrim, – yalpak dedi ona Länka.

Sora o koydu elini onun omuzuna da savaştı üreklen-dirmää bu gençi:

– Büün sän baaşlayacan dünneyä bir can. Bu bir büük zeetli kısmet. Biz sana yardım edecez, ama sän dä läüzım koyasın kuvedini, saburluunu.

O hızlı çeketti hazırlamaa o tertiplerini, ani läüzım olaceydılar ona. Biraz sustuktan sora, Länka derin soluk çekti içinä da dedi taa çok kendinä, nekadar bu insana: „Ölä... Mamu olmaa diil kolay...”

Länka hem genç mamu gerää gibi zeetlendirilär bu gecä baarınca bir kalın sesli çocuk. Onun sesi ilinnetti hem sevindirdi hepsini, kim kaçındı onun için bu gecä. Bundan sora taa biraz gezindilär erleştirincä erinä kısmetli mamuyu uşaklan. Sora ortalık sus oldu.

Länka tertiplede üstünü da oturdu masaya. O dayadı

ellerinnän annasını da yumdu gözlerini. Bu gençecik insan getirtti Länkanın aklına onun gençliini...

Evlendi Länka pek genç. Düştü bir uygun aleyä. Onun kocası, Miti, doyamardı onu sevmää. Ev içindä Länkayı nazlı tutardılar. Yaşardı o kahırsız.

Bir güz günü, üzüm toplarkana, bir fasıl duygu kuşku-landırdı Länkayı. O bakındı dolaya, sesirgendi: nedän ölä diişildi onun ürää? Da o duydu taa çok üräännän, nekadar annadı fikirinnän, ani o diil yalnız. O duydu, ani onun canının yanında düüler bir küçük cancaaz. Bu şüpä dalgalandırdı Länkanın gençecik güüdesini, doldurdu onu bir fasıl korkuylan. O enikunu kolverdi kazana o salkım üzümü, ani elindäydi, da yollandı yılma aşaa alma fidanına dooru. Länka beenärdi bu sapa eri.

Miti esap aldı bunu. O çok oyalanmadı da gitti Länkanın ardına. Kocası yalpak baktı Länkanın gözle-rinä da sordu:

– Naşey oldu?

– Bän korkêrım, – yavaşıcık dedi Länka.

– Nedän? – Miti aldı Länkanın küçük ellerini kendi büük sıcak auçlarına.

– Ana olmaa, – Länkanın sesi titirärdi.

– Sän benim küçücüüm! Bän inanmêêrım, ne sän bana söleersin!!! – may baardı Miti.

Sora o yakışiksız savaştı silmää Länkanın yaşlarını, o öpärdi onun yaş yanaklarını, dudaklarını, ellerini; suvaz-lardı Länkanın incä belini, omuzlarını.

– Korkma. Bän seninnän. Biz hepsimiz seni yalnız brakmayacez, – savaşardı o ürek vermää eşinä.

Bu gündän sora Länka sesirgenärdi kendisinä. Çok kerä o unudardı, neredä bulunêr. Gülümsärdi kendi kendinä. Hepsi, ne olardı dolayda, uzaklaştıydı ondan.

Hergün o pek beklärdi auşamı: ozaman gelärdi evä kocası, da Länka annadardı ona hepsini, ne oldu onnarlan bütün uzun gündä. Savaşardı bişey kaçır-mamaa. Sora onnar bilä seslärdilär, nicä düüler küçük cancaaz, savaşardılar tanımaa, neredä bulunêr onun kolcaazı, kafacı...

Bu günnerdä Länkanın kumasını Donkayı, küçük çocucaannan getirdilär duudurmak evindän. Donka birkaç yaş büüktü Länkadan, ama onnarın lafları pek uyardı. Çok geçmedään, Länka gitti onnarı dolaşmaa. Ačan o gördü Donkanın kucaanda uşaa, pek mayıl oldu:

– Sölä, Donka, pek mi zor uşaa kucaana almaa?

– Korkma. Bolniçada çok yardım edelär... Ha, bekim, tezdä bizim çocaa bir gelin getirärsin, – aldırıldı lafı bir tarafa kuması. Bu laflardan ikisi dä gevrek güldülär, sora sarmaştılar, da çekertilär biri-birini siiretmää, da gördülär, ani ikisi dä şansora pek diişildilär, ani onnar şansora diil o gözäl sıralı kızlar.

Bitki vakıtlarda aarlaştıydı Länkanın genç güüdesi. O şansora işleyämärdi hem dönämärdi, nicä istärdi, da pek şaşardı buna.

– Acabası, bän kalmayacam mı bölä? – sakınarak sorardı kayınnasına.

– Korkma, hepsi bunnar geçecek, – gülümsärdi karı.

Ev içindä kayınnası hepsindän pek korkardı Länka için. Korkardı, neçin ani o karıydı da islää bilärdi bu zor

işleri. Länka ona pek körpä görünärdi bu büük zeetlerä deyni. Onun ürää kopardı Länka için, nicä kendi uşaa için. O savaşardı korumaa onu herbir aar iştä.

Bir sabaa kalktıynan Länkaya darsıklık geldi. Sansın geldi evdän çıksın. Bişeydän tutunamardı. Dedi kayın-nasına, ani isteer gitmää diçkalaa, baa yapraa toplamaa sarma sarmaa deyni.

„Diçkalar diil pek uzakta. Bu iş zor etmiycek gelinä”, – düşündü karı da kayıl oldu Länkanın istediinnän. Sora o taa biraz düşündü da yolladı Länkaylan bilä küçük kızçaazını, Katikayı. Kati bitirdiydi birinci klası da kani-kullardaydı. O büük sevinmeliklän hazırdı gitmää Länka bulüsunnan.

Laf-lafa, Länka kiraşasınnan etiştیلär diçkalara. Ayır-dılar orada bir sıra, angısının orta erindä vardı bir daanık dallı ceviz fidanı da çekertilär toplamaa fitalarına şıralı, şamar gibi büük yaprakları. Hepsi isläydi, ama neçinsä Länka havezlenämärdi bu işä. Ansızdan bir keskin sancı sıktı onun belini, da acısı çekildi taa ökçesindän. Länka bunu tamama tutmadı.

Olmalı, kendim dä annamadım, nicä bastım yanniş bir topaç üstünä da acıttım ayaamı, – etiştirdi o düşünmää, nicä acı genä onu sıktı.

Bu sıra Länka birazçık kuşkulandı, ama baktı fitasına: orada taa pek aaz yaprak vardı.

„Taa birazçık toplıycız da gideciiz evä”, – düşündü o kendi kendinä. Katikaya sa teklif etti yarışmaa, kim taa hızlı toplıycek yaprak.

Sancı git-gidä sıklaşardı, onuştan onnar yollandılar evä. Ama Länka annadı, ani taa ileri o gidämeycek. Ozaman o yolladı kiraşasını evä, sölesin, ani bulusu acıttı ayaanı, ona läözım yardım.

İlkin Katinka gidärdi hızlı, ama derecii geçärkän, dar köprücüktdä aldandı: çeketti atmaa topaççık eşil kurbaalara, ani kaldırmıştılar ortalıı.

Sora onun aklına geldi, ani läözım gitsin evä. O braktı bu baargannarı da çıktı yola.

Evdä Kati kimseyi bulamadı. O kaçarak gitti komuşulara, ama mamusu orada da yoktu. Sokakta uşaklar oynardı. Kati çok düşünmedi da karıştı oyuna.

Geräa gibi vakit geçtiydi mamusu esap alınca Katiyi uşakların arasında...

...Enez Katika gittiydi, nicä Länkanın acıları büüdü, hiç boşlamardılar. İlkin ona korku geldi, ani o yalnız, ani enseyämeyecek bunu yardımsız.

O gücülä etişti ceviz fidanına da sarmaştı aaca. O kaldırdı kafasını yukarı: orada enikunu sallanardı sıcak lüzgerciktän yapraklar. Dallarda kasavetsiz çalardı kuşlar. Bunnan Länka biraz üreklendi. Acı sarplaştıkça, Länka sıkardı aacı, incä parmacıklarını battırdı onun eşil kabına. Te acı oldu ölä büük, ani ona karannık çöktü güneşli baalarda.

Acıdan Länka yolardı çimeni dolayda, koparıp yaprak çotuklardan, döşetti doz-dolay. O bulamardı canına er, bilmärdi naşey yapsın. Te çöktü döşedilmiş erä da başka kalkamadı. Kenarsız zeettän tırmalardı topıraa, aarardı bişeydän tutunmaa da ilişärdi dallara. Uşak dobrandıkça

o savaşardı ona yardım etmää solumasınnan, direşme-sinnän. Ba bastırdı ellerinnän üreeni, ba yolardı üstünü. Tä geldi en zor vakıt, ani yoktu nasıl kendini kullanmaa. O düünärdi erindä, baarardı, ne var kuvedi.

– Mamu!!! Mamu!!!– ötärdi ortalık. Ama yakında bulunmadı kimsey.

Körpä güüdesindä şansora kalmadıydı bir ekçiizi, nereyi geçmedi acı, kalmadı bir dä damarcı, ani düül-mesin bu kenarsız acıdan.

– Ne yapayım taa? – dalardı Länka dudaklarını, adırıp kafasını kaldırdı gözlerini maavi gökä: – Allahım, ver kuvet! Brakma beni yalnız.

– Boje, kurtar bizi, – şansora baaramardı çirkin zeettän gençecik can. Onun yanardı içi, patladıydı yangından dudakları. Kuruduydu susuz aazı.

– Panaiyam, sän bilersin bu zorları, yolla bir yardımcı, – yalvarardı Länka sessiz.

Sus oldu ortalık. Erindä dondu herbir yapracık, otçaaz, kuşcaaz.

Birdän bu suskunnuu yardı ışak sesi. İlkin Länka annamadı, nändan bu uşak sesi. Ona zordu kıpırdanmaa, bakınmaa. Ama enseyip acıları o kaldırttı kendini da gördü yapraklar üstündä bir küçücük yumacık. Onu zordu benzetmää uşaa: iki kat, kafacı uzun, gözleri yumulu, sıkılı yumurucuklarına ilişmişti bir eşil otçaaz. Sade aazcaazı açtı, da o ölä pek baarardı, ani onun sesi kaldırdı ortalı. Aazcaazınnan naşeysä aarardı, pek savaşardı bişeyä iliřmää.

Gördüynän onun kuvetsizliini, Länkanın içi doldu can acısinnan. O enikunu aldı uşaa da koydu batik üstünä.

– Kuşçaazım, – yaşlan karışık sevärdi genç ana yavrusunu.

Koparıp basmasından bir parça, Länka sıktı uşaan göbeciini. Bunu o yaptı ölä yakışıklı, sansın diildi seftä.

Sora aldı uşaa kucaana.

– Yavrucuum benim, – gülümsedi o uşaa.

Länkaya geldi paklasın uşaan gözçeezlerini, aazçaazını, ama yoktu neylän. O çok düşünmedi, dilinnän yaladı uşaan üzünü.

– Benim gözelim, – deyärdi onun ürää.

Bu duygulardan sancıladı onun güüsleri.

– A-a-a! Sän, olmalı, aaçsın, – birdän-birä geldi onun aklına.

– Prost et beni, bän taa bişey bilmeerim hem anna-mêêrim seni, – kabaatlı gibi dedi Länka.

Saletti çözmää kopçalarını, ama bunu läazım olmadı yapmaa: onun koftıckasında kalmamıştı bir dä kopça. Çıkarıp doluşmuş güüsünü, koydu uşaan aazçaazına. Uşak taa birkaç kerä buunuk-buunuk baardı da sustu. Olmalı, o taa bulmadı ana südünü, ama duyup anasının sıcaanı, korku braktı onu.

Anasında sa vardı taa büük acılar, ama onnarı ensärdi başka duygular.

Taa şindi Länkanın aklına geldi, ani o bilmeer kim onun kucaanda: kız mı, osa çocuk mu. Enikunu sooz-

layıp uşaa, annadı, ani ona baaşlandı büün bir kızçaaz. Buna o pek sevindi.

– Biz kısmetliyiz, kızçaazım, – sevärdi uşaanı genç karı.

Yakında işidildi maşına sesi. Te ondan indi düüneräk, modası elindä, kayınnası. O hem kaçardı, hem tülenärdi:

– Ne yaptın, mari uşaaam?! – Bän, koca karı, ne fikirlän kolverdim seni bu sabaa burayı?! Boş kafalıyım bän! Taa ii belam tutaydı beni, – bitirmärdi o kendini kötölemää hem betvalamaa.

O şaşardı, ne yapsın. Sarmaştı Länkaya, öptü onu da çeketti aalamaa.

Miti gelärdi anasının ardına. Etiştinyän Länkanın yanına o gördü bu zeet izlerini: yoluk yaprakları, kırık dalları, tırmalanmış eri hem cevizin kabını. Sora o baktı Länkaya da diz çöktü onun önündä:

– Prost et beni, – kabaatlı dedi o. Länka gördü kocasının titirär ellerini, sora baktı kendi üstünä, kucaanda uşaa:

– Biz pek kirlendik, – sakınarak dedi o.

... – Elena İvanovna, aydınnanêr şansora, – sesetti Länkaya sanitarka.

03.1993

KONÇERT

Küüyä geldi haber, ani tezdä konçertlän gelecek bir anılmış artist.

Açan İvanka işidärdi birerdä onun sesini, hepsini brakıp, sesirgenärdi ona, durgudup soluunu.

Türkü çalmaa İvanka kendi da beenärdi. Çalardı hererdä: iştä dä, dinnenärkän dä, iş tä yaparkan.

Te şindi bu haber, angısını getirdi kocası, enidän kızıştırdı onu. O sansın tutuştu bir yalnızlı yalınnan. Gözle-rindä peydalandı mutlu şafkçaaz.

O baktı kocasına, sora sallangaca, sustu birazçık da, sünüp, dedi:

– Bana yakışmayacak gitmää. Bän taa lufusayım.

– Ozamanadan sän okunacan klisedä, say kendin dä günneri, – ürek verdi ona kocası. O islää bilärdi İvan-kanın havezini muzıkaya.

Bundan sora İvanka sanardı, ani onda etişmeyecek sabur beklemää o günü, nezaman o çıkacak insan arasına...

Tä geldi o gün. Evdekilär büük korkuyla kayıl oldular bakmaa uşaa. Bu gün İvanka seftä ayırılaceydı evladından birkaç saada. O hazırladı uşaa deyni hepsini. Sora birkaç kerä sımarladı ne yapmaa, uşak çekedärsä aalamaa: nicä onu kurulamaa, nicä tutmaa kafacını kucak aldıynan, sora nicä yattırmaa bir yanına, diil arkası üstünä. O ölä çok işlär sımarladı, ani kocası may bişey tutmadı aklı-

sında, ama adadı, ani hepsini yapacak tıpkı ölä nicä İvanka sımarladı.

İvanka doyurdu güüsünnän uşaa, uyuttu onu. Kendini tertiplemää vakit may kalmadı. O alatlan savaştı geçirivermää beendii fistanını, ama o ona kıstaf geldi. Sora denedi giimää koftıçkasını, ama onu da ilikleyämedi doluşmuş güüsündä. Hep ölä o sıymadı başka rubalarına da.

Uşaktan sora bütünnä diiştıydi. O kısmetliydi sevgidän evladına.

Kalan işleri o tutmazdı tamama. Te şindi dä o çok kahırlanmadı: geçiriverdi kula benizdä çit fistanını, angısı ona bolcaydı ileri, ama şindi geldi taman ii. Uzun saçlarını taradı geeri dooru, nedän açıldı onun geniş annası. Bundan o güven-kara gözleri sansın taa şıralı oldular.

Tokatta sesettilär, İvanka çıktı. Sıcak avşam lüzgercii suvazladı onu, semeledi bir hoş kokuyulan. Onnar kumasinnan çıktılar sokaa.

– Bän unutmuşum örümää, hep bir kösteklenerim, – dalgalı dedi İvanka.

– Korkma, yavaş-yavaş hepsi gelecek erinä, – ürek-lendirdi kuması.

Konşert taa çeketmemişti. Zal kaynardı insannan. Bunu gördüynän, İvanka şaşırdı. Onun tıkanı kulakları, tundu gözleri. Ama te onu esap aldılar insannar, angılarınınan o barabar çalışardı şkolada. Onnar kavradılar İvankayı:

– Gel, otur bizimnän.

– Ya siz ne gözäl donaklıysınız, bän utandıracam sizi, – bir solukta esap aldı İvanka.

– Yok kusuru, gel, otur, – şen-şen çardılar onu.

– Sän düzgünsüz dä gözälsin. Bu uşak yaradı sana, – mayıllı dedi aradan gençlerin biri.

– Sölämä insanın üstünä, mari. İvanka, türlü fena göz var. Neçin bir kırmızı iplicäk baalamamışın parmaana? – nasaatlı sordu taa yaşlı insan.

– Bölä halda läüzüm bir altınkı rubanı tersinä giyäsin. Ozaman nazar konmêêr, – üüretti kimsä aradan.

– Ne yapêr evlatçın? Bojidän geçtiniz mi? – sarmaştı İvankaya taa yakın insanı.

İvanka etiştirämäzdi hepsiciini işitmää, diil ani cuvap vermää. Ona yaptılar er, nedän sora hepsi oturdu. İvanka bakındı dolaya, da esap aldı, ani oturêr ikinci sırada onüçüncü erdä. Kendi-kendinä gülümseyip, düşündü, ani sayı „onüç” genä onunnan.

Sündü lampalar. Oldu suskunnuk. Gözäl lirik muzı-kası doldurdu zalı. Te, yavruşka gibi, kaçarak, ştenaya çıktı O, kimin için büün toplandı burada insan. O çöktü bir dizinä, iiltti kafasını, seläm verdi. Aldı mikrofonu da enikunu başladı çalmaa... sansın neredän sä uzaktan yaklaşırdı Onun sesi. Bu sestän esärdi darsıklı, umut verän şennik. Bu titirekli ses dirildärdi ürek çırpıntısını, kuşkulandırardı düşünmeklerini...

İvankayı bu ses kaptı nicä dalga, da götürdü buradan uzaa.

Türkü bitti. Birdän sansın gök çatladı şamar düülme-sindän. Hepsi kalktı. İvanka sa oturardı büülenmiş gibi. O solumazdı, hem kıpmazdı büük kara gözlerini.

Ansızdan onun kucaana yakışıklı kondu bir testä çiçek. İvanka şaşırđı ne yapsın. Kaldırđı gözlerini ştenaya. Oradan ona gülümseyerek bakardı üreklen-dirän bakışlan O, kim getirdi şennik bu avşam burayı. O kırdı İvankaya gözünü, sansın çoktan onu bilardı. İvanka şaşarak büülttü ölä dä büük gözlerini.

Birkaç türküdan sora, artist indi zala, aldı İvankayı elindän da teklif etti ştenaya. İvanka duydu Onun sıcak elinin titremesini. O enikunu sıktı İvankanın kaba aucunu.

– İçimdeki titremäk ellerimä geçti, – kabaatlı baktı O İvankaya.

– Hepsi gözäl, – duruk bakışlan cuvap etti İvanka.

– Bana geler, sendä dünnä raatlı toplu. Al beni bu raatlı kanadın altına, – yalvardı O.

– Raatsız lüzgär kuytuda durmaz, – oyalanmadı cuvaplan İvanka.

Onnar uygun çıktılar ştenaya basamaklardan yukarı muzıkaya görä.

Türlü duygudan mı, osa evladı mı evdä uyandı deyni, İvankanın sancıladı güüsleri.

– Olmalı çiçeklerdän lekelenmiş önündä fistanın, – esap aliverdi bu hepsini seçän adam. İvanka baktı aşaa, yanakları oldu al parça.

– Bän küçük çocucaamı seftä braktım yalnız, – bakınarak dedi İvanka, saklayıp güüsünü çiçeklärän.

Bu adam, ani fit yabancıydı İvankaya, ölä baktı ona, ani duyuldu, burada yok nedän sakınmaa. Ondan İvanka ilinnendi, gülümsedi.

Bu ölä bir kıpımdı, açan insan edener biri-birini.

Te O pakladı enikunu buazını, yutkundı, hazırlandı çalmaa ileri dooru.

– Yardımcı ol bana bu türküdä, – enikunu teklif etti.

– Becerärsäm, atılmayacam, – kayıl oldu İvanka.

O söyleyiverdi ne läüzım yapmaa da çekettirdi türküyü. Kendileri dä şaştılar nasıl uygun götürdülär lirik melodiyasını.

Geçirärkänä İvankayı erinä, O enikunu yalpak dedi:

– Şindi çalacam salt sana deyni.

– Bana kalër salt seslemä, – gülümsedi İvanka.

Konçert bitti. O yaklaştı İvankaya:

– Bu yakınnarda geçecek konçertlerim Kişinevda. Pek sevinecäm görärsäm seni orada.

– Bana zor evdän ayrılmaa..., – İvanka bitirämedi lafını.

– Senin onüçüncü erin ikinci sırada bekleyecek seni herbir konçertimdä, – kesti O İvankanın lafını.

– Herbir işi dä etiştirersiniz esap almaa, – şakaylan karışık dedi İvanka.

– Sayı onüç hererdä benim ökçelerimä basër. Sana deyni onüç nesä eder mi?

– O benim duuma sayım. Bendän dä onüç uzaklaşmêr.

İkisi dä gevrek güldülär.

– Bän bekleyecäm?! – soruşlu baktı O İvankaya.

– Kalın saalıcaklan, – sansın işitmedi bitki lafı İvanka. Ayırılaceykan O öptü İvankanın elini, baktı uz onun gözlerinä.

– Bän pek bekleyecäm, – umutlu tekrarladı O.

Evä gelärkän hepsi şamatalı annadardılar ne oldu konçerttä. Mayıl olup şaşardılar artistin talantına. Birkaçı sordu İvankaya çoktan mı tanışêr bu eriflän. Neyä İvanka gülümseyip, kısırdı omuzlarını:

– Artık tutmêêrım aklımda.

Kaldıynan ikisi, kuması dedi:

– Alma üreenä yakın bölä işleri. Onnar, bu artistlär, hererdä birkimseyi seçerlär, taa meraklı geçsin konçert deyni.

– Beki dä... – kuşkulu cuvap etti İvanka.

...Televizorda başladı konçert. İvanka aldı uşaa kucaana, enikunu çöktü divana. Ştena gözäl donaklydı. Türkü kaplaardı can erini. Tä gösterdilär zalı, o doluydu. Sade ikinci sırada, onüçüncü erdä oturmazdı kimsey.

Bir ilin darsıklık sardı İvankayı. Onun üreendä duudu bir çetin umut: ne zamansa bu yer kalmayacak boş.

09.1995

NE BİLÄRDİ TELEFON

Avşamnen mart ayın edisindä çaldı telefon. Uznn-uzun ötmedän annaşıldı – uzaktan arêêrlar. Ellerini undan silkip, Kati iki parmaannan telefonun alıcısını enikunu kaldırdı.

– Allo?! – dedi o.

– Avşam hayır olsun! Ban nereyi düştüm? – soordu adam sesi.

– Atladı eriniz neresiydi? – karının şakası yalpaktı.

– Annadım, bän yanniş yerä razgeldim,– ses biraz şaşık oldu.

Adam R-sesi pelteklärdi – bundan Katinin ürää annaşılır-annaşılmaz dürtüldü.

– Neresini keezä aldıydınız? – hep ölä şaka soordu Kati. Sora annayıp, ani şakanın dozunu kaçırđı, sordu:

– Gerçektän, kim läüzım? Beki, yardımcı olurum?

– Avdarma küündän Çilingir Lambunun telefonunu keezä aldıydım – ilerletti şakayı adam.

Ellerini fitasına silip, yeni çıkan telefon katalogunda Kati läüzım olan numarayı buldu. Cuvaplan oyalanmadı. Uzaktan „Saa ol” işidip, telefonu kapattı.

Bu dolaşıklık olardı ondan, ani diil çoktan telefon numaralarında diişilmeklär oldular. Avdarma küüyünä telefon edirken, çok kerä onnara istämedään uuraardılar.

Bir nedän sora, genä çaldı telefon.

– Afedin! Bu genä bän – hep o adamın sesi telefon-daydı, yardımınız için yoktu nicä sizä bir kerä taa şükür yetmeyim. Hem gelän yortuylan sizi kutlêêrim. Mutluluk, kismet, kendi kendinizlan hem dünnäylän uygunnukta bulunmayı dilerim. Duva ederim, saalınız olsun.

– Saa olun! Bundan hoşlanmadımı deyameyecäm.

– Bän da yok nasıl açıklamayım, ani ikinci arayışım sizin gözäl sesinizä borçlu.Onu taa bir kerä işitmää istedim. Uygun sa, ikidä-birdä telefon edebilirmiyim sizä?

– Ne için? Aaz problemanız mı var, da taa zeedä mi istersiniz?

– Bana bu bir imdat gibi läözüm, – içtän inandırıcıydı yalvaran ses.

– Nedän hastaysınız? – yakın ilgi gösterdi Kati.

– Gurbettä hasret çekerim.

– Telefonda konuşmaktan sizä ilinnik olarsaydı, halınız doorulunca, bän zaametimi saymıycam, – kayıllık gösterdi karı.

– Saa olun! Kendinizi koruyun!

– Kalın saalıcaklan!

Taa telefonu kapatınca, Katiyi pişmannık kaptı, ama aklına senmiş peetlär onu raatlattı:

*Dünnedä çok mu, osa aaz mı yaşadın,
Aalemin acısı senin olmadıysa,
Yaşamanın geçmişi boşunadır.*

Ertesi sabah erken Katiyi uyandırdı telefon.

– Hayırlı sabahlar sizin olsun! – tanınma ses telefondan esti.

– Sabansêêrsınız, – taa uykulu cevap verdi Kati, – ne ölä erken uyanmışınız?

– Uyanmaa läázım olmadı-gecäm uykusuz geçti.

– Neçin?

– Adınızı bilmeerim. Bana adınızı baaşlarmısınız.

– Büük deliysiniz! Bu maanaylan olur mu geceyi uykusuz geçirmää? Kati – benim adım. Siz da adınızı söläyin, sora yatın, uykunuzu tamannayın, – esnemesi işidilmesin deyni Kati elinnän aazını kapadı.

– Kati – mayıl ad. Duumam Ay Vasili günündä. Nicä deerlar, adımnan dünnäyä gelmişim. Makarki nunam ozaman demişti – „Adını bän verdim, yaşını Allah versin”. Artık tanıştık, sayılêr. Deyelim biri-birimizä „sän”.

– Ölä olsun, Vasi.

– Kati, bän gücülä dayandım saat sekiz olsun, da deneyim, avşam işittiim ses diil mi düş?

– Bizdä saat dört!

– Ban – kofa kafalı! Sayıklamadım, ani vakıdımızı dört saat ayırêr. Bän seni uyandırdım!? – kabaatlı dedi adam.

– Diil heptän, – esnedi Kati. – Büünkü günä ne neetlerin var?

– Seni düşüncäm.

– Şaşêrim, tanımadın bir insanı, neosoy var nicä düşünmää? Hem nicä dener, çok düşünmäk zararlıymış. Bir derttän kurtulmaa savaşırkä, başka halsızlaa gelmaa kolay, – dedi Kati, da annadı, anı şakasını pek tutturamadı.

– Acı acıyı kesärmiş. Hem kimi acı alifläärmiş. Biler-misin, bizim dünkü telefonda konuşmamız aklıma getirdi bir istoriyä: küydä ilk telefonnarı geçirmiştilär. Dädu Tanas koyunnarın fermasında bekçiymiş, da kolhoz predsedatelinä telefon etmiş:

– Allo! Bırası orası mı?

– Bırası orası, ama orası neresi? – demiş predsedatel tanıyınca çümbüşçü däduunun sesini.

Telefonda bassolu gülüşä şıralı incä gülüş karıştı.

– Aklıma gelmäzdi, ani erken sabaalen gülecäm.

– Bu koffe erinä, – durgudamaardı gülmesini Vasi diil sade cümbüştän. O sansın keyflendiydi bu karının sesindän.

– Kati, biz büün uzun yola çıkarız. Ne yazık, ani birkaç gün sesini işitmää kolayım olmayacak. Büün başka seni zeetlämeyecäm. Kal saalıcaklan. Kendini kooru.

– İlin yol sana! – Kati telefonu kapattı. „Ne fasıl garip kişi!?” – düşündü o. Uykusu artık daaldıydı.

Birkaç gündän sora Kati telefona sesirgenmää başladı. Sansı bunu duyup, telefon zırıldadı.

– Allo! Seslerim, – heyecanını saklayamadı o.

– Aaradım yer burası mı? – Vasinin sesi duyumsaldı.

– Ne bileyim, olmalı bırası.

– Te kendimizä parola da bulduk. Henez yoldan evä etiştik.

Soyunmadaan taa ayaan tozunnan telefona geldim.

– Kayılım inanmaa. Yolunuz uygun mu geçti?

– Görsän, ne genişlik hem sonsuzlu uzaklık bu Poyraz tarafları!

Nekadar gözün tutêr, hep bir biyazlık – kaar, kaar!
Kenarsız hem bitkisiz!

– Hasretimi denämä! Havezim var dünneyi gezmää,
görmää, ama şindilik bunnar olameer. Oralarını taa biraz
annatsana.

– Sän umudu kaybetmä. Bän sana Sibiri gösteririm.

– Hayallar, hayallar! Neredä tatlınız! Annat!

– Yola çıktıynan sansı Kosmosta, Evren kenarında
bulunêrsın! Cancunsuzluk!

– O uzaklarda, sınırsızlıkta neosoy yolu şaşırmeêr-
sınız?

– Ölä da olêr! Ozaman dayan kendinä! Poyraz şakadan
annamêr, kanonnarı sert!

– Yolda neredä dinnenersiniz?

– Beşyıldızlı otel, belli ki, bırada yok. Taygada siyrektä-
birdä aaçtan izbelär var. Onnar saabisiz, ama bırada her
kerä kıyılmış odun var. Hen läözümni proviziya bulunêr.
Girersin, yakersın sobayı, içersin çayını, dinnenersin.
Çıkaceykan yola, hazırlêêrsın odun, brakêrsın sırnık,
tuz, şeker, konserva hem başka ersakları. Kimsey yok
görsün, var nasıl bunnarı yapmayasın. Ama kendini
adam sayarsan, aalemi düşünmedän yola çıkmayacan.
Sade kendini düşünärsaydın, sert çeza neredä sa bulur
seni.

– Biliner, oyansı-korkulu erlär. Vakıdın birindä Sibirä
sügünä yollarmışlar. Kimdän kaçtın o kör yerlere!?

– Kendimdän hem ecelimdän kaçmaa savaştım, ama
olmadı.

– Bu olur mu? Angi yaptıkların için kendini okadar zettlersin?

– İstedim öğrenmää yaşamanın hem kendimin haliz paalarını. Başka taraftan baktıyan, ban bir romantik kişiyim.

– Gerçekleri açıklamaa bän seni zorlamêêrım. Biz lafı uzaltık. Sana bu paalı çıkar.

– Bırada her şey başka ölçüdü. Hem kim sana izin verdi, aalemin paralarını saymaa!? – naazlı sakaylan soordu Vasi.

– Kazandıynı lüzgerä harcama, – lafından atılmadı Kati

– Gücendirmä. Konuşmamızı lüzgär saymêêrım.

– Prost et.

– Kati, beki var nedän sakınasın telefonda laf etmää?

– Kocam Kosti Moskvada kazanmakta. Kızçaazım Oli edi yşında, oolum Sandi altı içindä. Aramız inançlı. Cuvap verdim mi sorulmadık soruşlarına?

– Küçük bir payına cuvap aldım. İnanç – o büyük bir iş. Bän onu kaybedän oldum.

– Bunun bir sebebi olmalıdır. Ama yarana tuz sepelemää istämeerim.

– Şaşılacak iş, ne soy sän beni uzaktan duyarsın!? Bana gerçektän o sancıları aklımdan geçirmää diil kolay...

Telefonda konuşmalar alışıklı oldular. Ses görüşmeklari her seferdän içtän açıklı olardılar.

„Ne bän yapêrım? Kosti da çoktan telefon etmeer?“ – zettlenärdi Kati, da Moskvadaki numarayı çevirdi.

- Allo! – kocasının sesi Katiyâ yorgun göründü.
- Kosti, zamannêrsin. Nasılsın? Nedânsa telefon etmeersin?
- Kebet hayır olsun. İşlerim.Yok vakıt telefonda aldanmaa.
- Ama biz seni özleeriz. Buluşmaa yok kolayı, makar işitmää isteeriz. Bu diil şaka, – karının sesi aalaşandı.
- Bân da sizin için darsıyerim, ama sentiment olmaa görmerim maanayı.
- Neya kazançlar, açan biri-birimizdân suulêriz
- Bân kimâ bırada çalışêrim? Auçlarım kabarcıktan patladı.
- Kayılım seninnân barabar olmaa! – yalvardı Kati.
- Evi, uşakları kimâ sıbıdacez? – sertli soordu kocası.
- Moskveyı görmää istäärdim.
- Moskva diil sade Kreml hem Mavzoley. Onun zoor yerlerindäiz. Onu düzeriz. Burada yabancı sayılêriz.
- Neosoy yabancı, Kosti? Herbir insanın, ani Sovet Birliindâ yaşaardı, Moskvada payı var.
- Onnarı unut. Sovetlâr Birlii daaldıktan sora her bir halk kaldı onunnan hem okadarlan, ne hem nekadar onda bulundu Sovetlâr daalarkan. O zamannar Moskvaya her bir varlı yuvaardılar. Kenardakı bölgelâr kaldılar kırık teknâylân. Burada dış ülkedân insannar sayılêriz.
- Bu diişilmekleri bitkiyâdan inanamêêriz taa. Ama bu olayların var üzü da tersi da. Serbest olmaa yok neçin korkmaa. Bu zoorluklar beki uzun sürtmâzlâr.
- Ama şindi çok işlâr haksız hem güç gelerlar.
- Evâ nezaman gelecân e? – naaletli soordu Kati.

– Yollarda gezmää yok ne vakit ne para, – kestirdi umudu adamı.

– Kosti, biz yaşermıyız osa öldük mü şansora!? – Katinin sesi naazlı sızlamaya döndü.

– Annêırım. Saburlanmaa lääzim. Lafı kısaldalım, dollarlar tellerä giderlar.

– Bizä sensiz taa zoor nekadar dollarsız. Korkêırım, biri-birimizi kayıb... – tüüt-tüüt-sesleri kestilär Katinin aalaşmasını.

Bir elinnän dayayıp annasını, öbür elinnän karı telefonu suvazlaardı. Şindiyadan bilinmedik darsıklık sarardı onun canını. Bitkiyädan halsızlaa verilmesin deyni, çıktı dışarı.

Avşam serindi. Göktä yıldızlar siyrektä-birdä peydalanmıştilar. Küü şamataları yavaş-yavaş senärdilär. Sokakta uşaklar taa oynardılar. Yaşlaar Katii buvardılar. Döküp hasretini göz yaşlarında, o düşündü Vasiylän telefonda şakaları bitirmää.

Ama telefon susardı. Kati istämäzdi düşünmää, ne için taa çok bekler Sibirdän haber: Vasinin sesini mi işitmää, osa onunnan telefonda baalantısını mı kesmää?

Ne oldu? Ne için telefonda yok bir ses? Beki o bozuldu? Kati kaldırdı telefonun alıcısını. İşidildi ritmikli düdüklär – hepsi normal.

Te şindi oturacam, da gipnoza edecäm: ölä telefona bakacam, ani bu delinin telefonu kendi onu çekecek. Birdän keskin carıldamak Katinin aklını aldı. Eli uzanıverdi telefona, ama o çekti onu geri. Taa beşinci zil çalışta açtı.

– Allo! – uzattı o yapılan kasvetsiz sesini.

– Kati bulü, Olä evdä mi? – sordu uşak sesi.

– Üüf! – Kati annasından terini sildi.

– Manika, başka hiç mi yok ne yapasın, milacım? Telefon sana diil oyuncak – takazaladı Kati uşaa hiç bir kabaatsız, da dargın siviştirdi telefonu erindän. Çıktı kapu önünä, kızgın yanaanı cevızın serin kaabına dayadı.

...Telefon-diil oyuncak. e neiçin büüklär da onda oynêêrlar? Oynêêrlar...

Uşaklar uyuduynan, Kati telefona yaklaştı: Hep neredä sa varsın. Sanki telefon etsän e, – yalvarardı o sessiz.

Aldı, nomarayı çevirdi, ama bitki kıpımda neetindän vazgeçti: sol elindä telefon alıcısıydı, saa eli apparadın düümesinä bastı. „Aalemi alıştıırarkan, kendim neya sa ulaşêerim”, – pişmannık içindäydi karı.

Son günnerdä imeklär dadını kaybettiydi, dolay – rengini. Her şey baygın, şap, yavan. Belliydi: o melanko-liye düşer.

...Saat onikiyi geçär gibi oldu. Kati geçti salonda telefona. Karşıkı aynada kendi deneyan bakışından üzü pembelendi. O dooruttu saçlarını, düzeltilti yakasını. Kendi-kendinä ürek verdi: „Bän diri insanım, diilim ayoz”. Vasinin numarasını yarıyadan çevirip, telefonu kapadı, döşeenä geçti.

Bitki vakıtlar gecelär raatsızdılar. Te bu gecä da Kati sıklet içindäydi. Sabaya kaarşı kuşku uykusunda ayın açık bir düş gördu: suuk havada boran koparıp saurardı dolayı. Titsi derin uçurum kenarında bir fidanın incä kökündä tutulu Vasi asmada kalmıştı. O dabrandıkça

çıkmaa, toprak silkinärdi, kökçaz suvada kalıp, kısım-kısım boşanardı, ama, şükür, kopmazdı. Vasi aşaa kayardı. Kati ona elini uzattı, ama Vasiyâ etişämedi. Booran üstlerinden rubaları koparardı. Çözüp belindän kolanını, Kati onun bir ucuna taş baaladı, öbürünü elinä sardırdı da aşaa kolverdi. Vasi ondan tutunaar-tutunmaz olduyunan, Kati uyandı: Neyä bu düş? O kalktı, oturdu döşään kenarına: „Allahım, senin kuvedin büük, bu can zoordasaydı, yalvarêrım, kuvetlä onu!” Kati yaklaştı ikonaya: „Buuk zeet çekän Hristozum, kurtar bu adamı” – duva edärdilär onun yangından kuru dudakları.

İçerdä bürkülük geldi – Kati çıktı dışarı. Taazä hava serinnetti onun üzünü. Sabah Yıldızı taa seçkindi kalan yıldızların arasında. Başçada tatar üzümün hem gül gümelere arasında Katinin dizleri nem yearä urdular. Bakışı gökâ danıştı: Prost et beni, Allahım! Yabancı adam için yalvarêrım! Brakma onu belada. Zeetäysä, ilinnet onu. Saaliktaysa, çöz onun talihini.

Gün duuarkan, Kati kopardı başçadan eşil suvan, aldı bir parça ekmeklän piinir, çıktı sokaa. O günün sadakasını verärkän, kendi aylesinin adların önündä Vasinın adını söledi.

Sora telefonu aldı, nomaraları Sibirä sıkı-sıkı çevirdi. Ama uzakta telefon susardı.

Katinin aklına geldi, nicä Vasiyâ dostları için soor-duydu. Cuvap böläydi:

– Canıma dost sade köpääm – Tazı. Sade onu inanêrım. Bir da hayırlı adam Komrattan – Diman Stamatoglu bana yakında yaşêr. Telefonnarımızın

numaraları da birtürlü, sade bitki sayı bendä – edi, onda – altı durêr.

Diman kısıdan söledi ne oldu. Verdi pansionatın telefonun numarasını, angısında Vasii vardı kolayı bulmaa.

– Allo! Vasi, seninnän ne oldu? – Katinin içtän acıyan sesi titiräärdi.

– Benim halım hoş. Sana ne oldu, sesini tanıya-mêêrim?

– Vasi, şakasız! Ne için oradaysın?

– Dedim saklanum, ama burada da beni buldun.

– Gerçektän, kendini nicä duyêrsın?

– Senin sesini işittiinän, yenidän duumuş gibi oldum. Sana biri bişey mi söledi?

– Ürääm hem düşlerim söledi, annat, nasılsın?

– Bir çala yollandıydım öbür dünneyä, sora düşündüm: bu dünnedä taa işlerim var, sän burada kalêrsın. Da döndüm. – Vasinin kesnik sesindän anna-şılardı kuvetsizlii.

– Uzaktan yardım olamıycam sana.

– Sesin diil seftä beni cannandırêr.

– Diil benim üzüm, ama telefon da kıp kıpmızı oldu şükür etmendän.

– Kati, taa ii annat, büün ne işlär yapacan? – lafı başka tarfa aldı Vasi.

– Romantikli bişey yok. Ayırık otundan baaları kurtarmaa gidecäm.

– Bilermisin, ne demiş ayırık otu? „Edi yıl saçakta asılı dursam da, yerä düştüü gibi genä kök salacam!”

– Aslı, o sataşırda kurtulmak zoor. Ne derin kökleri var!

Bölä onnara sıradan laflar saklı üüsek maanalı, sade ikisinä annaşılı, olardı. Zeetli, aar olaylaar romantikli görünärdilär...

– İnsanın da kökleri bu otun köklerinä benzeerlar. Benim soy aacımda rus kökü var.

– Nerdän? – bir şüpäsiz şaştı Kati.

– Babularmızın günahlarını biz näändän bilelim?

– Büük deliysin, – ayplı nazlan dedi Kati, – olmalı, bän sana naif görünerim.

– Büük kusur diil. Naiflik hem içtenlik komuşuy-muşlar. Bän senin laflarını magnitofona yazardım, da yolda sesläärdim.

– Taa meraklı bişey orada bulamêêrsınmı? Osa var neetindä beni lekelemä mi? Beklenilmedik bir namuz-suzluk!

– Prost et, Kati! Bölä bisey aklımın köşesindä da yok nedän bulunsun.

– Kayılım inanmaa. Lafı uzalttık. Hasta halına zararı olur. Duva ederim, saalına taa tez kauşasın.

– Kati, sesin bana gücenik gelir. Ölä da boşlu kafamda, bu imik sarsıntısından sora bir cümbüş kalmamış, seni güldüreyim biraz.

Vasinin şakasına yoktu nicä gülmemä.

– Antika! Kendi halına bakmêêr, aalemin keyfini düşüner. Kal saalıkta, Vasi.

Vakit geçti. Vasinin yaraları bitiştilär. O işä döndü. Genä uzak yola gidärdi. Telefon etmaa, kolayı olmazdı.

Katinin halı darsıklıklan sarılıydı, nicä çıvgın havada gök bulutlarlan. Bir kerä gerää gibi zeetlendiktän sora, o açtı telefon Sibirä. Vasinin sesi uzdu:

– Алло. Я вас слушаю. Говорите, вас не слышно.

Kati cuvap vermedi. Telefonu kapattı.

Bir nedän sora telefon çaldı bir annadılmaz muzıka gibi:

– Allo! Aaradıyım yer burası mı!? – tatlı adam sesi enikunuydu.

Katinin nekadar kanı vardı, sansı hepsi tepesinä çıktı.

– Olmalı, taman burası, – kendi sesi kariya yabancı geldi.

– Neetimdäydi telefon etmää, ama apparat kendi öttü. Soruşuma ses gelmedi. Diilmiydin sän, Kati?

– Bilmeerim, kim senin raatını bozêêr, – Katinin sesi onu sataar oldu.

– Şakasız. Ürääm söleer, ani sändin.

– Üreeni inan. Bändim, ayplı dedi Kati, da şükürdü ona, ani adam onu görmeer, zerä onun kulakların içi da tutuştuudu – üzü al parça olduydu.

– Ne için bana cuvap etmedin?

– Esapsızlımdan dilim tutulduydu.

– Olma uşak, Kati. Nesoy esapsızlık?

– Bu telefon narkotik gibi oldu. Duyerım, şakaları telefonda bitirelim artık läözüm, aramızda bişey taa peydalanmadaan.

– Kati, o gözäl bişey artık var aramızda. Onu silmeycän, sıbıtmaycan. Bilsän, ondan ne işlerä kuvetlendim, kendimi tanımeêırım.

– Şükür, hasret çekän halın geçti artık. Sän alıştın. Annaşmamız tamannandı.

– Acı acıyı kesärmiş. Şindi seninnän hastayım. Sesini işitmedään yaşayamam.

– Deneyelim. Sora taa zoor olur.

– Yaşamamda nelär gördüm, ne erlärden geçtim. Korkum bişeydän yoktu. Sindi bendä bir korku peydalandı-seni kaybetmää korkêrim.

– Vasi, sän beni sade sesimdän bilersin, pıksa üzümä bakılmaz – titsiyim. Çok naaletim. Başka engellär da var.

– Netürlü engellär? Örnek läüzüm.

– Unutuldu, ani ayläm var.

– Sesin – içimä balsam. Kalanı önemli diil.

– Sana..., beki... Bunda bitirelim konuşmalarımızı.

Hoşça kal.

Arada sus oldu.

– Vasi, kal saalıcaklan. Sölä bişey da kapat telefonu.

– Ani buyurmaa beenersin, annadım çoktan. Ama, bil, benim var benliim, kendi kafam.

– Gücendirdiysam, af et. Seni aşaalatmak gibi bişey yoktu neetimdä.

Vasidän cuvap gelmääzdi.

– O büük zeettä kazandıını böla akılsız telefonda susmaya harcamaa olur mu?

– Vazgeç benim paralarımā çorbacılanmaa. Acık telefona susacam, beki ozaman acımı annıycan.

– Bu artık inatlık.

Kati afını diledi da kapadı telefonu.

Birkaç saattan sora Katinin telefonu çaldı:

– Allo! Kati, ne halda bulunêrsın? – Vasinin dili dolarsardı. R-sesini o herkerä bir fasıl peltekläardı, ama şindi onu okadar da söyleyämääzdi. Onun pelteklemesi taa ilk telefonda nesa Katiyâ anımsattıydı, şindi genä bilinç altında nesa duyuldu...

– Şaşkınnık içindäyim, – aldatmazdı Kati.

– Sän saade kahırlanma. Gücenmä. Alatlama. Annaşırız.

– Sän içkilenmişin, Vasi. Dinnenmän läözüm.

– İncä burnun var, – telefonda uzaktan kokuyu duyer.

– Eşil hasreti kırmızı şaraplan mı buultmaa savasêrsın?

– Diil. Eşil darsıklı hep eşil rakıylan koolêêrız.

– Aldatma kendini. Eşil rakı eşil hobanda buuldur.

– Kati, sölä, bän seni biktırdıysam – aarlık etmeycäm. Zorlan diil. Acıma duygusu diil benim için. Sadakaya da kalmadım. Bana kolay olmaycek, ama başka raatını bozmaycam.

– Ya sän bak bu iilik tanımayanına!? Kendini aşaalatmaktan o Sibirin kürtünnerindä kaybelmeyecek.

– Duyerım bän, Katika, ani bu telefon diil sade bana läözüm. Sana da onsuz darsıklık parmaanı sallêr.

– Büük deliysin. Alıştıkça, ne dik olêrsın!

– Ne? Zayıf yerinä mi razgeldim? Kendi kendinä ikrar etmää korkêrsın.

– Acıtmaa savaşma. Ne kabaatım var senin önündä?

– İliktän hayır beklenmäzmiş.

– Vardır işittiim, ani cendemä yol ii neetlêrlän döşeliymiş, ama bir zavalı canı yoktu nicä acımayım.

– Dünnä paradoksları, – çekti içinä Vasi.

– Doorudan sölemää, açan seninnän laf ederim, sansı ne-sa çalêrim, hırsızlık ederim. Kendimi hem bana paalı cannarı satêrim. Pıksa bu dünnedä neiçin sa, angı işlär esapsız-sırasız nedän sä okadar çekicidirlär?

– Baştan dünnä bola tasarlanma. Olmalı, diil boşuna. Ama bölä derinn düşünmeklär ii hala götürmerlar. Bir türkü çalayım mı sana? – sordu Vasi.

– Türküdän dünnedä atılmam. – alifli oldu Kati.

– Beklä bir kıpım, gitaramı alacam... Şen ol!

...Poyraza yaz may gelmeer,

Sıcak gün bur'da gülmeer.

Kaarlar, ayazlar, buzlar –

Alışılmış çekici ortam.

Evä gelecäm ordan –

Pençerei kışın açacam,

Da geeri alatlayacam:

Yııdan suuklar orda –

Alışılmış çekici ortam...

Vasi çalardı. Katiyâ bu gözâl bariton acıyadan tanıandı. O korkardı inanmaa, ani bu ses onun gençliindän. Sesledikçä şüpâ eridiydi – o tanıdı bu adamı. Ama Vasiyâ bişey sölämedi.

Türküyü tamannadıktan sora, Vasi içinä çekip, dedi:

– Te bola. Sibiryaylan umutsuz hastayım, o-benim geçmâz derdim. Ama duuma köşâm için hasret çekerim. Gitsâm, geriliim bizim yamaçta, çayırdâ çimendâ yalnayak gezeyim, serenni pınardan su çekip içeyim, senselâylän buluşayım, seni göreyim – ürâäm yerinä gelir.

– Sän beni var göördüün. Ama bu diil önemli. Meraklı o-kim, osa ne mi seni kolvermeer evä?

– Bunun büük bir maanası var. Bir kerä sana nası-nicä annadırım. Şindi bir iş isteerim sölemää – insanın çok kötü işlerini, kabaatını, inanıp, annayarım, ama arkadan satmayı hiç prost edämeerim.

– Senin demän, kabletmeersin onu, ne yapêêrım bän, seninnän konuştukça?

– Bu fläk, gül suyu, bakınca ona, ne bana yaptılar.

– Bir bela geldiynän başına, gücenmenin yerinä, läözimmış düşünmää, angı günah için cezalanêêrsın, – Katinin sesi uzdu, makar kendi dalgalydı.

– Kati, aklım elek gibi oldu. Bilmeerim, neredä bän seni vardı nicä göreim?

– Bunu kendin düşün. Ama şindi lafı bitirelim – komuşuykam bana seseder, gideyim läözım. Hadi, hoşça kal, – düşünöverdi Kati bir maana telefonu kapatmaa.

Kati dona kaldı erindä.

...Tiraspol kasabası. Pedagojik institutu. Kati ilk kurstaydı. Mardın 8-dä Kadınların Günündä Kişinev Politeknik İnstitundan bir grup üürenci geldiği Tiraspolä. KVN esabı yortulu yarışmak geçtiydi. Orada Kati Vasiylän tanıştılar. Bütün avşam Vasi ondan ayrılmadı. Barabar dans ettilär, şakalaştılar, türkü çaldılar. Vasi gitarasını getirmişti. Bir hatıra fotoğrafı çektiydilär. Vasi batal, kula, cömert, şakacı bir olandı. Dostların arasında seçkindi.

– Bak, Katüşa, aldanma. O biraz başsız, dalda yatanardan, – dedi dostların biri Vasidän sakınmadaan.

Vasi inkär etmedi:

– Dooru. Ayoz diilim. Katüša, kablet beni ölä, nicä varım.

Bölä içtän açıklaa Kati sade sakınarak gülümsedi.

Ayrıılırkan çekip kendinä kızı, Vasi bir unudulmaz öpüş ona baaşladı, adadı gelmä görüşmeyä. Kati inandıydı. Yaşamasında o ilk kerä sevdiydi, havez düşürdüydü çocaa. Ama Vasi gelmediydi ne adanmış vakıta, ne da sora. Dostları sölediydilär, ani o student grupunnan Poyraza gitmiş. İlk sevgisini Kati kopardaardı körpä can yerindän buka-buka. Nicä aar hastalü geçirdiidi o Vasinin aldatmasını. Ozamandan geçmüz bir sancı kaldı onda.

Da te bu telefon baaladı onnarı genä.

Telefon tellerinin öbür ucunda Vasi da zeetlenärdi, ama aklına getirämüzdi, neredä vardı nicä göörsün bu insanı? „Sän beni var göördüün”, – ötärdi onun kulaanda Katinin sesi. Bu karının sesi taa ilk kerädän fasıl dürttüydü onu. Sora da lafedirkän kimi sa anımsadardı. Kimi? Kimi? – zeetlärdi onu aklı. Nicä bir gözäl düştän ona işidildi Katinin gülüşü. Katüša... O! Belli ki O! Şüpä yok! Katiylän tanıştıktan sora, o çok vakit unudamadı bu arif gözäl kızı, ama yaşamak ölä dönemeçlerdän onu geçirdi, ani ozamannar kendinä kimsei baalamaa istemedi. Naazlı baht genä bu insannan onu buluşturdu. Olmalı diil boşuna. Vasi alatlan çevirdi telefonun noma-ralarını.

– Allo! – Vasinin sesi alathı üüsekti.

– Sesleerim, – Kati şüpelendi, nedän Vasi alifli, ama sestän raatti.

– Kati! Tiraspol Pedagogjik İnstitutunda üürendin mi?

– Ne ölä sorêrsın?

– Kati! Bu yukardan yazgı! Bu günä kadar vardı şüpäm, ama şindi eminim – sänsin, Katüşa! Sän, kimä bän adadıydım çok işlär. Bana verildi şans, diz çöküpta senin önündä yalvarayım prost edäsin beni.

– Geç diil mi? Hem neyä? Canını mı ilinnetmää istersin?

– Çok var sana sölemää, ama diil telefonda. Gözlerini görmäm laazım. Katüşa, yalvarêrım, yargılama beni sert.

– Diil çoktan kimsa dedi, ani satmayı prost etmüzmiş.

– O patret, ani ozaman çıktıydık, sendä korundu mu? – soordu Vasi, sansı işitmedi Katinin sölediyini.

– Artık o önemli diil. Çok su aktı ozamandan.

– Okadar da diil çok. On yıl – ne o vakit mı?

– Biz diişildik.

– Katüşa! E sän beni aklına getirersin mi?

– Neyi unutmêêrsın, onu läözüm olmêr aklına getirmää.

– Afedilmüz kabaatım var senin önündä... Başı boştum, deliydim.

Bu dünneyä gelmäm – büük hata olmalı. Çok gezdim, gördüm. Kısmet aaradım, ama o bana yazılmamış.

– Kısmet saklıymış bizim içimizdä. Var bir pritça, söyleyimmi?

– Zevk alırım.

– Allah yaratmış kısmeti, da saklamış onu insanın içinä. Ki o bütün yaşamasında onu aarasın bir şüpesiz, ani kısmet onda kendindä. Kalêr saade sesirgensin üreenä.

- Neredeymiş bu fikir gençlik vakıdında?
- O vakıt bölä nasaatlara sesirgenmäzdik. Var bir basmakalıp söz, ani gençliin yannışlıkları kötüymüş onuştan, ani yaşlykan onnari yokmuş kolayı tekrarlamaa.
- Kimi gençlik yannışlıklarımı şindi tekrarlamaam. Yok üzüm, ama isteerim bu yannışlı doorudalım.
- Şindi cuvaptayım diil sade kendim için.
- Bizdän biter...
- Vasil, beni hem kendini boşa zeetlämä. Taa iyi bitirelim bu telefonu dartmaa... Kısmetin seni bulacek, inan.
- Katüşa, sän beni alıştırmişkan, öldürersin.
- Anna beni. Kal saalıcaklan. Kendini kooru. Allah sendän uzaklaşmasın. Umudu kaybetmä, senin hayırlı işlerin ilerdä.
- Bu ayırılmak lafları... – tüüt-tüüt – Telefon düdükleri kestilär Vasinin kuvedini.
- Bundan sora telefon sesettiynän, Kati uşakları ona bakmaya yollaardı, kendi yaklaşmazdı. Bir avşam kızçaazı onu telefona çaardı – tätüsü Moskvadan zenk edärmış.
- „Şaşılacak iş, nasıllıklan biz onun aklına gelmişik”, – düşündü Kati.
- Allo! Kati, nicä sana bensiz? İşlerdän annaşılêr mı, ani yokum? – duyulardı, ani Kostı sarhoş.
- Diil sade işlerdän. Bän seni özleerim. Nezaman buluşacez?
- Kati, burada var tükän, neredä türlü intim işlar satılêr. Var ölä tertiplär, ani adamın işini yapêrlar. Yollayım onnardan sana?

– Neosoy tertiplär? Kosti! Allahtan kork. Ne titsi işlär söleersin. Orada akıldan mı bozulêrsın ne, kanara?! Yä sän evä gel, eki bän Moskvayä gidecäm.

– Gelmä! Olmaz! Bän kendimi düşünerim.

– Artık herkezimiz kendini biri birimizdän ayırı mı düşünecez? – Kati şaş-beşti.

– Vakıtlar diyişildi. Haliz yaşamanın dadını şindi annadım. Şindiyadan biz dooru yaşamadık.

– Kosti, bän seni tanımeêrim.

– Şindiyadan biz karannıktaydık. Küüdä biz ne bilêrdik? Avşam-sabaa iştan göz açmaazdık. Bırada var vakit kendini bakmaa.

– Öläysa, al bizi da orayı.

– Diilsin küçük uşak, annêêrsın, yaşayacak yerimiz burada yok.

– Neredä sän-orada biz da...

Kosti seslämedi, kesti Katinin lafını:

– Uşakları iyi bak, gücendirmä. Hepsinä seläm!

Telefonun kısa düdüklere Katinin can yerinä düvêrdilêr.

„...Dooru yaşamamışık... Ev yaptık, işimizä gidardık. Uşakları büüdêrdik. Diildi kolay, ama kimä taa ilindi? ...Herkezin çalışma yeri vardı, avşamnen insan kendi evinä toplanardı. Çok kötü işlär da olardı, ama neredä onnar yok? Şindi daalêr herersi hem hepsi...” – düşüneyä vardıydı Kati şaşkınnıktan.

Vasi telefon edêrdi, ama Kati telefona gelmezdi. O tanıştıydı Katinin uşaklarınan. Vasinin sesini işitiyân, Olâ pek sevinêrdi. O annadardı anasına, ne interes işlêl

söleer Vasi batü, da annamazdı, ne için mamusu gelmäzdi telefona, açan Sibirdän telefon edärdilär.

Son zamannarda Katinin evinä bela üst-üstünä geldi: Annaşılardı, kocası evdän suuler. Kati kaçardı hem karı hem adam işinä. Bir gün oolcaazını Sandiyi sokaktan uşaklar getirdilär – düşmüş bıçıkletadan, çirkin kırmış ezmiş dirseciini. Kati çok gezdi Kişinevda uşaan kolcaazını gipsaya koyunca. Kişinevdä bolnitada uşaklan bulunurkan Moskvaya Kostiyä telefon etti, söledi ,ne geldi onnarın başına.

– Ne için evdäysin, açan uşakları korumaycan? – dargın takazaladı onu kocası. Lafından annaşıldı, ani parası yok, evä da gelmeyecek. Bela yalnız gezmäzmiş. Bu laflardan sora Katidä insult oldu. Onun saa tarafı alındı.

Birkaç gun kimsei onun yanına kolvermädilär. Sora Sandicik başladı enikunu kapuyu aralayıp, girmää anasının yanına. Sol elceezi baalydı – saa elinnän anasını suvazlaardı.

Moskvaya başka telefon etmedi. Kocası üüren-diynän, neresi-ne, seläm yollamıştı: „Yarım karı bana diil läüzim”.

Vasi telefon ettiynän, Olä ona söledi, ne oldu anasinnan.

Uçak kalktıynan havaya, Vasiyä gelardi, sansın o uuldêêr, ama yerindä durêr.

Kişinevda bolnitaya yakın bir yerdän telefon etti:

– Kati, bän hepsini bilerim.

– Te onuştan başka beni aarama. Senin acıman beni yakêr. Kendi günahlarımı çekerim.

– Bän senin yanına teezdä gelecäm.

– Bu olmaz! Bän yasak ederim sana!

Açıldı kapu. Vasi girdi bir testä çiçeklän.

– Katüşa, hoş buluştuk! – uzattı o çiçekleri.

Gülümseyip, Kati sol elinnän uzandı gözäl kokan çiçeklerä.

– Zaman seni diiştirmiş: sän taa gözälsin, nekadar aklıma sendiydın, – Vasi iildi, öptü Katiyi.

– Gözellik saalıkta. Bän onu kaybettim, – darsıklyıdı cuvap.

– Katüşa, bundan var ilaç, – Vasi suvazladı Katinin saa kolunu, angısı artık duygusuzdu.

– Şans aazmış, ama önemli,anı o var.

– Sän gençsin, teez doorulacan, bän danıştım büük professorlara, – umut verdilär.

– Sana bu ne için läüzım?

– Kendimi ilinnetmäk için çalışêrım. Büük borcum var sana.

– Beni var kim düşünsün. Var kocam.

– Bän hepsini bilerim. Şindi en önemli senin saalın.

...Trendä Moskva-Kişineu kompartımanda bir gözäl çift – karı-koca gidärdilär. Adam eşinä bir salkım üzüm uzattı. Karı sol elinnän üzümü alma etti. Adam çekti salkımı geeri. Ozaman karı gülümseip, saa elinnän aldı üzümü. Onnar lafsız annadılar biri-birini, zere aralarında vardı nesä saklı, angısını onnar diil çoktan edindilär. Mutluluk şilaardı onnarın üzlerindä.

„İstanbulun umut kapularında” adlı edebi eser profesörün Dionis Tanasoglunun „Gagouz türkçesinin ortografiya kurallarına” görä tiparlı.

Redaktor – L. Çilingir

Avtor inanär, ki bu dilbilgisinin (gramatikanın) temel ilkelerin gagauzların yazısında geleceğe var.

D. Tanasoglunun hatırlı anısına bir adamak.

İSTANBULUN UMUT KAPULARINDA

Geminin sık-sık keskin signalları ortalığı yarardılar. Onnar Sofinin içini param-parça edärdilär: annaşıldardı – yabancı toprağa etişerlär. Bilinmäzdi, ne bekleer bu dünyayä anılmış İstanbulda onnarı, kimi bela duğuma toprağandan burayı deniz aşırı koolardı.

İstanbul... Taa küçüklüyndän Sofiyä bu kasaba adından ne-sa yabancı, uzak, zengin esärdi... „Gidecän Stambula”, – deyärdilär ona, kimin davranması uzak erlerä boşunaydı. Ama gerçektän bu erleri kimsey bilmäzdi; Sovetlär Birliyin sınırları aşırı dünyayä kitliydi. Haberlär, ani sızıp, etişärdilär insane, kıttılar hem haliz gerçeklerä uymazdılar.

Signallar taa da sıklaştılar. Sofi açık annadı – duuma toprağı, angısından o seftä ayırıldı, uzakta kaldı. Karının kuvedi kesildi.

Vapurdaki yolcular kalkışmağa başladılar. Sofi erindän kıpırdanmadı. Kim sa onu dürttü: „Kalk, sevin! Evindän kurtuldun. Serbestsin!” Bu laflar ona aykırı, yanniş geldilər: yabancılıkta mı serbestlik?

Gemidän indiyän, onu hep bir sallağardı, sansın toprakta denizin dalgalarında bulunardı. Sofinin içi bulanıktı diyil sade uzun sarsılmaktan – bütün yol onun buvazından bir trofa ekmek geçmedi.

İskele hem gemilär şaşılacak büğüktülär. Soslär, uultular, şamatalar alışiksız yabancıydılar. Yanından geçän insannarın konuşmasından bir kaç laf annaşıldı. Bundan canın sıkılması biraz boşlağadı – adık yabancılık diyil.

Denizä yakın eski bir oteldä gecelemeyä kaldılar. Gecä uyku tutmadı-enseyämärdi akılı, ani hep bir evä, uşaklarına uçardı.

Erken, sabaha karşı, Sofi uyuklamıştı. Ansızın bir titsi ses neredän sa karannık örtülerdän geldi. Karı fırladı döşektän, sesirgendi: „Allahım, bu ne?” Evdä çok kerä onu kukumau sesi vardır uyandırdığı. Malisinin nasaa-tına görä, o bir parça ekmek tuzlayıp, evin örtüsü üstünä atardı: ki evinä bela yaklaşmasın. Bu masal gibi gelärdi, ama nicä da olsa, Sofidä ihtiarın lafına saygı vardı. Pıksa kukumau sesi bu akıl alan sesin yanında muzıkaydı.

Sofi Doçiyi enikunu dürttü, çünkü o taa öncedän Türkiyedän bir kerä dönmüştü.

– O martılar bağarärlar, – uyku semesi dedi karı.

„Böylä gözäl, mayıl kušta bukadar titsi ses? İnanılmaz iş!...” – şaşkın kalardı Sofi.

Sabahlen erken Sofi pençereyâ yaklaştı, perdeyi araladı: sokak dardı, karşıdaki yapı yüksekti, örtüsü görünmâzdi. Kapalı kapunun üstündâ „Camcı” yazılıydı, makar laf diyildi kiril literalarında, Sofi onu kolay çözdü: okulda alman dilini üürenmişti.

„Eskici! Eskici!” – pençerenin uurunâ, itirerâk önündâ tezgâhı bir adam yaklaştırdı. Çok geçmedi geldi taa biri, bararak: „Meyve! Meyve!” Onu uzun giyimni, kapanıktan dartılı bir karı durguttu, bişeylâr satın aldı da içyanına hızlı girdi. „Böylâ işlâr şindiki zamanda olur mu?” Sofi nicâ evelki masala şaşâ kalardı.

Sabaaylân aydınlandıyı gibi moldovalı karılar „Laleliyâ”, Stambulun bir semtinâ, gittilâr. Burayı zengin aylelâr kendilerine izmetçi ayırmaya gelârdilâr. Karıları bir duvar boyuna dizdilâr. Müşterilâr onnarın fukara giyimnerini, gündâ yanık üzlerini, işân sertleşmiş ellerini iirek-iirek gözdân geçirârdilâr. Sade ne kadar dişlerinâ bakmadılar. Ama iş diyildi bunda. Karılar o kadar aşâğlayıcı bir aar durumda bulunardılar, ani can acısından hem ayıplıktan kaarâ bişey duymazdılar. „Te biz da mal olduk”, – yudardı yaşlarını Sofi. Onnara laf katardılar, ama böylâ halda adını bile unudursun, diyil ani bişeyâ akıl verdirâsin.

Sofiyi orta yaşta karı-koca seçti.

Araba onnarı Eski İstanbuldan çıkardı. Buralarda sokaklar genişti, yapılar eniydi. Gittikçâ, gelârdi, sansın bu kasaba yarım dünyanın yamaçlarına yayılmış. Üç katlı vila, angısının yanında araba durgundu, bir dik

yamaç altında bulunardı. Nicä taa sora annaşıldı, burası Alkentti.

Sofinin küyedeki evi diyildi küçük, ama bu vila adik büüktü. „Bütün bizim maaleyi alacak” – onun fikirindän geçti.

Kendi rubalarının erinä Sofiyä geniş pantolon hem bir bol taşınmış kofta verdilər, başına – dartı. Kendi rubalarını çıkılayıp, götürdü kilerä, neredä ona geceleme yerini gösterdilär. Çorbacı Eliman hanım, bütün evdän kaçaraktan geçip, sıraladı, ne iş Sofidän istenecek. Hepisi lafları Sofi annayamadı, ama ani işin sırasını bulacak, şüpesi yoktu. Evin içi temizlenmemişti gerä gibi vakıt. İş o kadar zor gelmedi, ne kadar darsıklık, ani sarardı onu bu evin zenginliyindän. Masaların üstü gümüş hem altın ufak suvenirlärlän üklüydü. Her yerdän saburlu silmägä lâzimdi. Ömür törpüsü bir işti.

„Uşakları yok. Neyä, kimä hepsi bunnar?!” – farklı dünnedän gelmä insan akıl verdirämäzdi. Onun darsıklığını derinnedärdi bir fasıl kuşkulu ses, ani bir kaç kerä gündä dışardan zaman zaman işidilärdi. Bir parça vakıt geçtiyinän, o üürenecek, ani onnarın kliselerinä „cami” derlär. Camilerin yannarında ok gibi birär, ikişär ya da dördär üüsek minare dikili. Onnardan beş kerä gündä duvalara „namaza” çarı uzaklara işidilärdi. Ama bu gün hepsi seftäydi, alışsızdı. Aç karnına onnar taa keskin duyulardılar.

Ev saabileri avşam imäyini aldıktan sora, tuzlan ekmektän karä sofrada bişey brakmadılar. Çardılar Sofiyi kaldıkları işin, masayı toplasin da bulaşıkları ykasın.

Kendileri odaya geçtilär. Sofi o kara kırıntı ekmäyi aldı, tuza bandı. Yaşlar tıkdılar, ama aalamağa kuvedi kalma-dıydı. Kilerdä, neredäydi onun köşesi, Sofi umutlan yattı, yarınki günä kuvet toplamağa.

Karı-koca arasında kavgadan karä bişey işidilmäzdi. Sofi bir kaç kerä onnara akıl vermäğä denedi, ama onu azarladılar. „Ne kadar zengin, o kadar kısmetsiz”, – acıyardı onnara bu yabancı insan.

Bir gün perdecı geldi: Elimanın aklına gelmiş salonda perdeleri diyiştirsın. Onnar ikisi çok düşündülär, tasarladılar neresini ne türlü konduracaklar. Açan saabi salondan çıktı, perdecı Sofiyä yaklaştı:

– Bu ruslar çok kötü bir halk, değil mi? – bir battırıcı tonda dedi o.

Sofi ona baştan ayağadan aykırı baktı.

– Ruslar – geniş ürekli, hayırlı bir halk, – ayıpla-maklan dedi o.

– „Soviyetler Birliği – halklar zıندانı” lafi nereden çıktı peki? – diyiştirdi sesini bu olan.

– Rus halkı, nicä biliner, en büyük kurban oldu Sovetlär rejiminä. İnandırmağa çalıştı Sofi. Ama boşuna, zerä onnarın Dünyä istoriasında bildikleri Sofinin bilgilerindän kayet farklıydı.

Ertesi günü perdecı genä geldi, salonda biraz ölçündü. Sora Sofiyä yaklaştı. İnsan ona sahap çıkmadı.

– Beni tanımiyor musun, ne? – bu üzsüz adam ona sarmaşmağa çalıştı.

– Ellerini topla! – itirdi onu Sofi.

– Rus kızısın, biliyoruz! Başkalarından neyimiz eksik? – haygır karıyı kendinä çekti.

Korunarkan Sofi onun suratını tırmaladı.

– Yaptığını yanına bırakmayacam. Bil, ki burada barınamayacaksın – yaanardı bu erkek. Sürüdäräk elini yanağında, durup-durup bakardı, kan yok mu?

Sofi kendi köşesinä kaçırıldı, düzetti üstünü: „Allahım! Bana sade te bu etişmäzdi!” – tüylenärdi o.

Haftada bir gün ev işindä çalışan karılar „izinä” cıkardılar. O dinnenmek günü sayıladı. Öncä evdekilerin gözünü uurlayp, telefonda biri birinnän annaşardılar, neredä buluşacaklar. Burada onnar evdän haberleri annadardılar, biri birinä ürek verärdilär, gam dağadardılar.

Haydar küyündän Gafi annattıydı, nicä bir gözäl taucağı bakarmış: kuşun tüycezlerini tararmış, türlü şiritlärlän donaklarmış, doktora, götürärmış.

Unudup kendilerini, karılar gülärdilär. Kimisindä gülüş aalamaya dönärdi.

Baurçuluyka Vasilkanın işi adık zordu hem aşaa-layıcıydı: o bir sürü köpek arasında yaşarmış – neylän köpekleri doyurarmış, hep onu kendi dä iyärmiş. Ona av köpâyin damında gecelemägä deyni bir yer bölmüş-lärmiş.

Arada kimisini ayıp hem püsür yerdä kullanarmışlar – adamnara hostutu edärmişlär. Vardı öleleri dä ani kendiliklerindän genel evlerdä izmettäydilär.

Bunnarı işittiynän, Sofinin saçları kabarardı. „Karılar, bizimnän ne olär? Nelär çekeriz?! Ne için? Taa çoyumuz

üürenik insannarız. Ne o kadar kolverdık kendimizi? Bu diyil dünyä bitkisi", – şaşkın kalarđı o. „Ko zordayız, ama kendimizä saygı läüzüm kazanalım, insannıktan çıkmayalım. O zaman bizi tanıyacaklar. Biz halkın üzüyüz. Karılar biri birindän akıl örüdüdülar.

Moldova Büyük Elçiliyin adresini, telefonnarını biri birinä verüdülar. Burada bulunmağa deyni sade bir aylık viza verüdülar. Ay geçtiynän, yabancı devlettä kaçak gezüdülar. Kimi tutardılar, kapardılar. Ne çeküdü karılar ceza erlerindä, duşman da geçirmesin. Çoyuna „deport" yapardılar, o zaman tezdä geri Türkiyeyä kazanca gelmäğe umut kesilüdülar.

Toplanıp, karılar bir mektup Büyük Elçiliyä yazdılar, neredä kendi zorluklarını annatılar, yalvardılar, devletlär uurunda annaşmak yapılsın, da „vizanın" vakıdını uzat-sınнар. Ama geri cevap onnara verilmedi. Devlet, angısı için onnar şindiyadan kuvetlerini harcadılar, angısı için şindi dä çalışardılar, arkasını döndü, yabancı oldu.

Onnarın memleketi hasta halda bulunardı, kuvetsizdi. Uluslar arasında taa sozü geçmäzdi, kendinä saygı taa kazanmadıydı.

Ana Vatan insanını koruyamadı. Karılar kazandığı parayı yuvalarına, uşaklarına yollardılar, bu türlü devleti dä kuvetlärüdülar.

Zamannar geçecek, bu durumnar diyişecek. Ama şindi onnar burada ilktilər. Bu dünyädä ilerdä gidenä en zor, en riskli.

Sofinin işi bu evdä gün-gündän dolaşardı. Eliman hanım olur-olmaz iş için ona darıldılar. Maana bulardı

ani dili iyi bilmer. Sofi sä bu senselä dilä çok ilgilenirdi. O bir bloknot peydaladı, sözlük yaptı. Onu fitasının altında taşıyardı, kolayı buldukça lüzumnı lafları orayı yazardı.

Te laf „hayır”. Gagauz dilindä onun maanası „iyiliktir”. Burada onu taa sık kullanärlar, açan lüzım demäğä „olmaz.” „Hayır” – Sofinin içini bıçak gibi yarardı açan o Elimanın aazından çıkardı.

Bir kerä Eliman gördü, açan Sofi ne-sa yazardı bloknotta.

– Buraya dil öğrenmeye mi geldin?! – ansızdan keskin baardı hanım. Sofi daptur geldi: o duymadıydı, nicä ona bu fena kadın yaklaştı.

– Koş! Koş! – Eliman akıldan diyişik gibi– baardı.

– Neyä bän koşayım? işimi enikunudan yapmaa etiştiririm, – saburlu cevap etti Sofi. – Bendän ne istiyorsunuz?

– Dediklerimi itiraz etmeden yapacaksın! Anladın mı?! – Sofiyä iki bulanık boz göz dikildi.

– Biz dä hep öylä insanız. Nicä biliner, köklerimiz dä bir. Bizi sade din ayrır, ama yukarda Allah bir, – sesindän Sofi belli etmägä çalışardı, ani korkusu yok.

– Kendini o kadar akıllı sanma! Yerini bil! – ev saabisi üfkesini zap edämäzdi. – Buralara kendiniz geliyorsunuz. Dilenciler!

– Yoksulluk insannıktan kol-kola gider. Zenginniktän canavara dönmüşünüz! – Sofi da can acısından laflarını kollayamazdı.

Eliman birdän birä belertti gözlerini, aazınnan soluğu yudardı. Önündä kadını paralasındı:

– Maaşını vermeyecem!

Sofi derin soluk içinä çekti, dişlerini sıktı. Başını tutup, kilerä kaçtı.

„Bu kadar saymamak, tanımamak! Altınkı kirli çamaşırklarını sıbidılmaya her erdä isteipta atêr. İçim onnardan kalkınär. Ayıplık heptän kaybelmiş. ...Bir taraftan yazık, ama onun var dooruluğu – onnara çırak etmägä kendimiz geleriz.”

Can acısından, Sofinin aklından çok güçlü fikirlär geçärdi:

...Vakıdın birindä osmannar bizim toprakları kaplamışlardı, halkımızı boyundruk altına almışlardı.

Kurtulmak zor olmuştı. Geldi zaman, kendiliyimizdän boyunruğa gireriz. Neçin? Kimdä kabaat?

Bu avşam Sofi izmetinä çıkmadı.

O çıkardı torbacığı, angısına bir auç ana toprağı koyduydu. Açtı onu. Sansın her bir çiçäyin kokusu birdän estî. Pelin kokusu taa üstündü.

Bu bir fikir ayındıran, kuvet verän koku. Sofinin duuma yerindän ayırılması aklından geçti: Alaca karanlıktı. O yamaca, baaya çıktı. Çotuğun altına düşüp serpildi. Gügüdesinnän toprağı duydu, auçlarını onda sürüttü. Göz yaşları, ani evdä saklağardı, boşandılar. Bir tanınmaz sestä aalayış içindän koptu: „Toprağım, evim! Beni af edin!” Kalktı. Oturdu. Dolayı siyretti. Birkaç auç toprak fitasına aldı.

Karıların çoyu yola çıkaceykan kliseyâ gidârdilâr. Hayır duvası popazdan alaardılar. Şükür Allaha, klisâ buncak vakit kapalı durduktan sora, diyil çoktan açıldıydı.

Sofi kliseyâ gitmedi. Küçüktän evdâ onu Allahın sıralarına üüredârdilâr, Duvayı „Hey, Göklerdâ olan bizim Bobamız...” o ezberâ bilârdi. Ama büyüdüçâ okulda ateizmaya görâ terbi etmelâr ensârdilâr. Bir taraftan, o bilârdi, ki insan kendi kudretliyinâ lâzım emin olsun. Obür taraftan da, duyardı: uzaklarda, göklerde, kosmosta annadılmaz kuvet var, angısında insanın yazgısı baalı. Da te şindi, olmalı, o kuvet onu denârdi.

Dışardan gelân şamata anıları kestirdi. Karı sesirgendi, pençereyâ yaklaştı: gecâ sabahaya dönârdi, şamatalı lüzgâr peydalanmıştı. Evdâ hepsi taa uyardı. Sofi boşçasını topladı. Nicâ deniler: „Dilenciyâ yola hazırlanmak – sade kuşanmak”. Aç hem parasız o sokağa çıktı.

Kongazlıyka Paşi evâ lâzımdı gitsin. Sofi iki aya onun yerinâ ihtiyâr babuyu bakmağa kaldı. Bu yaşta ihtiyarlar zaman-zaman akıldan bozulârlar. Geçâ-gündüz onunnan bulunduynan, umut azdı, ani kendi fikirin yerindâ kalacak. Ama yoktu ne yapmağa. Doyurup, tertipleyp ihtiyarı, Sofi pençerenin yanında oturdu. O fikir verdirâmâzdi çok soruşlara: Ne için böylâ oldu, da onnar karılığınnan yabancılıkta kazanç arârlar? Onun akli deniz aşırı duuma yerinâ uçardı.

Sofi büyüdüydü Sovetlâr vakidında. Başka türlü yaşamak o bilmâzdi. Gerçektän ne türlü geçmâk sosyalist sisteminâ olmuştu onnarın kuşağı büyüklerin

annatmalarından bilärdi. O yaşamayı anaları-bobaları zoruna sovet kanunların altında düzmüştlär. İrminci asirin kırkinci yılların bitkisindä zorlan insanın varlığını almışlar, bireri toplamışlar. Hepisini birleştirmişlär, bir sürüyä toplamışlar – kolhoz yapmışlar. Kim o politika karşı koyarmış, onnarı kaldırıp Sibirä, Kazahstanın kenarsız kırlarına haydarmışlar – işlenmemiş toprakları işlemäğä. Brakıp iki kuru ellän zakon altında, çiftçiyi kolay olmuş kullanmağä. Sovet insanı kendinä çorbacı diyildi. Bu rejimä görä hepsi akıldan da, varlıktan da bir türlü lüzımdı olsunnar.

Çok yıllar kolhozçular zorluk çekmişlär, işlemişlär ödeksiz inançlan, ani uşaklarına aydınlık gelecek düzerlar. İrmi-otuz yılın içindä kolhozlar kalkınmışlar. Toprak sırasınca işlenärdi, fermalarda çok hayvan beslänilärdi. Kavi tehnika edinilädi. Büük bereket toplanılardı. Ama bu zenginnik insanın diyildi. İşçiyä bölärdilär o kadar,ki tok hem öte beri giyimni olsun kadar. Kırdan bereketi, fermalardan sütleri, yahnıları devletä plana görä verärdilär. Plannar yıl-yıldan büyärdilär. İyi mi, kötü mü, bu yaşamak halka alışıklı olduydu. Ömür işlenmiş yoldan tukurlanardı. Onun köktän diyişileceyinä kimsey ihtimal vermäzdi. Ama dünnyada bişey diveç diyilmiş. Daaldı devlet, angısı Yeryuvarlağın karasının altıncı payını kaaplardı. Her yerlär hem herkezlär onunnan kaldılar, hem o kadarlan, ne, hem ne kadar o zaman elindä bulundu. Nicä kolhozların başlantısında çiftçi iki kuru ellän kaldı, – kolhozların zengin varlığını daattılar, pay ettilär onnar, kim o zaman öndercilik edärdi. Nelär kuruldu, toplar-

nıldı, düzöldü uzun yıllar içindä, bir kısa vakıttä daran-peran oldu. Çiftçinin eli kalkmazdı daatmaa onu, neyi, açlık, zorba çekeräk, çibıcak-çibıcak topladıydı. Çoyu yaşlı adamnar dayanamadılar, geçirämädilär yaşamlarında ikinci tragedialı dönüm noktasını – ecelsiz ölüm kablettilär. İnsanın psihikası birdän birä aarısız, kansız diyişilämöz.

Bu yeri, sansın, Gökteki Boba da unuttuydu. Cenksiz daalardı, yıkılardı hepisi, heryersi. Bucak diyil seftä tarihin karışık dönemlerindä bulunardı. Onun istoriasında sert sayfa aktarıları, angısı acımazdı insanı, kırardı ecelleri. Nicä gölün her bir damnasında havanın durumu görüner, öylä her bir ayledä devletin büyük belası duyulär.

Devlet sınırları, ani yarım asirdän ziyedä kitliydilär, açıldılar. İnsan kurtulmak üzerinä yabancı ülkelerä dalışmağa başladı...

...İhtiyar karı naletlenärdi. O gecäylän gündüzü karıştırdı, nedän Sofi dä semä gezärdi, yorgunnuktan bütün güüdesi örselendi. Ödek küçüktü, onu da bütüncä evä yollardı.

İki ay geçti, Paşi evdän döndü. Sofi genä işsiz hem may parasız sokakta kaldı. O düşündü Fındıkzade semtinä gitsin, neredä küydeşi Sanda çalışardı. Evdän haberleri çok kerä orada üürenärdi. Oradan siyrektä-birdä telefon açsın kolayı olardı.

Sokakta insan akıntısı onu götürärdi, nicä ilkyazın gür sel samancığı haydär. Ona ilişärdilär, urulardı, onu aylanardı. O bişey işitmäzdi, duymazdı. Sofi kuvetsizdi,

ama umutsuz diyildi. O girdi otobüsa. Ön koltuktan bir adam kalktı, ona otursun teklif etti. Şoförün önündä bir şirittä yazılıydı: „Dal lüzgeri afetsä bile, kırılmadır bir kerä”.

Bu laflardan mı, o sa yabancı adamın hatırından mı Sofinin gözleri yaşlan doldu.

– Zorunlu geziye mi geldin? Nereye gidiyorsun? – yakın ilgi gostereräk sordu adam.

Sofi bakışını kolverdi – göz yaşları yanaklarına taştilar. Yumuruklarından onnarı yakışksız sildi, ama yaşlar sansın taa kızışardılar. Karı adamın soruşlarına cuvap vermää atlamazdı: böylä tapılmalar burada seftä diyildilär. Ama bu adam kalabalıkta soylulu zarifliklän seçkindi.

Onun esmer üzünü yıllar artık dürtmüştülär: zülüfleri gümüşlenmäğä başlamıştilar, iki belli-belersiz çizii annisından geçärdi, kırnak traşlı bıyıkları sat-pat biyazımağä verilmiştilär. Kara güven gözlerin yalpak bakışı üreklendiriciydi. Hayırsıza benzemäzdi.

– Fındıkzadeyä giderim, – kesnik sestäydi Sofinin cuvabı.

– Ama sen yanlış otobüse pinmişsin, – kuşkulu karıştı onun belasına sansın diyil okadar yabancı adam.

Sofi panik kaldırmadı: uursuzluğä alışmağä diyildi lüzüm. Görüp onun düşkün halını, adam koynu cebindän bir yaprak çıkardı, orayı ne-sa yazdı Yaprığı Sofiyä. uzattı:

– Sana neresi lüzümse buradan, okuyup, bulursun. İş arıyorsan, aşağıda arkadaşımın telefon numarası yazılı:

onun aylesine bir kadın aranıyor. Telefon edersen, adresi Ayhandan aldığını söylersin. Ayhan, benim.

Sofi teşekkürlü gülümsemäğe etti, ama üzündeki gariplik gülümsemeyi neyâ benzetti, sade Ayhan gördü.

– Bir deyim var: „Allah bir kapı kapatır, başka bir kapı açar”. Bunu sakın unutma, – alifli dedi o.

Otobüs durgunduğu gibi, o çıktı. Salonda sansın karannık çöktü, Sofi yalnızlığını duydu, Sanda da mektup evdän vardı. Büyük kızcazı yazardı, ani evdä hepsi iyi, sade bobası sıkça keflener. Sofi annardı, ani Länkacığı ona acıyâr, da haliz doorusunu yazmâr. Sıralar arasında zor durumu evdä o duyardı. Kızcaazı yalvarardı, anası yazsın mektup evä, ama Sofi yazmadı: gerçeklär kayet garipli ayıptı, yalan yazmak zordu. Sandanın yardımınnan evä telefon açtı: küçük kızcazı Marinka razgelä yakında bulundu.

– Mamu! Mamu! Bän duydum, duydum, ani sän bu gün arayacan! Bän seni pek özledim! – bir solukta söledi uşak, sansın korkardı, ani hepsini, ne di anasız kaldıynan düşünâr, söylemäğe etiştirämecek.

– Siz da benim gözümdä uçârsınız! Aklımdan çıkmârsınız! Annat, nelär yapârsınız? – Sofinin sesi uzdu, mahsus heycannanmasızdı.

– Biz kuşlara papşoy falâriz.

– Neçin ellän!?

– Baka papşoy düyümäğe maşınayı koşamâr. O çok içki içer. Mamu, gel evä! – yalvarardı kızcazı.

– Yakıştığı gibi, gidecäm! Bobanızı koruyun, kollayın! Nica bän sımarladım, vakıdınca doyurun onu, üstünü

tertipläyin. Artık diyilsiniz küçük, – nasaatlardı Sofi, da sade kendi bilärdi, nicä aalamaya verilmäzdi.

– Mamu! Ama o bişeydän aldırmär! Gel evä! Senin sözün o sesleycäk!

– Çaar bobanı telefona!

– O yok evdä. Bara gitti.

„Az bela vardı, taa her bir köşedä içki tükäni açtılar. İnsanın evi yanär, onnar da sopasını ütülerlär. Kimseyin, bişeyin önünä çıkmär”, – acıylan canında düşündü Sofi.

– Bakana söylä, biraz taa saburlansın. Bän evä gittiyän, hepisi erli erinä gelecek.

Uşağın lafından Sofi annadı, evdä işlär kayıp uurunda bulunärlär. O karar aldı, yol parasını kazanıp, evdän bir kerä dönmäğä. Otobüsta bulusan adamın yapracığını çıkardı, telefon açtı.

Bu ayleyä Sofiyi bir ziyedä lafsız çalışmağa aldılar. Dört odalı dayredä karı-koca yaşardılar. Kendileri, Pelin hanım hem Metin bey yaşlydılar. Kızları Filiz hem büyük oolları Nevzat evlenip, başkalanmıştılar. Küçük oolları Hasan yakın zamanda askerliyini lüzımdı tamannasın.

Odalarda çok gözäl aynalar yalap-yalap edärdilär. Onnarda görünän kendi suretini Sofinin gözleri kablet-medilär: o kalmıştı bir canlı muştına gibi. İzmetinä çekettiyän aynaların uurunda gözlerini aşaağıkolverirdi.

Ayledä adetleri sırasınca bakardılar. Her bir bayramnarına (türlü-türlü) çeşitli imeklär pişirilärdi, büük hazırlıklar olardı. Çok zaametli iş vardı, ama imektä sıkıntı yoktu. Mancaları gagouzların imeklerinä benzärdilär: dolma biber, bulgur, börek. Datları da uyardılar-biberli

dokunaklı. Özel imekleri da vardı. Kurban bayramında aşure pişirilirdi. Onun hazırlaması çok zaametliydi, her bir aşçı onu tutturamazdı. Sofi havezlän aşure pişirmenin çalımını aldı. Pelin hanım buna sevinmedi, kıskandı gibi: komşuykaların arasında o bir becerikli aşçı sayıldardı. Karşı dayredän Hatice sıkça onnara gelärdi. Taa kapudan söylärdi: „Komşuda pişär bizde de kokar”. Sofiyä gözünü kırardı. Yabancılıkta insanı bu üreklendirirdi, sıkınmaktan bollandırırđı.

Çok kerä avşamneyin, uşakları toplandıynan, Sofiyi dä sofraya davet edärdilär. O kıyışksız masaya oturardı. İlk zamannar sofradan taa çok aç kalkardı, zerä diyildi alışık masa servislerini kullanmağa.

Çok vakit geçmedi, Sofi bu evin içindä lüzımnı bir insan oldu. Dil tarafından kösteklenmeklär taa olardı. Makar ki fitasının altında sözlük zeydelenärdi, her bir lüzımnı kıpımda yoktu kolaylığı, açıp, baksın ona. Bu beterä bir sabah gülünç duruma düştü.

Ev saabisini sabah imäyinä teklif etti:

– Metin bey, buyurun mutfak yapmağa, – kasvetsiz dedi Sofi.

Adam baka kaldı. Sofiyi bir şaşkınnık kaptı. Metin bey, annayıp, gülümsedi:

– Bizim mutfak zaten yapılmış. Hiç olmazsa, kahvaltıya çağırırısın?

Sofinin üzü al parça oldu. Bu iki lafı, sanardı, ölüncä unutmaycäk. Bundan sora Metin bey sabalen evdän çıkacaykan Sofiyä bir kaç laf gün uzunnunda üürensın

verärdi. Avşamnen Sofiyä sınav yapardı. Bu bir oyuna benzärdi, ama Sofiyä deyni faydalı oyundu.

Pelin hanım sertçä bir kadındı, kıt laflıydı. Bu iş onun esabına gelmedi. Ama git-gidä istär-istemäz dil alıştırtmasına o da katıldı. Belli oldu, ani bu kıt laflı insan çok bilmeyecelär, söyleyişlär biler, halk türkülerini söyler.

Gün gündän Sofi güven kazandı. Annaşıldı onun arifliyi, üürenikliyi.

O saygı kendinä kazandı. Ama içi diyildi raat. Bir kafes içindä gibi kendini duyardı. Düşündükçä evini onu sıkletä atardı.

Metin beydä akvarium vardı. Ona kimseyi yaklaştırmazdı. Balıkları kendi doyurardı, temizlärdi. Sofinin mayılı onnara gidärdi. Bir maanaylan: akvariumun tozunu almağa fırça elindä, unudup kendini, balıcaqları siyir edärdi Metin bey bunu esaba alıp, yeni süs balıcaqlar getirdi. Biraz taa sora akvariumda suyun tazelemäsini hem balıkların doyurmasını gösterdi. Bir avşam aradan en gözäl balıcaq semelenmiş gibi üzärdi, su yosununa dolaşardı, akvariumun dibinä kaçırılıp, aazını sık-sık açardı – o buulur gibi olardı. Metin bey kepçeylän onu çıkardı, verdi Sofi çöpä atsın. Cancaz bitki solukta gibi düyünärdi. Bu canın ziyetini Sofi kendi halına benzetti.

– Atmayın onu. Yarın ilaç alırız, – titirärdi onun sesi.

Adam ilkin şakaya tuttu bu duygulanmayı, ama, görüp Sofinin gerçektän heyecanlanmasını, ayırı bir kap içinä balıcağa kolverdi. Sofi kendi kendinä niyetledi: bu cancaz saa kalarsa, onun da umudu geleceyä kesilmeycek.

O avşam Pelin hanım kızına Filizä gittiydi. Metin bey Sofiyä açık konuşmağa teklif etti.

– Otur, konuşalım. Kendi ayneni, hayatını anlat.

Sofinin yoktu tabiyeti aalaşmağa. Problemnerini kendi çözmäğä alıştı, alemin sırtına atmazdı.

Onuştan biraz sustuktan sora sordu:

– Sizä onnar ne için?

– Bir çatı altında yaşıyoruz, biri birimizi tanımamız lâzım. Biz sana açıyoruz.

– Bizim dünyalarımız çok ayırı biri birindän. Siz beni olur dooru annamayasınız.

– Anlat. İnsanlık her yerde aynı.

– Vatanımıza inanımız vardı. Paramızı, ani zor vakıt için uşaklarımızın aazından bölärdik, devlet bankalarında tutardık. Devlet daaldı, nicä bilersiniz, paralarımız yandı.

– Sizin ülkenizde yer alan olaylardan haberimiz var. Kendi hayatını anlat, – enikunu dedi Metin bey, bolay şaşırtmasın insanı.

– Biz kolhozda işlärdik. Ne o kolhoz, sanırım, bilersiniz?

– Bunun hakkında bilgim var. Her şey herkezin, aynı zamanda kimsenin değil, – gülümsedi adam.

– İyi mi, kötü mü, biz o yaşamaya alıştıktık. Kocam, Miti kolhozda, veterinerdi. Zanaatını iyi bilärdi, beenärdi. küydä saygılı adamdı. Açan kolhozda işlär dolaşmağa başladılar, urulmuş gibi evä gelärdi:

– Nelär olär! Ne yapärlar! Tamızlık besli hayvanarı yahnıya satärlar. Parayı kendi ceplerinä koyärlar.

Kolhozun çorbacıları hırsıza döndülär. Kayıba gideriz!– kocam kendinä yer bulamazdı.

– Sän orayı sokulma, karışma. Saalık olsun, kaybelmeyecez, – ona ürek verärdim. Onun için korkardım: o akıllı, becerikli bir adam, ama yufka ruhlu, yumuşak karakterli.

– Ama bunca yıl insanın terinnän toplanmış varlığı daadârlar! Kolhozçuları aç brakârlar! – umutsuzluga düşärdi o.

– İnsanın yaşları yerä düşmeyecek! – umut vermägä çalışardım.

Metin bey annardı Sofinin belasını:

– Bir rejimden başka bir rejime geçiş sancılı bir süreçtir. Her zaman halk acı çeker, – acıyardı o bu insana.

– Tezdä Miti kaldı işsiz. Çıkış içkidä aaramağa başladı. Ne yalvarmaklarım, ne yanmaklarım yardım olmadılar.

– Yine de onu hiçbir şey haklı çıkarmaz ki?! – şaşâ kalardı Metin bey.

– Öncedän söyledim, sizlerä bunnarı annamağa zor olur. Otoriter rejimä insan alışıktı. Saabisiz, buyurusuz kalmaa korkardı. Kim fiziksel çalışmaya sınaşıktı, kuvetlän iştän tutundular. Üürenik fikir işçileri, inteligenția beceriksiz, uyarlanmaz kaldılar. Hayat onnarı kenara attı. Aradan taa arıflär dünyaya daalmağa başladılar.

Benim halkım girgin, hodul, kırnak bir halk, ama şindilik o belada bulunär. – Sofinin sesindä acı duyulardı.

– Bırakalım bunları, – karının halını annayıp, dedi Metin Bey, – senin mesleğin neydi?

– Bän..., – Sofi türk dilindä lafı bulamadı, – rus dilindä – buhgalter. Adam biraz kaşlarını dürdü. Sofi düşünmäge etti da aklına getirdi: – Türkçe – muhasebeci.

Metin bey gülümsedi:

– Derslerimiz boşa geçmemiş!

– Bän rus dilini, edebiatını iyi bilirim, severim, – beklenmedik dilä getirdi nostaljisini Sofi.

Metin Bey biraz üzdän diyişildi. Annayıp, ani hata yaptı, Sofi şaşırmadı.

– Biliner, sizlerdä ruslara simpati yok. Beki... bu sebepsiz diyil... beki buna hakkınız var... ama iki halkın ne kabaatı, ani onnarı çok kerä tarih borannarı dokuşturmuşlar?

– Anlaşılan sadece dillere değil, felsefeye de meraklısın, – şakaylan durumu ilinnetti Metin bey. Onun sert bakışında boba sevecenliği şıladı.

– Ama siz benim laflarımı ciddiye (serious) almarsınız!?

– Hayır, tam tersi! Mağazada muhasebe işlerinde bana yardımcı olur musun?

Saabinin soruşu şakasızdı.

– Denämedän, yok ne söyleyeyim. Hem Pelin hanım kayıl olur mu?

– Bunu hallederiz!

Sofinin ev işini azalttılar. Metin bey muhasebe işlerini ilkin evä getirärdi, taa sora Sofiyi dükänä alardı. Arabada

gidirkän, Sofi bakınardı dolaya, okuyardı tabloları: „Hasircılar”, „Avcılar”, „Ev dünyası”, „Sirkeci”, „Ahmet usta” – yabancılık geerilärdi.

– İstanbul hoşuna gidiyor mu? – sorardı Metin bey.

– Yok laf! Çok gözäl! İlginç!

– Hayatım burada geçiyor, ama ona sevgim hiç bitmez! – hodul cuvap edärdi adam.

Bir kaç gün taa ileri ne kadar beklenärdi, Hasanın askerdän dönmesi sürpriz oldu.

– Oğlum, daha önceden neden haber vermedin? – bulamazdı nereyi oturtsun çocuğunu Pelin hanım. Sofinin da üräyi sızladı.

– Gel bakalım! Koçum benim! – Oollan boba sarmaş-tılar. „Koçum” – ooluna demäk Sofiyä fasıl göründü.

Oolunun askerlii saa-saläm tamamnamış üzerinä, kararladılar evdä bir kutlama yapmağa. Hısımnarını, arkadaşlarını çardılar. Annaşılmış vakıtta musafirlär gelmäğe başladılar. Ayhan onnarın arasındaydı.

Mutfakta çok iş vardı, bu takım Sofi musafirleri karşılamağa şeremoniyadän kurtulduydu. Bu gün insan arasına çıkmağa onun keyfi yoktu. Salon gözäl donaklıydı, masalar kırnak kuruluydu, ama ev saabisi taa raattı, açan Sofi yakında bulunardı. Metin Bey ses etti, Sofi salona geçsin. Ama Sofi başka bir yardımcıyı yolladı.

İşi kolayladıynan, Sofi raatsızlığını ileri sürdü, da sauşuk bir köşedä pençerenin yanına geçti.

Onun keyfi akına ani bozuktu: ona etiştiydi söylenti, ani kocası komuşu Stifanaya sıkça uurarmış. Barabar içkiciliği götürärmışlär.

Bitki günnerdä Sofi bilmäzdi, neredä gezer. „Ne için?“, „Ne yapsın?“ – onun fikiri ziyetlänärdi.

„Bu af edilmäz bir iş.“ „Prost ettim çok yufkalığı, ama bunu...“ – karıyı kötü kıskanç duygular ensärdilär.

„Kimä, neyä sattı, diyıştirdi beni, uşakları?!“ – geçmäs sancı yakardı içini. „Utanç, üzkızartıcı bir iş onun başına geldi“.

Hepsi, neyi o kadar koruyardı: uşakların, aynenin üz akı çiyendi, bataklan karıştı. „Te benim da evim daalär“ – böylä fikirdän korku kapardı, – „İleri dooru nicä hem neyä yaşamağa?! Ayozlu bişey kalmadı“.

Dışarda gün kauşardı, bulutlar kıp-kırmızıydılar. „Burada sansın gök tä başka, bulutlar da taa alçakta“, – neçin sä şindiyädän Sofi bunu esap almadıydı.

„Beki, bendä da kabaat? Evdän uzaklaşmağa diyildi läzım. Bensiz onu kim olarsa türlü fikirä sokuverir. Dur bakalım, kulağıma etişän sölentilär dä aslı mı?“ – darsıklık üräyini sardıkça, karı şüpelenärdi, dönärdi. „Olsam bir kuş, evä uçayım! Bir gözümünän eşimi, uşaklarımı göreyim! Sanki evdän bir kera dönsäm!“ – bu davranmak onda nica kızıştı öylä dä sündü, zere ana tarafına kaçırılmağa deyni çok köstek vardı.

– Af edersiniz! Kurumadan lekeyi yenimden silmeye yardımcı olur musunuz? – bir tanıdık ses Sofinin aar düşünmelerini kestirdi.

Sofi döndü pençeredän. Onun önündä durardı Ayhan, ekrandan inmiş gibi. İlk buluşta da onun üstü kırnaaktı, ama bu sıra çok sevimli üzü vardı. Belliydi, Sofiyi o tanımadı. Olmalı, otobusta buluşmayı somaya koymadıydı.

Onun beyefendi bakışı aar geldi. Sofi bir türlü kable-dämäzdi yukardan aşaa bakışları. Onurunu çiynetmäzdi, makar kendi yerini burada bilärdi.

– Nedän yardımcı olmayım, siz bana büyük bir iyilik yaptınız!

Ayhanın bakışı ditişildi: „Sizi tanımak zor.”

– O gün siz Allahtan yollamaydınız.

– Arabam arıza yapmıştı. Otobüse binmek zorunda kaldım. Özür dilerim, isminizi halä bilmiyorum, – Ayhanın merak dolu bakışından karının üzü pembeleşti.

– Sofi. Olmalı sizä bu ad alışksız.

– Yanılıyorsunuz. İstanbulda Aya Sofya adında bir cami güzelliğiyle bütün dünya tarafından bilinmektedir. Buradayken bir yolunu bulup oraya gitmeniz lüzüm. Çok ilginç bir tarihi var. Daha sonra zaman olursa anlatırım.

– Saa olun. Ama buna az umut.

– Hayattan umudu hiç bir zaman kesmeyin. Bir alimin dediği gibi „Aydınlık dünyaya bilet bir defa verilir” birşeye ihtiyacınız olursa bana sormanız yeterli olur.

– Merak etmeyin, şindilik burada her şey iyi. – böğyâ laf ederäk, Sofi endän lekeyi sildi. Adamın yakınnıyından halı hoş oldu.

Ayhanı salona çardılar. Orada o Metin beyä yaklaştı:

– Bu kadından memnun musun? – sordu o.

– Son zamanlarda İstanbulda yoktun, sana teşekkür etmek için fırsat bulamadım, – temizä çıkmğa çalıştı Metin.

– Evinde mücevher saklıyorsun, değil mi?

– Eğitilmiş nazik bir kadın.

Musafirlerä vakıt geldi daalışmağa. Sofi dä salona geçti. Bu senselenin taa çoyunnan o tanışmıştı. Onu sevdiydi Metin beyin kakusu – Nejli hanım. Karı musafirliyä geldikça Sofi ona namaza hazırlanmağa yardım edärdi. O zaman olardı kolayı soruşsunnar, din için konuşsunnar. Bu sıra da, selämnäşip, öpüştülär. Nejli hanım bu gün Sofinin dış görünüşünü beendi: „Çok şekersin! Ne şahaneydin bu gün!“ – mayıl olardı o.

Sofiyä sade gülümsemäğe kalardı.

Musafirlär yavaş-yavaş dalışardılar. Ayhan salonda oyalanardı.

Mutfağa döndüynän, Sofiyi darsıklık sardı. Bu insannarın yaşamasına onun maili gidärdi: kendi devletindä bulunärlar, kendi dilindä konuşärlär, adetlerini sırasınca bakêälar.

Nejli hanım yaklaştı:

– Sofi, gel kızım, eve gitmek için öbür odada hazırlanmama yardım et. Dalmışsın bakıyorum. Otur, anlat, – ardına kapuyu kapayarak, dedi o.

– Bakırım sizlerä dä mail olärim: kendi hayatınıza saabisiniz.

...Zavalı benim halkım. Onun üzünä urärlar, ki yabancı toprakta bulunarmış...

– Aslında bakarsak, toprak Allahındır. Hepimiz burada misafiriz, – dedi görgülü karı.

– Sizin fikirinizä katılıyorum. Tarihä görä dünya kurulmasından beri yer üzündä kaç türlü halk diyişilmiş – sayısı yok. Tarih lüzgerleri gagouzları, dünyada nicä çorlanı, koolamışlar. Ama nasıl korunmuşuk?! Angı

devlet kuvedin altında Bucak bulunmuş – o dili halkıma zorlan kabul ettirmişlər. Sade dilini olsa... yabancı adetlerä, saygı göstereräk, dedelerimiz kendi dilini, adetlerini kaybetmemişlər, dinindän, kendiliyindän atılmamışlar. Ama serbestlik tä zavalılar bilmemişlər, saabi kaderinä olamamışlar.

– Bu büyük işler insanların elinde değil. Ama her günün sırası var, geleceğe inanmak lazım, – nasaatladı ihtiar karı. Bıraz taa bu konuda konuştuılar. Sora bu avşam için görüş alış-verişindä bulundular. Yalpak bakışlan biri birinnän diyişip, ayırıldılar. Sofi iş başına döndü.

– ...Her taraftan duyulär – burada bizim senselelär. Din bizi ayırqr. Te nedän onnarın taa çoyuna biz yabancıyız. Ko şindilik öylä. Zaman bunu diyiştirir...

O göz attı masanın köşesindä duran suyulan kaba, neredä oynaklı üzärdi balıcak, ani diyil çoktan halsızdı. Genç karının üzünü çok duygulanmak hoşlandırdı.

Sofi mutfağı toparlardı. Elleri çalışardı, ama fikiri sä uzak evinä uctuydu: „Bizdä da diyil kayet kötü. Sadece aylemdä işlər doorulsun. Evä gitsäm, Mitiyi içkidän vazgeçtiririm. Stifanada da esap kalmamış. İçkidän bilmerlär, ne yapärler”.

Şaşılacak iş ama kaybedilecek bişey kalmadıynan, o güçlü hala geldi, tüm işleri edindi, özgürlüğüne kauştı, kendi kişiliğini buldu.

„...Burada masalarda içki yok. Ayık fikirlän konuşärlar. Ne gözäl!”

– Sofi, hoşça kal! Oyalandım. Çoktan dostumnan buluşmadıydım, – afını dileräk dedi Ayhan.

– Saa olun. Yolunuz açık olsun.

– Allaha ısmarladık – çıkarkan musafir gülümsedi.

Holda kapuya yaklaştıyınan, Ayhan Metinä taa bir kerä sordu:

– Nazik bir insan mı diyorsun?

– Açık bir bayan. Evimizde tüm işleri çekip çeviriyor. Dükkanda muhasebe işlerine bakmayı da öğrendi. Rus dilini ve edebiyatını iyi biliyor.

– Problemlerimi biliyorsun, beni dinlesin yeter?

– Yok, yok! Sonra görüşür konuşuruz – uzatmadı lafı ev saabisi.

Çok geçmedi, bir gün Ayhan genä geldi. Metin bey onu alışma odasına geçirdi. Sofi onnara çay ikram etti. Metin bey ona çay demlemenin sırnını açtıydı, sofraya kurmağa, nicä onnarda geçer ürettiydi.

Bu işlär burada çok önemniydilär.

– Çay çok güzel olmuş, değil mi? – hodul sordu Metin bey.

– Size katılmamak mümkün değil. Nasılsın, Sofi? – Ayhanın sesi sevimliydi, karıyı sıkıntıdan çıkaracak kadar.

– Teşekkür ederim. İyim, – kendini elä alıp, Sofi raatlığını gösterdi.

– Gagouz dilinde konuşmalarını anlıyorum, – Ayhan güven atmosferi yaratmaya çalıştı.

– Annadım. Tamam, – Sofi istär-istemöz karıştırdı iki dili mi, osa bir büyük dilin iki payını mı bireri getirirdi? Bunu vardı nasıl açıklasın sade dillär uurunda bilgili adam.

– Sofi, benim yanımda rusça tercüman olarak çalışır mısın? – birdän-birä sorulan soru karıyı şaşkınnığa atmadı. Buradaki denemelär kendini tutmağa artık ürettiydilär. Çok akıl da diyildi lüzım, annamaga deyni, kimdän Ayhanın haberi var, ani Sofi rus dilinä havez düşürer, onda iyi bilgileri var.

– Bu ayledän çok iyilik gördüm. Metin bey bana bir hoca gibi oldu.

– Anlıyorum, o sert ama iyi ve kibar bir ihtiyar. Buna razı olur. – Ayhan Metin beydän yanı gülümsedi.

– Türk dilini iyi bilmäm lüzım, – ilerledirdi kuşku-luğunu Sofi.

– Bu sorun olmaz. Senin de gördüğün gibi dillerimiz biri birine çok benziyor. Çeşitli sözlükler de var, – dedi Metin bey.

– Bu iş bendän bitmüz ki, – kayıllık göstermäğä başlardı Sofi, Metin beyin razı olduğunu duyduynan.

– Sana katılıyorum. Bunu biz hallediriz – dedi Ayhan, umut göstererek. ... Metin beyä Sofiyi kolvermäğä diyildi kolay. Konuşmak erkeklär dostluk kanunlarına görä geçmiş. Yabancıya bunu anlamağa zordur.

Bir kaç gün Sofi eni işi üürendi. Avşamnen Metin beyin evinä gelärdi, Pelin hanıma ev izmetindä yardım edärdi. Sora Ayhan bir oda kiraladı. O çalışırdı Sofi iyi erdä, raatta bulunsun.

– Hoşuna gitti mi? – sordu o, açan odaya geldilär.

Cuwaplan Sofi oyalandı.

– Ne oldu? – kaygılandı adam.

– Amaç aracı doorular mı? – Sofi güvensizdi.

– Bundan şüphem yok, senin de olmasın, – yapılmış bir suuk sestä dedi Ayhan, ki daatmağa karının kuşkulugunu.

Her işi Sofi başarmaktaydı. Patronu (Burada iş verən kişiyä ölä deyärdilär. Sofiyä bu laf haykırı gelärdi, bir lakap takmaktaya benzärdi. Ayhana onu yaraştırırmazdı.) onu baskı altına almadı. Sofi kendi zaatına işini götürärdi. Adamın umutlarını temizä çıkarardı.

Evdeki belalar onun halını örselärdilär. Bunu esaba alıp, bir gün Ayhan sordu:

– Neden bu kadar rahatsızsın?

– Evimi çok düşünürüm – açıkladı karı.

– Kocan evde değil mi?

– Te onu da bän hen çok düşünürüm, – saklamadı Sofi, – ona canım acıyär.

– İyi de o sana ne zaman acıyacak? – sesindä üfkeyi saklamazdı Ayhan.

– Siz bunnarı olur annamasınız.

– Neden?! – kızgın sordu Ayhan.

– Bizim dünyalarımız adık ayırır biri birindän. „Mintalitet” başka, nicä şindi deyerlär.

– Hayret bir şey! O erkek değil mi?

– Bana saygınız varsaydı, eşimi aşalamağa çalışmayın, – karı kocasına toz kondurmadı. Ayhan birdän birä annamadı, neylän insanı gücendirdi. Kabaat sa birindä dä diyildi. Konuşmayı şaşırtdı lafın „erkek” anlamı. İkisinin kendi dilindä o ayırıydı.

– Affedersin, seni incitmek istemedim.

– Buna da şükür, – dedi Sofi, da ilerletti lafını: – Miti anasından bobasında bir çocuktur, pek nazlı büyümüş. Onun ne kabaatı, ani onun üstünä titiremişlär, cetin adam olacağını bozmuşlar. Ana sevgisi kör. Gözäl aklı var, derin fikiri, ama yufka ruhlu, – Sofi sesini azgın kaldırdı, bolay kocasını haklı çıkarısın.

– Buna aklım ermiyor! – salladı kafasını Ayhan.

– Dolayda anılmış veteriner doktoruydu. Yukardan vergisi bu uurda var... Da işsiz kaldı, annär mısın? – Sofinin sesi armağa geçärdi, sansın

Ayhanın bunda en bügük kabaatıydı.

– Bırak anlamayı, bunu kabul edemiyorum! – kestirdi adam.

– Başka hayatı, zanaatı bilmer ki. İçkidä çıkış arar. Kayıba gider! Bunu sän kableder misin?! – karı dalgalandıydı göz yaşınadan, ama sıktı kendini.

– Ne soy bunu annamärsınız? – o taa uslu sestä üzüntülü bitirtti.

– Sofi, dinle. Sizde „adam” bizde erkek derler. Herşey bunda bitiyor! Sizin orada onların yaptıklarına bir özür bulunmaz.

– Te adamnar da taa yufka çıktılar ye, – karı derin soluk içinä çekti, darsıklı kafasını salladı.

– Böyle erkeklerin eline düşen bir devletin hali ne olabilir ki?! – düşünmägä vardı adam.

– Belli bir iş, sıradan hepisi böylä diyil. Ama ilkin o rejim erkeklerin taa çoyunu erkekliktän çıkardı. Beki o beterä dä daaldı. „Sän bişey için düşünmä. Sän yap

işini. Yukarda var kim senin için düşünsün”, – böyläydi devletin printiplerin biri.

– Şimdi de bu devlet kadınların narin omuzlarına yüklenmiş durumda.

– Her zaman diyildi böylä. Devletimiz güçlüydü. Bunnar dorulacktırlar, – güvensiz dedi karı, zerä gubektän adık yorulduydu.

– Canım! Başına gelenlerin sorumlusunun kim olduğunu nereden bileceksin ki, – burayı kadar söyleyenleri toparlaştırdı Ayhan.

Sofi işini çalımını yapardı. Bir kaç saat içindä günnük işini başardı. Bunu esaba alıp, Ayhan verärdi gözäl türk dilindä eserleri rus dilinä geçirsin. Ani onnar diyildilär baalı doorudan dooruya onnarın profilinnän, Sofinin şüpesi yoktu, zerä şefında güvendi. Hem kendini türk edebiatın dünyasına kaptırdı.

Buldukça kolaylık, Ayhan ona Stambulun anılmış yerlerini gösterärdi. Gördüklerinä Sofi ürektän şaşardı. Pek beenärdi denizin boyunda bulunmağa, üüseklerdä martıların çark etmesini siyiretmäğä. Aklına gelärdi, nicä ilk gecä Stambulda onnarın sesindän korktuuydu. Bir gün adanmış camiya Ay Sofiyaya gittilär.

– Memnun kaldın mı? – sabırsızdı adam.

– Büyü kışkırtär. Harika! – Sofi içtän şıladı.

– Sen sevinçten uçuyorsun!

Gezidän sora kafedä gözäl kurulu masaya oturdular. Sofi imeklerä el sürmedi. Ayhanın soruşlu bakışına bir atasözünnän cevap verdi:

– Peynir parasızmış sade sıçanın kapanında.

Adam tıkanı gibi. O bakardı bu gözäl, arif insana, da korkardı onu kaybetmäğä. Bilärdi, ani ne zaman sa, korkusunu lâazım olacak açıklasın, ama taa diyildi vakıdı. „Alatlamamağä, korkutmamağä” – onun kuşkuluğunu.

– Sofi, senin açık sözlülüğün saldırgan oluyor, – dedi Ayhan merak uyandırarak, – biliyorum, kapandaki peynirin değeri en büyüktür, karşılığı farenin canı olabilir. Ancak bu atasözünün bizimle bir ilgisi yok, – şakasız, biraz gücenikti onun sesi, – güven bana, korkma, faydalı dinlenmek o kadar da büyük bir günah sayılmaz.

– Af edin, sizi acıladıysam. Nedän korkayım? O büyük kuvet ani üstümüzde, ani bizi kollär hem koruyär, bizä diyil duşman. Onun önündä cuvaptayız, ama diyil korkuda.

– Farklı bir düşünce tarzın var. Bu konularda kendi bakış açım var, – ilgi gösterdi Ayhan.

– Bän sanärım, ahlaklı temizlik içimizde diyil lâzım din korkusunda, te o gelecek Korkunçlu Cezada baalı olsun, – ilerledärdi Sofi düşünçlerini.

– Dünyanın temel sorunlarına böyle bir bakış açısı hayatı kolaylaştırır ve daha serbest kılar, ama Allah’a göre doğru olur mu? – şüpeydi adam.

– Kimsey yok neredän bilsin ne Allahın hoşuna gider. Kimseylär yok nicä iddiyä etsin, ne Allahın bakışına görä ahlaklı ne dä günah. Din kanonlarını insan kendi yaratmış.

– Bu da komünizmin ateist teorisidir.

– Yok. Bizim yetişmemiz köktän ayırıcıdır. Hem tä ne bän istedim söylemäğä; ani sevgimizi Gökteki kuvedä

karıştırırız korkuylan o Bük ziyetlärdän. Ama korkuda sevgi olmaz. Ki korkuda adam iyirençtir. Ne yazık, ki bitkiyädan biribirimizi annamâriz, – ürek kırıklığı okundu onun üzündä.

– Özgürlük seven cesur dostum! Bu konuda sana nasıl katılmayabilirim ki? – Ayhan Sofnin omuzunu kardaş sevecenliyinnän suvazladı.

Ayhandan karä ofistä onun yardımcıları Feridun bey hem Fatma hanım çalışardılar. Feridun bey çok şakacıydı. „Çiçei burnunda bir fıkra işitmäğä kayılmışınız?” – onun ilk laflarıydı sabah selâminin ardına. Bir kaç fıkra annatmayınca, odasına geçmäzdi.

Sofi işindän zevk alarak çalışardı. Sabaaylän açardı pençereyi, tazä soluğu içinä derin çekärdi:

– Hey dünya! Ne gözälsin! – mayıllıydı o. Genç insan Feniks kuşu gibi küldän dirilärdi, taa gözäl, taa girgin olardı. İçindeki yaralar, kocasının ayıp davranışları beterinä, kabuklanmağä başlardılar.

Ayhanın özenli bakmasından Sofi mutlu ydu. Şindiyadan bilinmedik bir hoşluk onda uyanardı.

– Gün aydın, – Ayhanın güüstan sestä selâmi bütün günä ihlamdı.

– Sabah hayır olsun, – mutlu gülümsemek Sofnin yanaklarında gamzeyi bellilärdi.

Aralarında baalılık annaşılardı. Adama gelärdi, kucaklasın bu insanı, ama fikir: „Korkutmamağä, zapt etmemäğä”, – durgudurdu onu.

– Sofi, deniz dalgası gibisin – taze ve dalgalı, – mayıllı kompliment Ayhan yoktu nicä yapmasın.

– Laflarınızdan başım dönür, olur ne sä sıradan dışarı söyleyeyim.

– Aklındakılaaaar ağzından kaçır diye mi korkuyorsun? – adam şaka laflan dalaşmayı kızıştırdı.

– Siz benim içtenlikliyimi saldırgan sayersınız, diyilmi? Korkayım da yok nedän çünkü emin bir adam yanımda buluner?

– Gerçekten mi? – araştıran bakıştan Sofinin iç halı kızarmaklan üzä urdu.

– Ama lafı uzattık. Sabaaylen dinç kafaylan çalışmak bereketlidir – konuşmayı bitirtti Sofi, da yerinä geçti. Masada yaprakları aktarırken, yavaş sestä türkü çeketirdi.

– Neden gagouz dilinde şarkı söylemiyorsun? – yaklaştı Ayhan.

– Af ediniz. Annamadım nicä çalmağa başlamışım. Dili da bän ayırmadım. Çünkü fikirimiz artık taa çok rus dilindä çalışır. Dilimizi dä rus dilinnän yarı yarıya kullanırız.

– Aslında Türkçe de Arapça ve Farsça ile karışıktır.

Telefon çaldı. Ayhan kendi odasına geçti, ne sä masasında aramağa başladı.

– Bişey lüzım mı? – sordu Sofi.

– Gönderilmesi gereken belgeler nerede?

– Artık gönderdim, – bir şüpesiz dedi Sofi.

– Senin çevikliğın genelde zararlı olabiliyor, – saklamadı sinirini saabi.

– Annamadım?! – Sofi kendi kabaatını duymazdı.

– Bazı hataları düzeltmem lâzımdı. – Ayhanın sesi dargındı.

– Hatalar benim tarafımdan mı?

– Hayır! Git, bana engel etme!

– Bir baksan, siz edepsizsiniz!

– Senin nazikliğın benim sertliğimden de kötü.

Sofidä geri laf bulunmadı. Ayhan yazı masasına çalışmağa oturdu – tek bir çare sinirlerini yatıŝtırmama.

Sofiyä güç geldi. Burada da bu laf “hayır”, angısından onun etleri dikennenärdi. O geçti sapa odaya, neredä çoktan her şeyi erli-erinä koymağa niyetlenärdi. Ansızdan saklı bir erdä, kiyatlar arasında, yapraklara kendi çevirmä yazılarının razgeldi. „Onnar kennu nası-nicä ne kadar taa tez lâzımdılar. Onu burada ahmak yerinä tutärlar”, – kesildi onun kuvedi.

İŝlär, angılarına o bunca vakit göz çıkardı, kimseyä diyil lâzım?! Burada da onu aldadärlar! Ne için?! – çimçirik gibi fikirlär çelärdilär onu.

– Sofi, orada ne yapıyorsun? Ağlıyor musun? Okadar naziksin ki, orta yerinden kopacaksın, – ses etti Ayhan, yerindän kalkmadan. Cuvap işitmeyincä, Sofinin yanına geldi: Sofi oturardı, ellerini başına dayayıp. Onun önündäydi yazılar, angılarını Ayhan alatlan koyuverdiydi burayı, da almağa unuttuydu.

– Ben hepisini... Bunu açıklayabilirim, – kendi heyecanlanması engel edärdi ona.

– Brakınız beni, lütfen, – yalvardı Sofi.

Ertesi günü o işä çıkmadı. Sanda kısa bir vakıda onu kuytuladı. Sofinin vardı vakıdı yaptığını düşünsün. Ne

olduğunu Sandaya annattı. İnsan bunda sıradan dışarı bişey bulmada.

– Hiç olmasın sana takıldı mı? – doorudan sordu o.

– Diyil hayırsız adam. – Sofi bilärdi, Ayhan için bisey kötü söyleyämeyecek.

– O zaman seni oradan ne ürküttü? Taa nelerä saburlanarız, bu-fläk, – akıl verdirämäzdi Sanda.

Sofi kendi dä şüpeiydi haklı olduğundan. Ama nedän ona bu kadar aar geldi? Bir başkası olaydı, bunu hiç somaya koymayacaydı. Ama Ayhan...

Nicä biliner, çekici gelecäyä ürektän umutlanmak, uşaklıktır, deliliktir. Ama taa evdä büyüdärkän uşaklarını, açan bütün kuvedini aylesinä, zanaatına verärdi, da kendinä ömürdän bişey istemäzdi, nereda-sa içindä derindä annaşilar-annaşılmaz bir sersem duygu gelecäyinänä dürtärdi. Yazgı denemeklerinde o umut yardım-cıydı.

Otobusta Ayhannan buluşmak raslantıydı. Sofi diyildi halda, kimä sä dikat etmäğä. Nicä da olsa, o esap aldıydı adamın sevimli üzünü: teni esmer, dip-diri güven gözleri, kırnak traşlı biyıkları. Ondan raatlı sıcak esärdi. Kendi sa bitki vakit kuytusuz kayet dindiydı. Ziyettän yorgun can adama mayıldı. Ayhan otobustan çıktıynan, onu darsıklık kaptıydı. Sezgi umutlandırdı: o dönecek.

Taa sora, o buluşmak aklına geldikçe, ilin fikirli, çelişik düşüncelär onun kafasında dolaşardı: „O yaşlı adam... Yaşlı saydı ne!?... Bütün yaşamasında o diyildi mi mayıl kendindän büyünä, bilgecinä? Kimdän var neyä üüren-

mäğä. Kiminnän var ne konuşsun... Sanki o adam da bu raslantıya hiç önem verdi mi?" – Ba saçmalık akılsızlığı, sormaya koymağa istemäzdi, ba ona ön verärdi (Majeste Olay! Talihin (şçaste) gözü kör olmaz!)

Sofi bu adama diyil sade iş için lüzım olduğunu duyardı. Ondan kendinä üüsek saygı istärdi. İnan-dıydı, ki araları aldatmasız. Bitkiyadan annamazdı neyä umutlanär.

Üç gündän sora Ayhan geldi. Üzü sertti.

– İşlediğim suç bu kadar büyükmüydü? – sordu o nicä büyü sorer kendindän küçüyünä.

– Bana sadaka diyil lüzım. Makar ki dilenciyä, olmalı, benzerim.

– Sana yardım lüzım. Ben de bunu yapıyorum.

– Saa olun. Sanardım, bana saygınız da var.

– Yarın işe gel. Zaman herşeyi yerli yerine koyar – kesinliklän yalvarış adamın sesindä karışıktı.

Ertesi günü Sofi geççä, ama nicä dä olsa, işä çıktı.

– Üüf, kim bu kadar sigara çekmiş burada? Kalmamış neylän solumağa. Gelmesäm, bulanacanız, – seläm verdiktän sora, camı açarak dedi o, durumu yımuşatmak için.

– Haklısın, Sofi. Sensiz boğulacağız burada, – Ayhan yorgun, gücenmiş görünärdi. Sevindiğini belli etmedi.

Araları sinirsel geriliydi. Biri birinä göz kaldıramaz-dılar. Avşam üstü Metin bey uuradı. Ačan ne olduynu annadı, ki aralarını tazälesin, imeyä davet etti. Bu avşam imektä onnar geç vakıdadan oturdular.

Ayhan Sofiyi evä geçirdi. Aralarından susma meleği uçmuştu.

– Sensizlikten çok yorulduydu, – adamın aalaşan sesi karının her bir ekinä geçti. Sofi enikunu güüsünü elinnän bastırdı, canı kâr o kadar düülmesin:

– Bizimnän ne olär?

Yaşamasında seftä o yabancı adamın elini incä belindän itirmedi. Kuvetsizliyi onu ensärdi.

Çoktan sevilmedik genç güüdesi aliflendi. O acıdan ayırılmaz esrarlı zevk içindäydi. Semeleyän yavruskaya ikisi dä verildilär. Deli boran bir dipsiz uçurum üstündä onnarı kapıp çevirdi, sınırsız yukarılara saurdup götürdü. Yerdeki anlaşımıldan, kendi kendini bilmektän bu iki ruh kurtulduydu. Bu etişmiş, olgun yaşlı insan duygusuydu, dünyada iki hasret çekän canın birleşmesiydi. Beki ikisinin çok dayandıkları için ödüldü. Onnarda öyä bir haldı, açan ruh bitkin insanı yardımınär, annayıp iyileştirir, da ondan kendi dä imdatlanär.

O duygu sınır aramär, din hem millet ayırmär. Her kerä kismet getirir, taa sık dünyada zeet daadär. Olmalı insana gök kuvedinin bilincinä varılsın deyni baaşlanmış.

Sofi üstün mutluluk içindä uyandı. Gerçekliktän uzaktaydı. Mutluluğa alışık diyildi: yaşları gözlerindän yastığını nemnedärdilär.

Geldi Ayhan, iyildi – onnarın gözyaşları karıştı.

– Ağlamamak elde değil ki, – dedi o, Sofinin yanaklarını sileräk.

– Ne en korkunç biler misin? Bendä pişmannık yok. Sofinin bakışı duruktu, raattı.

– Pişmanlık mı?! İncitme beni, lütfen. – Ayhanın kadifâ sesi titiredi, – sıcaqsız bän artık paslanardım.

Sofi kalktı. Yavaş sestä vals havasını çalmağa çeketti, ona görä dönmäğe başladı.

– Nedän siz davet yaptıynan dans oynamârsınız? – Sofi Ayhanı kolundan dönmäğe çekti.

– Bän seni nası nicä vals dönmäğe üüredecäm, – onun gülüşü ürektän cınnardı, partnörün yakışksızlığını dönmektä gördüyünän.

Üülendän sora evdän haber geldi: „Miti kayet aar hasta halında bulunär. Nası nicä evä gel”.

Susarak, Sofi pençereyâ geçti. Ayhan yaklaştı, elini onun omuzuna koydu, kendinä cevirdi, gözlerine baktı.

– Sen benim bir parçam oldun. Sensiz ben yarım bir adamım. Nerede olursan ol, aramız kötü de olsa yardımlarımı kabul etmeni istiyorum. Hayatımın ilhamı oldun.

– Hepisi, ne utanmamayca olâr, yanılmaya düşmäk. Ne dä ahlak dışıdır, bu dünyada cezalı, – Sofi umutsuz hem kuvetsizdi.

Ayhan ne-sä söylädi, ama lafların maanaları onun fikirinä etişmâzdılar.

– Taş olmamı istiyörüm. Ne soy taa goklär beni çarpmadı!? – kendinä acımasızdı onun sesi, – afet beni, Ayhan! – Sofi benizsiz kuru dudaklarını dalardı.

– Bu bir günah sa, benim günahımdır, – dedi Ayhan, makar ki annardı: şindi laflar güçsüzdü, maanasızdı.

– Evanın ilk günahı o kadar memnu meyvadan datmasında diyilmiş, ne kadar adamı onun dattığını pay etsin yanıltmasındaymış. – karının üzündä hayal kırıklığı okundu.

– Dünya öyle bir şekilde kurulmuş ki, iki taraf da biri birinden ayrı bir şekilde bu günahı işleyemez, iki taraf da sorumludur. Ancak hayatın kaynağı olan bu kıvılcım günah mıdır? – diil ani temizä çıkmaa deyni, dedi Ayhan, ama Sofiyi bari biraz üreklendirsın deyni.

– Gitmäm lüzım, – sade titirär çenesindän belliydi, nası Sofiyä zor kendini tutmağa.

...Uçak Kışinevda geç avşamnen kondu. Sofiyi eniştesinnän draginkusu artık beklärdilär. Selämnä-sirkän onun üzünä pek bakmazdılar.

– Evdä ne oler? – Sofi diyil kötü haberä umutluydu.

– İşlär kötü, – kısaydı cuvap.

– O zaman oylanmayalım, evä gidelim.

Diyil çoktankı, çimçiriyä benzeyän, mutluluk izi Sofinin üzündä yoktu. Ama diyişilmeklär hem tanınmaz saklantı duyulardı. Yolda, biri birinä bakarak, adamnar annattılar, ne olär küyüdä, evdä. Belliydi, bitkiyädän hepsini açıklamärlar.

İçerda kaynatası, kayınnası, uşaklar, yakın senselelär, komşular topluydular. Kandil hem mumnar yanardı. Kokardı günnüyä. Miti up-uzun divanda yatardı. Gözleri kapalıydı. Sofi girdiynän, zorlan gözlerini açtı. Onun artık sünär üzündä ziyetli, darsıklı gülümsemek şıladı. Sofi yaklaştı. Uşaklar sarmaştılar anasına. Sofi onnarı suvazladı. Sora iyildi kocasına, aldı onun suuk elini. Miti

acıyadan eşinin elini sıktı. Üzü tanınmamayadan diyildi. Kuru dudakları kıpırdadılar: „Bekledim... Sensiz... Prost et.” – annaşıldı. Sofi annamadı, ani kocası can toplar. O gülümsedi ona, suvazladı onun saçlarını: „Miti, sän ne? Bizim taa çok işlerimiz ilerdä var. Sän doorulacan”. – Kocasının ayrılanan bakışından içinä titsi korku geçti.

– Miti, prost et beni, – karı kafasını kocasının annasına dayadı.

Onun yarıyadan kapalı gözleri tunardılar. O sündü. Birdän karannık çöktü. Kesildi her bir ses.

Anırmalı aalayış koptu. Uluyardı dolay. Mitinin anası düynärdi hem dizärdi. Bobası kafasını tutup, oflaardı,. Sofi aalayamazdı. şänsora cansız kocasının annasını, başını suvazlardı. Uşaklar sarıldılar ona, bobasına ses edip baarardılar. Onnarın seslerindän Sofinin yaşları boşandı. O aalardı sessiz. Üç gün hem gecä Sofi kocasının tabudu yanından ayrılmadı. Bu vakıtta çok işlär, sayıklamaklar onun fikirindän geçtilär.

İnsan kayet geç annär, ani her bir işin bu dünyada var kolayı, sade ne alär ölüm, onu kimsey geri çevirämöz. İnsan, beki, kendi annamır, ama geler ölüyä ictän paklanmağa, zerä kimin sa ölümü mezara dirilerin hiçliyini, kinliyini, darkafalılığını alëär.

Kumaları, evdekilär Sofiyä ürek vermäğä, yardım etmäğä savaşardılar. Ama çok maana bulan, cansız bakışlar yakardılar onun incä üzünü. Türkiyedän dönän karının hak üzü lekelenirdi, adı diyişilirdi. Duuma yerindä hepsi artık başka ölçüdüydi.

Mezarlıkta Sofiyä bir kaç kerä yer sallandı. Açıan mezarda tabuda aucunnan toprak attı, onun kafası karıştı. Komşuykası kolundan tutu. Açıan ilk kürek toprak tabuda gümnedi, Sofiyä sıcak geldi. Soslär uzaklaştı. O duygusuz ilinniyä uçtu, kendini kaybetti. Kim-sä onu tutu, açtılar kopçalarını, su serptilar.

Büyük şamata kalktı.

– Mamu!! Mamucuğum!! – içini koparan uşak sesi ensedi kalan sesleri. Sofi kendinä gelmäğä başladı.

– Gelin mariiii! Brakma bizi. Uşaklar kimä kalacak?! – baarardı kayınnası.

– Yapılmakta da var iş, – aradan cansızın biri fisirdedi öylä, ani hepsi işitsin.

– Sofi! Yut bir kaç yudum su. Solu derindän, – yalvarardı kuması.

– Bu Türkiye genç karıların saalığını alär. Benizsiz, kuvetsiz oradan gelerlär, – ihtar karının biri garip-lenärdi.

– Yazık Mitiyä – şansora geri gelmeyecek. Karıya bir taş olmaycäk, – içkili adam sesi sayıklamazdı ne söyler.

Kuvetsiz Sofiyi şansora bişey acıtmazdı. Onun yoktu neresini acılamğa. Büyük kahırda insanı acı kabletme-mezliy kurtarär.

Evdä Sofiyä verdilär korlan günnük tütüceyini, sofraları günnüklesin. Bu koku ani taa ileri onu seme-lärdi, şindi ayındırdı fikirini, kuvedini geliştirärdi.

Ölçüsüz kahır onu kalan dolaydaki insandan üseltti. O bir ölümä taa yaşlı, taa etişkin oldu.

Sofiyä ses ettilär telefona gitsin. Ayhan acısını paylaşan sözlär söyledi. Nasaatladı: „Çocukların var. Kendine iyi bak. Kaybolma!”

10.2007

İÇİNDEKİLÄR

MUSKANDA PELİN OLSUN.....	4
ANA DİLİM.....	5
KENDİ DİLİN.....	6
İLK YAZ HALI.....	8
CANNANMAK.....	9
KIŞ AAZI.....	10
TE KAAR EKELEER... ..	11
KABA BULUT SÖKÜLER... ..	12
KIRÇLI HAVA.....	13
KIŞIN.....	14
GÜZ GELİR-GELMÄZ.....	15
ÇİN SABAA.....	16
GÜZ KIPIMNARI.....	17
ALDANMAK.....	18

Ama hasta içimdä yaşêêr umut derindä

GEVŞEKLİK.....	22
RAATSIZLIK.....	23
YALNIZLIK.....	24
BÄN KARI.....	25
BÄN KARIYIM İLKTÄN.....	26

ANA	27
AYDINNADAN.....	28
BİZ GENƏ YASLI, BEŞALMAM.....	30

Sensiz dünyadä can-cunsuzluk

GEÇ AVŞAM	32
SENİN SESİN.....	33
KIPIŞ – KISMET	35
DUY BENİ UZAKTAN.....	36
DARSIDIM.....	37
BEENERİM, AÇAN.....	38
NAALET DUYGUMU KABLET	39
CUVAPSIZ DUYGU.....	40
DOSTUMA	41
BÜLBÜL SESİ	42
ONUNNAN DÜNYA TAMAN.....	43
A ПУРПУР РОЗ У АЛТАРЯ СИЯТЬ ОСТАЛСЯ.....	44
SÖLEYİM, DEDİM.....	46
KÜTÜPHANE.....	47

Çevirmelär

CANA ÜŞENSİN SÄN VERMÄ ÜZ (N. Zabolotkiy).....	50
DİİL GÖZÄL KIZÇAAZ (N. Zabolotkiy).....	51
BAKIŞINDA SENİN GEVŞEDİYKÄN... (A. Ahmatova)	52

İNSAN YAKINNIINDA VAR SIMARLI ÇIZGI (A. Ahmatova) ...53	
BEENERİM, ANI DIIL BENDÄN DERDİNİZ (M. Tvetæeva)	54
BİTKİ SEVGİ (F. Tütçev)	55
O DIIL BULUTLAR KAYSINNAR GÖKLERDÄ (S. Esenin) .	56
VATANIMA (İ. Bunin)	58

Proza

ECELİN KIRIP-GEÇİRÄN DALGASINDA BULUNMUŞ OLANNAR.	60
BÜÜLÜ GÖZELLİK	70
ALİFLENMÄK	73
SEVGİ ZEETLERİ	79
UZAK YOL YAKIN KISMETÄ	84
KUCAKLAN GÜNEŞ DAADAN	93
CAN BAAŞLANMASI.....	97
KONŞERT.....	105
NE BİLÄRDİ TELEFON	111
İSTANBULUN UMUT KAPULARINDA	134

CZU 821.512.165(478)-1/-3
M 60

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Mercanka, M.

Baht nazi: Yaratma toplumu / M. Mercanka. – Ch.: Pontos,
2008 (Tipogr. „Reclama” SA). – 180, [4] p.: il.

ISBN 978-9975-102-90-2

500 ex.

821.512.165(478)-1/-3

Tipar executat la Tipografia *Reclama*
Chișinău, str. Alexandru cel Bun, 111
Comanda nr. 51

Editura *Pontos*
Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 180
MD-2004, Chișinău, tel.: 29 58 04
editura.pontos@gmail.com

ISBN 978-9975-102-90-2

© M. Mercanka, 2008

M. Mercanika (Kapaklı) – 1951- ci yılın pipiruda ayın 13’ dâ Gagauziyanın Beşalma küüyündä duudu. Onun üzünü, pipiruda çiçâyindän su serpip, ilk sefer yıkamışlardı, çünkü pipiruda yortusuydu. Olmah o gündän dünyanın özel anlamı ona açıldı.

Gagauzka.

İlk okulda ana dilindä üürensın kısmeti vardı.

Gagauz dilinâ hem edebiatına küçüktän havez güder.

M. Mercankanın eserleri “Ana sözü”, “Gagauz sesi”, “Halk birliyi”, “Vesti Gagauzii” gazetelerindä; “Saba Yıldızi” dergidä; “Türkün sesi” toplumda h.b. yayınlandılar.